MONITORIA ET DECLARATIONES EXCOMMVNICATIONIS

contra Venetos promulgatæ

A CLEMEMTE V. SIXTO IIII. ET IVLIO II ROMANIS PONTIFICIBVS.

ROMAE
Ex Typographia Vaticana.
Anno MDCVI.

CLEMENTIS PAPAE V.

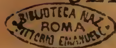
Monitorium, & declaratio Excommunicationis, Interdicti, & aliarum pœnarum Ecclesiasticarum contra Venetos, qui ciuitatem Ferrariensem, & eius Comitatum hostiliter inuaserant & occupauerant.

Et Absolutio à prædicta excommunicatione & alijs censuris, per præfatum Pontificem eisdem Venetis concessa.

ROMAE
Ex Typographia Vaticana.
Anno MDCVI.

CLEMENS EPISCOPVS

SERVVS SERVORVM DEI

Ad futuram rei memoriam.

N omnem terram vocis Apoſtolicæ ſonus egreditur, vt clamor patris à filijs audiatur, & ad ſtuporem patratorum exceſſuum,cunctorum corda fidelium excitentur. In voce quidem virtutis Altiſſimi vocauimus populum noſtrum ex Aegypto,vt colonus eſſet nobis, & Aſſur abſque vlla cauſa calumniatus eſt eum:populum Ferrarienſem, populum peculiarem, populum antiquæ acquiſitionis matris Eccleſiæ, & populum in ſacrario pectoris Apoſtolici præ dilectione nimia recumbentem, flagellis attritum, ſcorpionibus cæſum,& dura ſeruitute afflictum, quaſi nouam prolem Dominicam de manu fortiorum more pij patris vocauimus, vt de iugo ſeruitutis ereptus, de lacu miſeriæ & de luto fæcis, noſtræ virtutis miniſterio liberatus,eamdem Eccleſiam ſicut matrem & dominam coleret, ſub alarum ipſius velamine quieſceret, & libertatis perpetuæ gloria potiretur. Sed Dux, Conſilium, & Commune Venetiarum, quos ſemper Romana mater Eccleſia dilexit vt filios, & multis priuilegijs & gratijs inſigniuit, in Aſſur calumniam aſſurgentes, & oſtendentes ſuæ indignationis baculũ contra eam, virgamq. ſui furoris eleuantes deteſtandis auſibus ſupra mare ipſum, in vocatione qua ſunt per eamdem Deo miſerante vocati, permanere non ſuſtinent, quinimmo elationis ſuæ currum damnabiliter aſcendentes, eumdem populum opprobrijs nituntur afficere priſtinæ ſeruitutis, ignorantes forte,quòd eſt, nec eſſe deſijt, qui proiecit in mare currum & exercitum Pharaonis. Sane vt noſtra & Eccleſiæ Romanæ iuſtitia, & Venetorum inſolentia & iniuſtitia pateat euidentius, vniuerſis facti ſeriem duximus præſentibus breuiter inſerendam. Eſt enim certo certius, quòd ciuitas Ferrarienſis cum ſuo Comitatu & Diſtrictu, & omnimoda iuriſdictione ac iuribus & pertinentijs, ad ius & proprietatem Eccleſiæ Romanæ in temporalibus pertinet,& pertinuit ab antiquo, licet tyrannica rabies Ciuitatem ipſam, Comitatum, Territorium, Diſtrictum & habitatores eiuſdem aliquibus temporibus oppreſſerit violenter, qua perſecutione Deo,cuius eſſet negotiũ,inſpirante,ceſſante, eadẽ Romana Eccleſia fuit in poſſeſſione,vel quaſi pacifica & quieta: ſed ab octo menſibus circa principiũ menſis Aprilis vel circa inceperunt nos & Eccleſiam Romanam in poſſeſſione antiqua prædictorũ indebite moleſtare,& temere impedire. Et quia dilectus filius Arnaldus Abbas Monaſterij Tutellenſis,diœceſis Lemouicenſis, & magiſter Honuphrius Eccleſię Meldenſis Decanus, Cappellani noſtri,&

Nuntij ad partes illas à nobis & Ecclesia Romana propter hoc specialiter destinati, Ciuitatē, Comitatum, & Districtū prædictos sub nostro & Ecclesiæ Romanæ dominio in temporalibus, plenarie, quiete & pacifice possidebant tempore quo dicti Veneti præfatum impedimentum præstiterunt, & inter cetera ex superabundanti coram prædictis Nuntijs populus vniuersus prædictorum Ciuitatis, Comitatus atque Districtus pluries & publice recognouit illos ad ius & proprietatem Ecclesiæ Romanæ in temporalibus pertinere, eamdem Ciuitatē fore Ecclesiæ Romanæ Cameram specialem, ad instantiam populi supradicti Potestates & Capitaneos in dicta Ciuitate nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ præfati Nuntij ponebant prout & quando eis expediens videbatur, & tam prædicti Potestates & Capitanei, quàm Antiani Consilij, ceteriq. officiales Ciuitatis eiusdem, quando denuo mutabantur, ipsis Nuntijs nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ recipientibus, iurabant officium suum ad mandatum ipsorum bene & fideliter exercere: Claues quoque dictæ Ciuitatis dictis Nuntijs nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine recipientibus tradebantur, qui eas commendabant certis personis, quæ ipsas nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ custodirent ad mandatum & voluntatem nostram, seu Nuntiorum ipsorū: Imponebant etiam dicti Nuntij, nomine quo supra, Custodes in portis Ciuitatis eiusdem: per bullatas litteras ipsorum Nuntiorum in Ciuitatem ipsam intrabant homines, & exibant: Sindicus insuper Ciuitatis ipsius ad hoc specialiter constitutus præstitit dictis Nuntijs nomine nostro & eiusdem Ecclesiæ recipientibus, fidelitatis debitæ iuramentum: & idem fecit maius Consilium, quod fuit quingentorum hominum: capita quoque societatum, & quilibet de societate, sicq. omnes de Ciuitate dictis Nuntijs nostris nomine quo supra recipientibus, iuramentum simile præstiterunt. Ponebant etiam præfati Nuntij nostri nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ Potestates in Massa Fiscalia, & alijs locis Comitatus, seu Districtus prædicti, & edicta banniri & proponi faciebant nomine quo supra per Ciuitatem eamdem, & de appellationum causis ad eos interpositarum, à Potestate dictæ Ciuitatis nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine cognoscebant: in Consilijs dictæ Ciuitatis præfati Nuntij prout & quando eis placebat erant præsentes, & definitio Consilij fiebat ipsis præsentibus, & ordinabant ipsi nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ prout ipsis expediens & rationi consonum videbatur: & prædicta omnia & ijs similia ad dignitatem & iurisdictionem dictæ Ciuitatis & sui Districtus spectantia præfati Nuntij nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine publice & solemniter faciebāt & exercebant sine resistentia & contradictione cuiuscumque: & de prædictis omnibus erant nomine nostro & Ecclesiæ Romanæ in possessione, vel quasi, pacifica & quieta, tempore quo Ioannes de Superantijs Venetus nomine Venetorum in iniuriam & præiudicium nostrum & Ecclesiæ Romanæ pro Potestate ciuitatē Ferrariensem intrauit. Cum præfati Nuntij nostri audiuissent & intellexissent iamdiu ante aduentum dicti Potestatis pro Venetis, quòd Dux & Consiliarij & Commune Venetiarum ad impediendam & perturbandam prædictam Ecclesiæ Romanæ possessionem,

vel

vel Ciuitatis, Comitatus & aliorum iurium prædictorũ se parabant, eosdem Duces, Consiliarios & Commune dicti Nuntij auctoritate Apostolica per suas litteras & nuntios primitus monuerunt, & subsequenter per venerabilem fratrem nostrum Castellanen. Episcopum loci Diœcesanum canonice moneri fecerunt, ne Ecclesiam Romanam in possessione vel quasi prædictorum, per se vel per alios impedirent, aut turbarent: dictusq. Abbas Tutellensis propter hoc Venetias personaliter accedens, Ducem, Consiliarios, & Commune prædictos auctoritate Apostolica monuit, vt à prædicto impedimento cessarent, & penitus abstinerent: in iniuriam autem dictæ Sedis Apostolicæ & contemptum, Veneti contra dictum Abbatem & Ecclesiæ Romanæ Nuntium publice clamauerunt, Moriatur Legatus: & contra eum & suos familiares multos lapides proiecerunt, ac spretis monitionibus antedictis, Dux, Consiliarij & Commune prædictũ ad iura ipsius Romanæ Ecclesiæ manus auidas extenderunt, & Ciuitatem Ferrariensem peculiarem eiusdem Romanæ Ecclesiæ Cameram & peculium speciale, in ipsius Ecclesiæ iniuriam manifestam & offensam, & totius Prouinciæ scandalum, temerarijs ausibus cum machinis, balistis, & alijs armorum generibus impugnantes, ac violantes treugas initas inter eos, Castrum seu fortalitium Thedaldi eidem Ciuitati contiguum, Burgum Ciuitatis ipsius, Pontem supra flumen Padi iuxta Ciuitatem eamdem, & Turrim iuxta ipsum pontem positam nequiter occuparunt, & in dictam Ciuitatem & ciues ipsius Romanæ Ecclesiæ fideles quasi flamma vorax furore indignationis accensi, detestabiliter irruentes, quamplures domos, & nauigium valde magnum & pulchrum Ciuitatis eiusdem, & multa bona ciuium prædictorum incendio concremarunt, & laxatis impietatis habenis, ætati vel sexui non parcentes, ex fidelibus ipsis nonnullas mulieres & pueros diræ mortis supplicio tradiderunt, & alimenta dictis Nuntijs nostris & Ecclesiæ Romanæ fidelibus inhumaniter subtraxerunt: & venerabilem fratrem nostrum Episcopum Ceruiensem in dictorum Nuntiorum nostrorum adiutorium aduenientem, hostiliter, Dei timore postposito, & abiecta Sedis Apostolicæ reuerentia, inuadentes, rebus proprijs spoliarunt, & familiares ipsius carceri manciparunt. Propter quod dicti Nuntij nostri & Sedis Apostolicæ præfatos Ducem, Consiliarios, & maiores Venetiarum, qui dicta maleficia fieri fecerant, necnon omnes & singulos qui ea fecerant, seu commiserant, vel perpetrauerant, siue ad ea facienda consilium, auxilium vel fauorem dederant, legitima monitione præmissa, auctoritate nostra excommunicationis vinculo innodarunt, & Terram & vniuersitatem Venetiarum & Ciuitatem Castellanen. supposuerunt Ecclesiastico Interdicto, ad pœnas alias contra ipsos, crescente contumacia & malitia, procedentes. Nos insuper prædictis excessibus intellectis; ignorantes tamẽ à prædictis Nuntijs nostris excommunicationis & Interdicti sententias propter hoc promulgatas, & quòd prędictus Ioannes vt Potestas venisset Ferrariam pro Venetis nescientes, prædictis Duci, Consiliarijs & Communi paterna sollicitudine compatientes, quod per hoc * in decoris singula maculã posuissent, & deuotionis sententiam

habuissent: quia nos Ecclesiæ Romanæ iura, iurisdictiones & bona oportet ex debito Pastoralis officij defensare, eosdem Ducem, Consiliarios, & Commune Venetiarum per nostras litteras monuimus & requisiuimus gratiose, ipsisq. per Apostolica scripta mandauimus, quatenus à quibuslibet occupationibus, molestijs, impugnationibus, iniurijs, violentijs atque damnis dictæ Ciuitatis Ferrariensis, eiusdem Comitatus, Territorij & Districtus, & personarum ipsarum, per se ac per alios cessarent omnino, ac deinceps à similibus abstinerent: Castrum, seu fortalitium, Burgum, Pontem, & Turrim prædictam, & quælibet alia bona & iura, quæ ad dictam Ciuitatem Ferrariensem contingere quomodolibet dinoscuntur, præfatis Abbati & Decano Cappellanis nostris & Nuntijs, vel ipsorum alteri, vel alij, aut alijs ad mandatum ipsorum, vel alterius eiusdem, vocatis expresse omnibus per quos prædicta faciunt detineri, vacua, libera, & penitus expedita infra certum temporis spatium in ipsis litteris comprehensum, totaliter dimittentes, Ciuitatis, Comitatus & Castri, aliorūq. prædictorū quolibet impedimento sublato, vel quasi, permitterent eosdem Nuntios nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine libera & pacifica ac quieta possessione gaudere, nullam super prędictis & Ecclesiæ Romanæ, seu præfatis Nuntijs nostris molestiam illaturi: alioquin dissimulare non possemus, quin spiritualiter & temporaliter contra eos procedere curaremus, sicut nobis expediens videretur, & iustitia suaderet: Ac per venerabiles fratres nostros Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham, qui de terra dictorum Ducis, Consiliariorū & Communis oriundus existit, & quem paulo ante ad magnam eorumdem instantiā & suis exigentibus meritis Constantinopolitanæ præfeceramus Ecclesiæ Patriarcham, & per Castellanen. loci Diœcesanum, & per Paduanū eiusdē Vicarium, Episcopos, necnon per charissimos in Christo filios nostros Siciliæ & Trinacriæ Illustres Reges, in quorū Regnis & Terris quamplures ex Venetis cōmorantur, sua negotia & mercimonia exercentes, ad prædicta facienda eosdem Ducem, Consiliū & Commune Venetorū moneri efficaciter mandauimus: & per ipsos insuper Nuntios, & per venerabiles fratres nostros Archiepiscopum Rauennatensem, Episcopum Ferrariensem, & alios quamplures Prælatos & Religiosos præfati Veneti super prædictis pluries requisiti fuerūt: Ipsi vero spiritu superbiæ inflati, mala malis accumulantes, & peiora prioribus committentes, ad prædictam ciuitatem Ferrariensem cum ingenti armorum multitudine venientes, & in eam & nostros Nuntios præfatos, qui Ciuitatem ipsam, Comitatum atque districtum cum sua iurisdictione & alijs iuribus & pertinentijs suis nostro nomine possidebant, & ciues & habitatores Ciuitatis atque Districtus & Comitatus ipsorum per terram & per aquam cum machinis, balistis, & alijs diuersis armis hostiliter irruentes, non parcentes Ecclesijs & alijs pijs locis, nec sexui vel ætati, Ciuitatem ipsam, Comitatum & Districtum, & domos eorum in magna parte incendio & machinis, & interdum aquarum decursibus consumpserunt, & personas eorum nequiter peremerunt, & tandem Ciuitatem ipsam, & Palatium nostrum, & Ecclesiæ Romanæ iurisdictionem, & dominium Ciuitatis, Comitatus,

Di-

Diſtrictus, & Territorij prædictorum per violentiam occuparunt, & detinent occupata, ſubijcientes ſeruituti & ditioni ſuæ homines ipſius Ciuitatis, licet inuitos & contradicentes, de iure Romanæ Eccleſiæ publice proteſtantes: Poteſtatem ipſum & alios Officiales, qui nomine Eccleſiæ ipſam regebant Ciuitatē, Comitatum atque Diſtrictum, & cum iuriſdictione, alijsq. iuribus & pertinentijs plene & pacifice poſſidebant vel quaſi, eadem poſſeſſione vel quaſi per violentiam ſpoliarunt. Ecce videant Eccleſiæ Romanæ fideles & filij an exaggerari, & exaggerata ſi puniri meruit tanta temeritas offenſorum. Quis enim niſi ferreum pectus habens, vel caput ſaxeum, vel cor gerens duriſſimi adamantis, eidem Terræ deſtructioni expoſitæ non aperiat viſcera pietatis? Quis non prouocetur ex intimis, quis non accendatur ad iram, & quis non animetur ad actum debitæ vltionis? Certe clamare poteſt mater Eccleſia, in voce lamentationis prorumpens: Filios enutriui & exaltaui, ipſis multas gratias & priuilegia concedendo, ipſi autem ſpreuerunt me, dotem meā pretioſam & charam contra Eccleſiæ monita ſuperbe mihi & contumelioſe per apertam iniuriam auferendo. Attendere debuerant Veneti, quòd Lucifer perfectionem, ſublimitatem, dignitatem, & excellentiam habuit ſuper omnes alios Angelos ante lapſum, & quia in ſuperbiam ſe voluit exaltare, humiliatus & depreſſus eſt vſque ad profundū abyſſi: & quòd primi parentes de Paradiſo deliciarum, vbi à Domino collocati, ante caſum bonorum opulentiam & omnis mali carentiam obtinebant, propter inobedientiæ vitium eiecti fuerunt, expoſiti periculis, inedijs, laboribus & ærumnis. Sed nec illud eſt omittendum, quòd Dathan & Abiron eo quod inſurgebāt contra Moyſen & Aaron typum Eccleſiæ principiū gerentes, terra eos viuos abſorbuit cum tabernaculis & tota ſubſtantia eorumdem, & in profundum abyſſi ſunt demerſi. Ex eadem quoque cauſa quatuordecim millia & ſeptingenti, præter illos qui perierunt in ſeditione Core, contra Moyſen diuino miraculo per incendium perierunt. Propter ingratitudinem inſuper, quam contra Moyſen rectorem populi Iſraelitici, qui eos de Aegyptiaca eduxerat ſeruitute, & eis contulerat multa bona, ipſi temere commiſerunt, fuerunt ex eis diuino iudicio quaſi vigintimillia interfecti. Quid vero contigerit Abſaloni propter ingratitudinē commiſſam contra Dauid patrem ſuum, libri Regum lectio manifeſtat. Sed attendant, quæſumus, Veneti, quis dixerit verbum illud: Durum eſt tibi contra ſtimulū calcitrare? & certe verbū fuit Domini noſtri IESV Chriſti, cuius vices in terris, licet immeriti gerimus, ad Saulum perſecutorē populi peculiaris eiuſdem. Vnde non volentes vlterius tam temerarios & notorios exceſſus, nec tantum & tam manifeſtum Eccleſiæ Romanæ opprobrioſum præiudicium, & præiudiciale vituperiū ſub diſſimulatione tranſire, licet abſque alia monitione, vel dilatione qualibet iuſte poſſemus procedere in Ducē, Conſiliarios, & alios malefactores & Commune prædictos; volentes tamen probare adhuc de ſolito Sedis Apoſtolicæ benignitatis affectu, ſi aliqua in eis ſcintilla deuotionis remanſerit; volentes etiam oues errantes ad ouile

hu-

humilitatis humeris reportare; ipsos Ducem, Consiliarios & Commune Venetiarum, vniuersaliter singulos & singulariter vniuersos, & nominatim dictum Ioannem Superantium ciuem Venetorum, qui exercitum Pharaonis, hoc est, Ducis & Communis Venetiarum contra nos & Ecclesiam Romanam, ciuitatemq. Ferrariensem prædictam collegit, & dux & Capitaneus fuit pro Venetis in eadem Ciuitate in magnum nostrum & Ecclesiæ Romanæ præiudicium & iniuriam manifestã, & pro Potestate se gessit, Vitalem Michaelẽ, qui nunc se gerit, omnisq. auctoritate vel nomine Venetorum Capitaneus, vel aliud quodcumque gerit officium, vel gesserat eorumdẽ Venetorum nomine in Ciuitate prædicta, vel aliqua parte Comitatus, vel Districtus eiusdem, ac alios etiam, qui Palatium Ferrariense, Castrum seu fortilogium Thedaldi, Pontem Ferrariæ supra Padum, & Turrim eidem Ponti contiguam, vel Ciuitatem & Comitatum prędictos in totum, vel in partem præter voluntatem nostram & prædictorum Nuntiorum nostrorum detinuerunt, & detinent per se, vel per alium, seu alios, & omnes alios, qui prædictas spoliationem, spoliationes, deprædationes, molestias, iniurias, violentias & excessus vel insultus fecerunt per se, vel per alium seu alios fieri fecerunt, seu mandauerunt, seu factos ratos habuerunt, seu ad faciendum dederunt consilium vel fauorem, publice vel occulte; hortamur in Domino & monemus, & ipsis per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quòd ipsi Dux, Consilium & Commune Venetiarum, dictusq. Ioannes de Superantijs, Vitalis Michael, & alij qui pro dictis Venetis Ferrariæ, vel in eius Comitatu seu Districtu commorantur, prædictos Ciuitatem, Comitatum atque Districtum, Palatium seu Pontem, Turrim cum suis iuribus & pertinentijs, & quæcumque alia bona & iura, quæ dictam Ciuitatem, vel eius Comitatũ quomodolibet contingere dinoscuntur, præfatis Abbati & Decano Cappellanis & Nuntijs nostris, vel ipsorum alteri, aut alij vel alijs ad mandatum ipsorum, seu alterius eorumdem, plene & integre restituant, & ea omnino dimittant, vel dimitti faciant, reuocatis & exclusis omnino cunctis, per quos detinentur, prædicta ipsa vacua, libera & penitus expedita prædictis Nuntijs vel ipsorum alteri totaliter dimittentes, ita quod Ciuitatis, Comitatus, Districtus, Palatij atque Castri, ac aliorum prædictorum quomodolibet impedimento sublato, possessione vel quasi præfati Nuntij nostri nomine nostro & Ecclesiæ Romanę possint gaudere libere & quiete, nullam super iis, vel aliorum aliquo nobis vel Ecclesiæ Romanæ seu Nuntijs nostris sæpefatis turbationem, molestiam, seu violentiam illaturi. Deinceps quoque de illatis iniurijs atque damnis nobis & Ecclesiæ Romanæ, seu præfatis Nuntijs nostris, vel eorum alteri, necnon hominibus seu habitantibus prædictam ciuitatem Ferrariensem & eius Comitatũ & Districtum plenariam satisfactionem impendant. Quòd si prædicti Dux, Consiliarij & Commune Venetiarum, dictusq. Ioannes Superantius, Vitalis Michael, & alij qui supra hæc habent pro Venetis potestatem, dictis Nuntijs nostris, aut alij, vel alijs ad mandatum ipsorum, vel alterius eorumdem infra triginta

dierum

dierum spatium postquam præsens mandatum ad eorum notitiam peruenerit, seu per eos steterit quo minus peruenerit, vel potuerit peruenisse, prædictos Ciuitatem, Comitatum, Palatium, Castrum & Turrim cum suis iuribus & pertinentijs, & quæcumque alia bona & iura, quæ eius Ciuitatem, Comitatum atque Districtum quomodolibet contingere dinoscuntur, plene & integre non restituerint, & ea libera, & penitus expedita non dimiserint, vel dimitti fecerint, reuocatis & exclusis omnino cunctis per quos detinentur prædicta, sic quod ex tunc Ciuitatis, Comitatus, atque Castri & aliorum præfatorum, quolibet impedimento sublato, possessione, vel quasi, præfati Nuntij nostro nomine & Ecclesiæ Romanæ possint gaudere libere, pacifice & quiete, nullam deinceps super prædictis, vel eorum aliquo, nobis seu Ecclesiæ Romanæ, vel Nuntijs nostris sæpefatis turbationem, molestiam, seu violentiam illaturi, Ducem, Consiliarios, & singulares dicti Communis personas facto, verbo, auxilio, vel consensu, aut fauore, culpabiles in prædictis, ac Ioannem, Vitalem Michaelem prædictos, & alios qui à præfatis Venetis dictam restitutionem ac dimissionem faciendi habeant potestatem, de fratrum nostrorum consilio excommunicationis sententiam incurrere volumus, à qua nullus præterquã in mortis articulo ab alio quàm à Romano Pontifice numquam possit absolutionis beneficium obtinere: & si aliquis de prædictis à dicta sententia in mortis articulo fuerit absolutus, licet super hoc fuerit de iure prouisum, nec tamen prætextu ignorantiæ se satagat excusare; volumus tamen & declaramus, quòd taliter absolutus, nisi postquam ad conualescentiam peruenerit, quamprimum commode poterit, de prædictis commissionem, restitutionem, satisfactionem fecerit, vt dictum est, in excommunicationis sententiam recidat ipso facto. Et nihilominus ciuitatem Castellanen. & Terram seu locum Venetiarum, ac Vniuersitatem Venetorum, necnon & alias Terras, Castra, Ciuitates & Vniuersitates dictis Duci & Communi Venetiarum subiectas, ad pœnam ipsorum Ecclesiastico supponimus Interdicto. Et quia esurienti panis tollitur vtilius, quàm si de cibo securus iustitiã vilipendat, eo casu Duci, Consilio & Communi Venetorũ communionem, participationem & commercium quorumlibet Christi fidelium ex nunc prout ex tunc interdicimus & prohibemus omnino, ita videlicet, quòd nullus eis bladam, vinum, carnes, pannos, vel quascumque alias res vel merces deferre, portare vel vendere, aut quocumque alio modo in eos transferre valeat, vel emere ab eis, vel sustinere quòd hæc fiant, si potuerint prohibere: & si persona fuerit singularis, quantacumque præfulgeat dignitate, excommunicationis, siue si fuerit Castrum, Villa seu Vniuersitas, Interdicti incurrant sententiam ipso facto, à qua quidem sententia ab alio quàm à Romano Pontifice numquam valeant liberari, nisi in mortis articulo, vt in casu alio superius est expressum. Et quia beneficia propter ingratitudinem merito reuocantur, ipsos Ducem, Consilium, & Commune & alios suprascriptos, Ciuitatem ipsam & Vniuersitatem omnibus priuilegijs, libertatibus & immunitatibus sub quacumque forma verborum ab Apostolica Sede concessis, necnon & feudis & bo-

nis,

nis, quæ à Romana, vel alijs tenent Ecclesijs, ex nunc prout ex tunc sententiando priuamus, omnes vassallos & homines earumdem iuramento fidelitatis,& quacumque obligatione qua tenebantur eisdem, penitus absoluentes. Volumus insuper & statuimus, quòd ex nunc sint, fiant & habeantur infames; ita quòd nec ad testamentum, nec ad alios actus legitimos admittantur: fiant etiam intestabiles, sic quod non possint condere testamentum, nec ad cuiuscumque successionem ex testamento seu ab intestato aliquatenus admittantur. Nullus præterea ipsis super quocumque negotio respondeat, sed ipsi alijs respondere cogantur, nec causæ ad eorum notitiam perferantur: si iurisdictionem habeant, non valeant eorum sententiæ,vel processus: nullus eis quacumque causa vel negotio patrocinium præstet, nec ipsi ad patrocinandum ab alijs admittantur: & si qui eorum Tabelliones fuerint,instrumenta facta per eos nō valeant,sed cum auctore damnato damnentur: filij quoque ipsorum & nepotes vsque ad quartam generationem ad nullos honores Ecclesiasticos & mundanos, ad nullas dignitates, & ad nulla beneficia vel officia Ecclesiastica admittantur. Quod si secus actum fuerit, illud carere volumus omni robore firmitatis. In pœnam insuper prædictorum Ducis, Consilij & Communis, Episcopo Castellanen. Abbatibus,Prioribus, Canonicis, Monachis, necnon vniuersitatibus & singulis Ordinum, Fratrum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, & aliorum quorumcumque Ordinum & Religiosorum Prioribus, Custodibus, Guardianis, & Fratribus, & alijs Clericis sæcularibus & regularibus quibuscumque nominibus censeantur,in ciuitate Castellanen. vel loco Venetiarum vel circa ad decem milliaria commorantibus, districte præcipiendo mandamus, quatenus infra decē post prædictos triginta dies immediate sequentes exeant de Terra, seu Ciuitate Castellanen. & Venetiarum, & eius Districtu,ad locum ipsum minime reuersuri, donec dicti Veneti gratiam dictæ Sedis obtinuerint, & à nobis aliud receperint in mandatis. Quòd si quis prædictis contrafecerit, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto, à qua non possit absolui ab alio quàm à Papa, nisi in mortis articulo, vt in alio casu est iam dictum, quocumque priuilegio non obstante. Concedimus tamen quòd in Ecclesijs & domibus pro ipsa custodia, Cathedrali, vel aliqua Collegiatis & non collegiatis,Prædicatorum & Minorum, & aliorum Religiosorum & sæcularium,vnus, duo, tres, quatuor, quinque vel sex secundum magnitudinem vel paucitatem earum Ecclesiarum vel domorum,conuersi & illiterati, vel Clerici in minoribus Ordinibus constituti, & in Ecclesijs parochialibus,Parochiales Presbyteri pro ministrandis Baptismate paruulorum, pœnitentijs morientium,& alijs Sacramentis Ecclesiasticis, quæ ministrantur tempore Interdicti, de iure licite valeant remanere. Verumtamen quia crescente malitia, pœna debet augmentari: si Dux, Consiliarij,Commune prædicti per triginta dies post alios triginta dies immediate sequentes in contumacia perstiterint supradicta,ipsum Ducem à dignitate Ducatus,& alios supradictos in dignitatibus constitutos, seu publicis officijs,ab ipsis officijs & dignitatibus ex nūc

prout

prout ex tunc deponimus, & per sententiam remouemus, & eos inhabiles reddimus ad publica officia, ad consilia, & honores quoscumque: & ne ipsorum temeritas transeat præsumptoribus in exemplum, bona ipsorum mobilia & immobilia de ipsorum fratrum consilio confiscamus, & personas ipsorum Ducis, Consiliariorum, & Communis Venetiarum & aliorũ Venetorum, exponimus fidelibus capiendas; bonorum immobilium, quæ ipsi Dux & Commune & singulares personæ Venetiarum habent, & habere dicuntur in Romaniola, & alibi vbicumque, dispositione & ordinatione nobis & nostris successoribus specialiter reseruatis. Illud insuper prædictos Ducem & Commune nolumus ignorare, quòd contra eos vniuersorum Regum, Principum, & Vniuersitatum & aliorum fidelium, quorumcumque proponimus subsidium inuocare, & per omnem modum & viam, per quos cum honore Ecclesiæ poterimus, ipsorum superbiam, ingratitudinem, proteruiam & rebellionem domare, sic quòd illis reatus suos pœnarum acerbitate deflentibus, pœnales ipsorum fletus cedant perpetuo ipsorum posteris ad terrorẽ. Et si prædicti Dux, Consilium & Commune, Ioannes, Vitalis Michael, & alij supradicti, necnon & alij quicumque, qui prædictas molestias, iniurias & offensas, violationes, deprædationes & incendia, homicidia seu maleficia contra nos & Ecclesiam Romanam commiserunt, seu perpetrauerunt, vel qui ad ea facienda dederũt consilium, auxilium vel fauorem, infra tres menses computandos à tempore quo præsens mandatum ad eorum notitiam peruenerit, vel per eos steterit quominus possit vel potuerit peruenisse, nobis & Ecclesiæ Romanæ, Nuntijs & fidelibus dictorum Ciuitatis, Comitatus & Districtus Ferrariensis plene nõ satisfecerint de damnis & iniurijs irrogatis: & quicumque cum dictis Venetis contumacia durante, confederationem, colligationem, societatem seu ligam fecerit, vel inierit, seu consilium, auxiliũ dederit vel fauorem, directe vel indirecte, publice vel occulte præfatis Venetis in detentione Ciuitatis & Comitatus prædictorum, vel ne Veneti & alij supradicti restitutionem & satisfactionem faciãt nobis & Ecclesiæ Romanæ & fidelibus nostris prædictis de ciuitate Ferrariensi, & eius Comitatu atque Districtu cum suis iuribus & pertinentijs vniuersis, & de iniurijs atque damnis, vt superius est expressum; si singulares personæ fuerint, quantacumque præfulgeant dignitate, anathematis, si vero Ciuitas, Castrum, Villa, aut Vniuersitas, Collegium seu Communitas, Interdicti sententiam incurrant ipso facto, à quibus vel eorum aliqua nullus absolutionem, remissionem & relaxationem valeat obtinere, præterquam in mortis articulo, vt in casu superius iam est dictum: Colligationes autem, confederationes, pactiones, conuentiones, societates, submissiones & obligationes quascumque factas inter ipsos Venetos & Ferrarienses, & ipsos Venetos & alias Ciuitates, Vniuersitates, vel Communitates quascumque, & si sint iuramento, promissione, personarum adiectione, vel alia quacumque firmitate vallatas, annullamus, cassamus, & penitus irritamus, & eas haberi volumus pro infectis. Ceterum quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vano decipiatur errore, vt infra tempus sui regi-

minis

minis prædictas pœnas vel aliquam earum sustineat, quasi post illud non sit ad satisfactionis debitum compellendus: nam & ipsum, qui satisfacere recusauerit infra quindecim dies, remanere decernimus eisdẽ pœnis conclusum, & per omnia & in omnibus obligatum. Ne vero circa scientiam, notitiam vel auditum huiusmodi processus Veneti possint ignorantiam allegare, neve alij quibus prohibuimus ne Venetis bladũ, vinum vel quascumque alias res deferant, vendant, seu quocumque modo transferant, vel ab eis aliquid emant, seu ne ipsis faueant in prædictis, vel contra prohibitiones nostras prædictas in aliquo veniant, prætextu ignorantiæ contra prohibitiones huiusmodi velamen excusationis assumant, ipsum Auinione in platea quæ est ante Ecclesiam Fratrum Prædicatorum dicti loci, in quorum domibus ad præsens habitamus, in die Cœnæ Domini qua Romani Pontifices prædecessores nostri consueuerunt suos solemnes publicare processus, præsente Clericorum & aliorum fidelium multitudine copiosa fecimus publicari, & membranas processus huiusmodi continentes, Ecclesiæ Cathedralis Auinionensis & Prædicatorum prædictorum ostijs seu superliminaribus appendi vel affigi, quæ plenius processum ipsum suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt: ita quod ij, quos processus ipse contingit, nullam possint postea excusationem prætendere, quòd ad eos talis processus non peruenerit, vel quòd ignorarint eumdem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Actum Auinione in dicto loco, ipsa die Cœnæ Domini, Pontificatus nostri anno quarto.

MANDATVM PROCVRATORIVM Ducis, Consilij, & Communis Venetiarum, ad petendum à Clemente Papa Quinto absolutionem ab excommunicatione & censuris contra eos prolatis.

IN CHRISTI NOMINE AMEN. Anno eiusdem Natiuitatis M.CCCX. Indictione octaua, die decimo nono mensis Martij. Præsentibus Petro Nanno, filio D. Marci Rafi de Tergesto, Petro Longo notario de Tergesto, Rodulfo Bayardi notario de Tergesto, Ottone de Alba ciue Tergestensi, Paschale de Coya de Tergesto, testibus rogatis, & ad hæc specialiter conuocatis, & alijs. Congregato maiori & generali Consilio ciuitatis Venetorum in sala maiori Ducatus Venetiarum per sonum campanæ, & voces præconum, vt moris est in ciuitate Venetiarum, coram magnifico & excellentissimo viro D. Petro Gradenico, Dei gratia Venetiarum & Dalmatiæ atque Græciæ Duce inclyto, & Domino quartæ partis & dimidiæ totius Imperij Romaniæ, & eius Consiliarijs, & eiusdem domini Ducis voluntate & auctoritate: In quo Consilio fuerunt congregatæ duæ partes Consiliariorum ipsius maioris & generalis Consilij, & qui omnes ipsum maius & generale Consilium, & homines ipsius maioris & generalis Consilij, cum ipso domino Duce & eius Consiliarijs: & ipse dominus Dux & eius Consiliarij cum ipso maiori & generali Consilio, plena & vnanimi voluntate, ac nemine discordante, nomine suo, tamquam singularium personarum, & vice & nomine Communis, Vniuersitatis, & hominum Venetorum, & totius Districtus, & singularium personarum dicti Communis, Vniuersitatis, & Districtus, ac subditorum & fidelium ipsorum adhærentium, coadiutorum, valitorum, & fautorum, & cuiusque ipsorum: Cupientes suorum imitare vestigia antiquorum, & in sinceritatis fide, deuotione atque gratia sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ matris eorum, & sanctifs. & beatissimi in Christo Patris & Domini, D. Clementis diuina prouidentia Papæ Quinti, omni mentis puritate consistere, fecerunt, constituerunt, & creauerunt, & ordinauerunt, nobiles & ornatos viros, dominos Carolum Quirinum, & Franciscum Dandulum, ciuitatis Venetiarum ciues, licet absentes, tamquam præsentes, & quemlibet eorum in solidum, ita quòd non sit melior conditio occupantis, sed quod vnus eorum inceperit, alter prosequi valeat, & finire, suos & dictorum Communis, Vniuersitatis, & Districtus, & singularum personarum, ipsorum & cuiuslibet eorumdem, veros & legitimos Syndicos, Procuratores, actores, factores, & nuntios speciales, ad se præsentandum ad pedes sanctissimi Patris & Domini, D. Clementis diuina prouidentia Papæ Quinti, & Sanctitati ac clementiæ suæ omnem reuerentiam exhibendam, & ab eius benignitate veniam, gratiam, & misericordiam humiliter implorandam, & ad supplicandum eidem humiliter, vt

abſolutionis beneficium ſecundum formam Eccleſiæ, à quibuſuis excommunicationis ſententijs,& à culpis,offenſis,exceſſibus,iniurijs,expenſis,& damnis datis,& alijs quibuſcumque violentijs perpetratis, commiſſis, & illatis per dictos dominum Ducem & Venetos, & perſonas quaſcumque ciuitatis Venetiarum & Diſtrictus, & ſingulares perſonas ipſius Ciuitatis & Diſtrictus,eorumq. valitores, auxiliatores, complices, & fautores, vel aliàs de mandato ipſorum in ciues & ciuitatem Ferrarienſem, Comitatũ & Diſtrictũ eorum,ipſorumq. auxiliatores,valitores,defenſores,& quemlibet eorum,& bona ipſorum mobilia & immobilia, necnon ſuper his omnibus & ſingulis,& ſuper alijs quibuſcumque ab his dependentibus,& connexis eiſdem, & ipſorum circumſtantijs vniuerſis,& ſuper quibuſcumque offenſis & damnis,quæ ſint,vel dicantur ab ipſis,vel ipſorum aliquo illata, vel data, ſcienter vel ignoranter quomodolibet, aduerſus Dominum Papam,ſeu Legatos vel Nuntios ipſius,ac homines & vaſſallos eiuſdem, vel aliàs contra ipſam Romanam Eccleſiam quoquomodo; dignetur eis, & cuilibet eorum, nomine prædictorum,& ſingularium perſonarum ipſorũ, impendere miſericorditer & largiri: Et ad petendum humiliter Eccleſiaſticum Interdictum poſitum tam in ciuitate Venetiarum, ſeu in perſonis ciuitatis ipſius, quàm in alijs quibuſcumque perſonis, & Terris ac locis, eis ſubiectis,vel alijs eorum occaſione,de gratia & iuxta formam Eccleſiæ relaxari, & à ſententijs excommunicationum abſolui, & nomine quo ſupra,ad implorandum, petendum, & obtinendum beneficium reſtitutionis in integrum, & ſe,& quemlibet de prædictis, aut de conciuibus, & diſtrictualibus, vel ſubditis ſuis, adhærentibus, coadiutoribus, valitoribus, & fautoribus, qui ob dictas D. Papæ, vel aliorum quorumcumque ipſius auctoritate ſententias,vel proceſſus,pœnas,infamiam,inhabilitatem,vel notas,ſeu defectus aliquos incurriſſent, in integrum reſtitui, & ipſas omnes ſententias priuationum,publicationes bonorum, inhabilitates, notas, infamias,defectus,reſeruationes,etiam aggrauatorias, & alios quoſcumque proceſſus,& ſententias,ac pœnas,tam ſpirituales,quàm temporales,etiam ſi ſuper abſolutione aliquorum ab homagijs, iuramentis,vel alijs latæ fuerint,ac etiam aggrauationes,& alios quoſcumque proceſſus & ſententias, cuiuſcumque formæ verborum extiterint, vel tenoris, etiam ſi ab alijs quibuſcumque auctoritate Apoſtolica fuerint prolati,vel prolatæ; de gratia reuocari,caſſari,tolli,& annullari,& ſe in priſtinum ſtatum ſuum, & ſinum dicti Domini Papæ,ac Romanæ Eccleſiæ reſtitui,reponi,reintegrari, & conſeruari, & reſtitutionem bonorum,quæ vbicumque & à quibuſcumque fuiſſent vel ſint occupata, inuaſa, vel detenta, ſeu habita petendum, etiam ſi ſuper eis,vel eorum retentione,vel poſſeſſione fuerit ab ipſo Domino Papa, vel alijs ipſius, vel alia quauis auctoritate, lata ſententia, vel factus proceſſus,& eorum captiuos, vbicumque & in quibuſcumque locis & guerris capti fuerint, relaxari: Et ad petendum humiliter, pacta quæ habuerunt & habent cum quibuſcumque perſonis,Terris, locis,Collegijs, & Vniuerſitatibus,& priuilegia,honores,& iuriſdictiones ipſorum domini Ducis,Communis,Vniuerſitatis,& Diſtrictualium,ipſorum ampliari,maiorari,

iorari,gratificari,& gratiosiora concedi, & super ijs quascumque litteras impetrandum: Dantes præfati dominus Dux & Consiliarij, nihilominus modo quo supra, præfatis duobus Syndicis & Procuratoribus suis, & eorum cuilibet,plenam & liberam potestatem, ac speciale mandatum in ipsorum animas iurandi, ac iuramentum præstandi de parendo mandatis ipsius Domini Papæ,& Romanæ Ecclesiæ,super omnibus & singulis supradictis,& quolibet præmissorum, satisfaciendi etiam ipsi Domino Papæ, & Ecclesiæ Romanæ,& eius subditis & vassallis,valitoribus etiam,& fautoribus,de ijs omnibus & singulis, pro quibus præfatæ sententiæ ac processus huiusmodi latæ & facti fuerint, obediendi quoque & parendi super ijs omnibus & singulis,& super alijs quibuscumque tam dependentibus vel connexis eorum,quàm circumstantijs vniuersis, ipsius Domini Papæ & Apostolicæ Sedis beneplacitis & mandatis, & promittendi nomine quo supra, se & ipsos, ipsa mandata & beneplacita recipere ac seruare, & firma ac rata semper habere, ac tenere, & numquam contrafacere, vel venire: faciendi insuper cum ipso Domino Papa,& Ecclesia Romana,pacta, transactiones,conuentiones,& ordinationes, tractatus, collationes, informationes,& suasiones,de quibus ipsi Domino Papæ,& ipsius Procuratoribus, vel eorum alteri, videbitur expedire, & illos ac illas in firmitatem reducendi,complendi,& firmandi,& effectui mancipandi, & tam ipsas, seu illas,vel illa,quàm præmissa mandata & beneplacita Domini Papæ valandi promissionibus,obligationibus, acceptilationibus, pœnarum adiectionibus,renuntiationibus, & cautelis quibuslibet spiritualibus & temporalibus, de quibus ipsi Domino Papæ & Ecclesiæ Romanæ placuerit, & omnia pro ipsis & singulis prædictis ex eis stipulandi, & stipulationes & obligationes faciendi,recipiendi, & super prædictis, & quolibet prædictorum, & infrascriptorum, & alijs circumstantijs quibuscumque celebrandi, nomine quo supra,vnum vel plures, contractum & contractus, valandum & valandos promissionibus,obligationibus,stipulationibus,pœnarum adiectionibus, renuntiationibus, & omnibus & singulis clausulis quibuscumque:& obligandi pro prædictis & infrascriptis omnibus & singulis, & quæ per ipsos Syndicos,vel eorum alterum in hac parte prædicto nomine fieri contingent,firmiter obseruandis,attendendis,cõplendis, & inuiolabiliter adimplendis,tam prædictorum nominatorum & expressorum specialiter, quàm dicti Communis & Districtus, & singularium personarum ex eis, & dicti Communis & Districtus,bona omnia mobilia & immobilia, præsentia & futura,& ex superabundanti agendi, defendendi, libellum dandi, & recipiendi, litem contestandi, de calumnia & de veritate dicenda in animas ipsorum iurandi, & præstandi cuiuslibet alterius generis iuramentum, cum eis omnibus & singulis, quæ in agendo & defendendo requiruntur,coram ipso Domino Papa,& eius Auditoribus,& in eius Curia:Ac generaliter omnia & singula alia faciendi, tractandi, firmandi, complendi, supplicandi, gerendi, & exercendi, quæ in prædictis, & circa prædicta & infrascripta,& eorum quolibet fuerint opportuna,seu eis,vel eorum alteri visa fuerint expedire, quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non in-

ſerta, mandatum exigant ſpeciale, etiam ſi illa non expreſſa maiora eſſent, quàm hic poſita vel expreſſa, atque ipſimet facere poſſent, ſi perſonaliter intereſſent: Supplicandi præterea eidem Domino Papæ, & volendi & conſentiendi, quòd idem Dominus Papa omnem defectum, ſi quis ex quauis cauſa, vel ratione in huiuſmodi Syndicatu vel Procuratorio eſt, vel eſſe poſſet, dignetur ſupplere, & ſuppleat de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis: Dantes nihilominus eis, & cuilibet eorum in præmiſſis, & quolibet præmiſſorum, & ea contingentibus, plenum & generale mandatum, cum plena, libera, & generali adminiſtratione, ac promittentes ex nunc mihi Bonfanti notario infraſcripto, tamquam publicæ perſonæ ſtipulanti & recipienti vice & nomine dicti Domini Papæ, & Apoſtolicæ Sedis, ac omnium & ſingulorum aliorum, quorum intereſt, vel intereſſe poterit, ſe ſuosq. ſucceſſores, & dictum Commune ac Diſtrictum, & ſingulares perſonas dicti Communis & Diſtrictus, firmum, ratum & gratū perpetuo habituros totum & quicquid per dictos eorum Syndicos, Procuratores, actores, & nuntios, ſeu eorum alterum, actum, geſtum, & procuratum, atque promiſſum fuerit, in præmiſſis, & circa præmiſſa, & quolibet præmiſſorum, & ea quæ ab ipſis, vel altero ipſorum promiſſa fuerint, obſeruare & adimplere, & non contrafacere, vel venire: & ex ſuperabundanti, de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, cum omnibus ſuis clauſulis, ſub hypotheca & obligatione omnium bonorum ſuorum, & dicti Communis, Vniuerſitatis, & Diſtrictus. Quod quidem Inſtrumentum Syndicatus & Procurationis fieri voluerunt, & Ducali bulla plumbea pendenti muniri, eorum nomine.

Ego Bonfante q. Vitalis, laicus Taruiſinus, Apoſtolica auctoritate Notarius publicus, prædictis omnibus interfui, & rogatus ſcripſi.

CLEMENS

CLEMENS PAPA V.

Dilectis filijs Ioanni Duci, & Consilio, ac Communi Venetiarum Castellanen. Diœcesis.

Salutem & Apostolicam benedictionem.

EDIT nobis Dominus linguam eruditam, vt eum sustentare sciamus, qui lapsus est verbo. Lapsum quidem populum & errantem propitiante Domino sustentamus, cum illum per adiutoriũ continemus, & ab infirmis peccatorum erigimus ad salutem: quoniam hæc est cordis Apostolici requies, & hoc refrigerium mentis nostræ, vt ei qui cunctorum est Dominus, quiq. gentes in hereditatem accepit, & nostræ vigilantiæ ministerium deputauit ad dandam salutis scientiam plebi suæ, reddamus acceptabilem populum, bonorum operum sectatorem, & sicut ornamento decoris fidelium turbis inclyta sponsa Christi mater Ecclesia vestiatur. Ab ornamenti quidem huiusmodi compositione mirabili, cui mentes nostras diuini amoris charitas iunxerat, vos & quondam Petrum Gradenico olim Ducem Venetiarum prædecessorem tuum, fili Dux, dum adhuc eum in carne præsens sæculum retineret, Leuiathan ille versutus hostis, coluber tortuosus, qui etiam viros sanctitatis claritate fulgentes quasi lutum vitijs coinquinando substernit, sui flatus pestiferi vento secernens, adeo prudentiam vos & ipsum abijcere, sicq. à vestris & ipsius cordibus exulare consilium fellita persuasione coëgit, quòd ab eiusdem Ecclesiæ pijssimæ matris vestræ dulcissimis vberibus decidentes, ad iura illius, in vobis olla succensa desideriorum sæcularium, auidas manus extendistis improuide, & post ciuitatem nostram Ferrariensem, peculiarem Ecclesiæ ipsius Cameram & speciale peculiũ, per vos & eum ad illam vestro & suo dominio subiugandam, duris insultibus impugnatam, Castrum seu fortalitium nostrum Thedaldi eidem Ciuitati contiguum, Burgum Ciuitatis ipsius, Pontem super flumen Padi iuxta Ciuitatem eandem, & Turrim prope Pontem ipsum, in nostram & Apostolicæ Sedis grauem iniuriam & contemptum, ac totius prouinciæ scandalum occupastis, aliquandiu facientes illa per violentiam detineri: & deinde in Ciuitatem ipsam, eiusq. ciues, nostros & Ecclesiæ præfatæ fideles, quasi flamma vorax, furore indignationis accensi, detestandis ausibus irruentes, & eis durioris insultus vexatis angustijs, scelestisq. actibus data licentia quàmplures domos, & nauigium Ciuitatis eiusdem concremastis incendio, & grassantibus gladijs, relaxatis habenis sæua quorumdam vestrum impietas nescia parcere sexui vel ætati, non paucos ex fidelibus ipsis, qui transibant simpliciter, conuertistis in bellum: Mulieres

populi nostri de suarum deliciarum domibus eiecistis: eiusdem laudationes Ecclesiæ quæ in ore paruulorum suorum dulciter resonabant, abstulistis immaniter ab eisdem: Surgite, inquientes, recedite, quia hic requiē non habebitis; & nonnullos ex eis, quorum sexus & ætas innoxia veniam potius meruisse debuerat, efferis animis diræ mortis supplicijs tradidistis. Nos vero, quibus bonorum & iurium Ecclesiæ supradictæ & defensionis onus incumbit, huiusmodi grauitatem excessuum non valentes, prout nec debebamus, etiam sub dissimulatione salua conscientia præterire, vos & prædictum Petrum, adhuc processuum & sententiarum qui prætextu Ciuitatis eiusdem & ex certis alijs iustis causis per dilectum filium Abbatem Monasterij Tutellensis, Lemouicensis diœcesis, & magistrum Honuphriū de Trebis Decanum Ecclesiæ Meldensis, Cappellanos & Nuntios nostros contra dictum Petrum & vos & Terram vestram Venetiarum iam habiti fuerant & etiam promulgati, notitiam non habentes, per nostras litteras requirendos & monendos duximus attentius & hortandos, vobis & eidē Petro nihilominus dantes per easdem litteras in mandatis, vt à quibuslibet occupationibus, molestijs, impugnationibus, iniurijs, violentijs atque damnis Ciuitatis ipsius, eiusq. Comitatus, Territorij & Districtus, & personarum ipsorum per vos & alios cessantes omnino, Castrum seu fortalitium, Burgum, Pontem, & Turrim prædictam, & quælibet alia bona & iura quæ dictam ciuitatem Ferrariensem quomodolibet contingebant, Abbati & Decano præfatis, vel ipsorum alteri, aut alij, vel alijs iuxta mandatum ipsorum, vel alterius eorumdem, omnibus reuocatis expresse per quos illa faciebatis tunc temporis detineri, vacua, libera & expedita penitus infra certi temporis spatium in eisdem expressum litteris dimittentes totaliter, & ipsos quolibet impedimento sublato, nostro & Ecclesiæ prædictæ nomine permittentes illorum pacifica & quieta possessione gaudere, nullam super eis nobis & eidē Ecclesiæ ac præfatis Nuntijs ex tunc in posterum molestiam illaturi: aperte vobis & dicto Petro per litteras prædicentes easdem, quòd si forsan huiusmodi nō acquiesceretis monitis, exhortationibus & mandatis, contra vos procederemus prout nobis videretur expediens iustitia mediante: Et demum vt de nostra & Apostolicæ Sedis mansuetudine copiosa vobis plenius appareret, per venerabiles fratres nostros Patriarcham Constantinopolitanum, qui de Terra vestra prædicta originem traxisse dignoscitur, & quem paulo ante ad precum vestrarum instantiam & suis exigentibus meritis in Patriarcham & pastorē Constantinopolitanæ Ecclesiæ deliberatio nostra præfecerat, necnon & per Archiepiscopum Rauennatensem, & . . . . Castellanen. loci Diœcesanum, ac . . . . . . Ferrariensem, & . . . . . . Paduanum Episcopos, vobis vicinum, & charissimum in Christo filios nostros Robertum Siciliæ, & Federicum Trinacriæ Reges Illustres, in quorum terris & regnis nonnulli ex vobis negotiationes & mercimonia exercentes diuersimode morabantur, & quamplures alios Prælatos, & etiam Nuntios antedictos, & nonnullos Religiosos viros super ijs cum efficacia multa & instātia paternæ dulcedinis requiri & induci fecimus, & etiam exhortari: sed dictus

Petrus

Petrus & vos nedum quod requiſitionibus, inductionibus, & exhortationibus noſtris huiuſmodi deuotum præbuiſſetis, vt debebatis, auditum, aut veſtrum conuerteretis ad illa promptis mentibus intellectum, immo potius currum aſcendentes ſuperbiæ Pharaonis, & per huiuſmodi aſcenſionis faſtum ad nauigandum ſperantes terræ latitudinem vniuerſæ, ac peragrandum pelagus noui conatus obſtinatione deducere, ea irreuerentibus animis ſuſcepiſtis, & ſubſequenter Ciuitatem ac Nuntios antedictos, qui eam & Comitatum ac Diſtrictum eoſdem cum omni iuriſdictione, iuribus & pertinentijs ſuis noſtro & ipſius Eccleſiæ Romanæ nomine poſſidebant, ipſorumq. Ciuitatis, Comitatus, & Diſtrictus, ciues, habitatores, & homines, per terram & aquam exercitu valido congregato, cum machinis, baliſtis, alijsq. diuerſis miſſilibus, & varijs impugnationum generibus, ac ſi dies ſubuerſionis & interitionis aduenißet ipſorum, terribilis coarctaſtis impugnationis anguſtijs, & Monaſterijs, Eccleſijs, & alijs pijs locis armata contra ipſa impietate, crudeliter non parcentes, ac Ciuitate, Comitatu ac Diſtrictu prædictis expoſitis vaſtitati, nonnullas ipſorum domos flammarum incendijs, quàmplures prædictarum ictibus machinarum, & multas diuerſis aquarum decurſibus tamquam præuaricatorum cœtus caſui deſolationis miſerabili ſubieciſtis, & tandem Ciuitatem ipſam cum illo immitiſſimo Rege, qui cupiditatis ſuæ prædam exquirens, vineã Prophetæ cruore poſſedit, vos auaritia ſtimulante ingreſſi fuiſtis hoſtiliter & potenter: Palatium quoque noſtrum in eadem poſitum Ciuitate, & iuriſdictionem ac dominium Ciuitatis, Comitatus, & Diſtrictus, ac Territorij prædictorum ad nos & eamdem Eccleſiam pleno iure ſpectantia inuaſiſtis indebite, & aliquandiu detinere per violentiam præſumpſiſtis, ciues Ciuitatis ipſius quamuis in hac parte vobis contradictores exiſterent, & de iure noſtro & eiuſdem Eccleſiæ Romanæ fuiſſent publice proteſtati, ditioni veſtræ de facto ſubijcientes, ac etiam ſeruituti: & Poteſtatem ac Officiales alios, qui nomine veſtro Ciuitatem, Comitatum & Diſtrictum, ſeu Territorium regerent ſæpedictos, præfatis Nuntijs ac Poteſtati, Capitaneo, alijsq. officialibus noſtris, qui noſtro & Eccleſiæ præfatæ nomine Ciuitatis, Comitatus & Diſtrictus ſiue Territorij prædictorum regimini præſidebant, excluſis protinus ab eiſdem, conſtituiſtis ibidem pro veſtræ libito voluntatis: per hæc nos & prædictam Eccleſiam, ipſosq. Nuntios & Officiales Ciuitatis, Comitatus ac Diſtrictus ſiue Territorij prædictorum, ipſorumq. iuriſdictione ac iuribus alijs & pertinentijs eorumdem, & eorum poſſeſſione vel quaſi, temere ſpoliando. Propter quod nos in die Cœnæ Domini tunc ſequenti, aſtante fidelium multitudine copioſa, præfatum Petrum, & te Ioannem Ducem præfatum, qui tunc eras vnus de prædicto Communi, quiq. per aliquod tunc præcedens tempus te geſſeras nominatim, ac Vitalem Michaelis de ipſa Terra Venetiarum, qui Ciuitatis eiuſdem tunc temporis ſe pro Poteſtate gerebat, ac vos vniuerſos & ſingulos, omneſq. alios qui auctoritate vel nomine veſtro in Ciuitate, Comitatu, ſeu Diſtrictu & Territorio ſupradictis, ſeu parte ipſorum, Capitaneatus, vel aliud quodcumque geſſerant, vel tunc gerebant offi-

** 2 cium,

cium, & illos etiam qui Ciuitatem, Comitatum, Territorium, & Districtum, Castrum seu fortalitium Thedaldi, Pontem, Turrim ac Palatium supradicta in totum vel in partem, per se vel per alios præter nostram, vel dictorum Nuntiorum voluntatem detinuerant, vel etiam detinebant, & omnes alios qui prædictas occupationes, spoliationem seu spoliationes, deprædationes, molestias, iniurias, violentias per se vel per alios fecerant, aut fieri mandauerant, seu factas, ratas habuerant, siue ad faciendum dederant auxilium, consilium vel fauorem publicum, vel occultum, per nostros processus publice monuimus, & attentius fuimus exhortati, dicto Petro, ac vobis & eis districte mandantes, quòd ipsi, & tu Ioannes, vosq. Commune & Vitalis prædicti, & omnes alij & singuli qui pro vobis in dictis Ciuitate, Comitatu, Districtu & Territorio morabantur, ipsos Ciuitatem, Comitatum & Districtum, seu Territorium, Castrum seu fortalitium, Palatium, Pontem, & Turrim prædicta cum iuribus & pertinentijs supradictis, aliaq. bona & iura, quæ dictos Ciuitatem, & Comitatum, & Districtum ac Territorium quomodolibet contingebant, reuocatis & exclusis omnibus per quos detinebatis, eadem prædictis Abbati & Decano, vel eorum alteri, aut alij vel alijs ad hoc ab eis, vel eorum altero deputando, vel etiam deputandis, infra xxx. dierum spatium, postquam huiusmodi mandatum nostrum ad ipsius Petri & vestram notitiam peruenisset, seu per vos staret quominus perueniret, vel peruenire posset, vacua, libera & expedita integre restituere, & totaliter dimittere curaretis, nullam nobis vel eis super illis in posterum turbationem, violentiam, seu molestiam illaturi, vt quolibet impedimento sublato, Nuntij supradicti nostro & Ecclesiæ præfatæ nomine, prædictorum possessione vel quasi possent gaudere libere, plene, pacifice & quiete, ac nihilominus de iniurijs, molestijs, violentijs & damnis eisdem nobis, & Ecclesiæ ac Nuntijs, & ciuibus, habitatoribus & hominibus supradictis, & cuilibet eorumdem curaretis satisfactionem plenariam exhibere. Et quia vos & dictus Petrus huiusmodi nostris monitis & mandatis acquiescere non curastis, nec etiam obedire, vos & idem Petrus & singuli vestrum excommunicationis sententiam, cui vos & ipse de Fratrum nostrorum consilio subiacere voluimus, & à qua præterquam à nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus, nisi dumtaxat in mortis articulo, non possetis absolutionis obtinere beneficiũ, incurristis. Super qua quidem sententia duximus declarandum, quòd si aliquem ab ipsa in eodem mortis articulo absolui contingeret, licet satis super hoc esset de iure prouisum, ne tamen aliquis prætextu ignorantiæ iuris excusare se posset, nisi in eodem absolutionis articulo quàmprimum commode posset, postquam ad conualescentiam perueniret, super restitutione ac dimissione, & alijs supradictis plenam satisfactionem impenderet, eamdem excommunicationis sententiam reincideret ipso facto. Ciuitatem quoque Castellanen. & Terram vestram Venetiarum ac vos, Commune siue Vniuersitatem vestram, aliasq. Terras, Castra, Ciuitates, Villas, loca, & Vniuersitates vobis & eidem Terræ Venetiarum subiectas, & etiam participantes vobiscum, in pœnam vestram Ecclesiastico subieci-

mus

mus Interdicto. Et quia vtilius esurienti panis tollitur, quàm si de cibo securus iustitiam vilipendat, eo casu vobis communionem, participationem & commercium quorumlibet Christi fidelium, ita quòd nullus vobis bladum, vinum, carnes, pannos, ligna, vel quascumque res alias aut merces deferre, portare, seu vendere, siue quocumque alio modo in vos transferre, aut à vobis emere, vel delationem, venditionem, translationem & emptionem huiusmodi si prohibere posset, sustinere præsumeret, ex tunc interdiximus, & penitus duximus prohibendum: In omnes contra Interdictum & prohibitionem huiusmodi venientes, si persona singularis existeret, quantacumque dignitate fulgeret, excommunicationis, si vero Ciuitas, Castrum, Villa, aut Vniuersitas foret, Interdicti sententiam incurrerent ipso facto, à qua videlicet excommunicationis sententia nullus ab alio quàm à nobis vel successoribus antedictis, nisi dumtaxat in prædicto mortis articulo posset absolui, prout in alio casu superius est expressum. Et insuper quia beneficia propter ingratitudinem merito reuocantur, vos seu Vniuersitatem vestram, ac Terram Venetiarum, & dictum Petrum, & omnes alios & singulos supradictos omnibus priuilegijs, libertatibus, immunitatibus realibus & personalibus vobis & ipsi Petro ac eisdem Vniuersitati & Terræ ab Apostolica Sede sub quacumque verborum forma concessis, feudis quoque ac bonis quæ à Romana vel alijs quibuscumque tenebatis Ecclesijs, ex tunc auctoritate Apostolica sententiando priuantes, vassallos & homines vobis & eidem Petro & dictæ Terræ vestræ subiectos à iuramento ac fidelitate & obligatione quacumque, quibus vobis & eidem Petro ac ipsi Terræ vestræ quomodolibet tenebantur, duximus absoluendos: volentes & auctoritate præfata statuentes, quòd ex tunc essetis infames, ita quòd nec ad testimonium nec ad alios legitimos actus possetis admitti, essetis etiam intestabiles, vt nec possetis condere testamentum, nec ex testamento, vel ab intestato admitteremini ad successionem aliquatenus cuiuscumque. Nullus quoque vobis & dicto Petro super quocumque negotio, sed vos alijs cogeremini respondere. Causæ vero ad vestram, seu dicti Petri audientiam, si iurisdictionem aliquam haberetis, nullatenus perferrentur, nec vestri aut ipsius Petri valerent sententiæ vel processus. Nullus quoque vobis, aut dicto Petro in quacumque causa vel negotio patrocinium præstare præsumeret, nec vos aut ipse ad patrocinandum alijs admitteremini quoquomodo: & si qui ex vobis officium Tabellionatus haberent, instrumenta confecta per ipsos aliquatenus non valerent. Filij quidem & nepotes vestri vsque ad quartam generationem ad nullas admitterentur dignitates, vel beneficia, seu officia Ecclesiastica, aut honores Ecclesiasticos vel mundanos: quod si secus actum existeret, illud carere voluimus omni robore firmitatis. Præterea in pœnam vestrã & ipsius Petri, dicto Episcopo Castellanen. & dilectis filijs Abbatibus, Prioribus, Canonicis, Monachis, & vniuersis & singulis Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Fratrum etiam Carmelitarum, & aliorum quorumcumque Ordinum, & Religiosorum Prioribus, Ministris, Custodibus, Guardianis, & alijs personis Ecclesiasticis tam secula-

ribus quàm regularibus,quibuſcumque nominibus cenſerentur, in ciuitate Caſtellana, ſeu Terra Venetiarum præfatis , vel circa ipſas ad decem milliaria commorantibus diſtricte præcepimus,vt infra decem dies,prædictos triginta dies immediate ſequentes,eaſdem Ciuitatem & Terram, eorumq. Diſtrictũ exirent, ibidem nullatenus reuerſuri donec vos dictumq. Petrum Sedis Apoſtolicæ gratiam obtinere contingeret , ipſiq. à nobis aliud reciperent in mandatis : contrarium vero facientes, excommunicationis ſententiam incurrerent ipſo facto , à qua præterquam à nobis vel à noſtris ſucceſſoribus præfatis , niſi dumtaxat in mortis articulo,non poſſent abſolui , ſicut in alijs caſibus exprimitur antedictis,quocumque priuilegio non obſtante . Conceſſimus tamen eis quòd in Eccleſijs & domibus eorumdem, duo, tres, ſeu quatuor vel quinque aut ſex , iuxta magnitudinem ſeu modicitatem Eccleſiarum vel domorum ipſarum,conuerſi & illiterati, vel Clerici in minoribus Ordinibus conſtituti , necnon & in parochialibus Eccleſijs Parochiales Presbyteri pro miniſtrandis Baptiſmate paruulorum, pœnitentijs morientium, & alijs Sacramentis Eccleſiaſticis, quæ miniſtrantur tempore Interdicti , de iure poſſent licite remanere. Quòd ſi forte vos & dictus Petrus per xxx. dies prædictos alios triginta dies immediate ſequentes , perſiſteretis in contumacia ſupradicta,præfatum Petrum à dignitate Ducatus, ac vos & alios ſupradictos , & veſtrum & eorum ſingulos in dignitatibus ſeu officijs publicis conſtitutos, ab ipſis dignitatibus & officijs ex tunc per ſententiam noſtram deponendos duximus,& etiam remouendos : ac vos & eumdem Petrum inhabiles reddidimus ad illa , & quæcumque alia officia, publica conſilia,& honores in poſterum obtinenda : veſtraq. bona mobilia & immobilia confiſcauimus de fratrum conſilio prædictorum , ac perſonas veſtras expoſuimus fidelibus capiendas, vt capientium fieretis ſerui,bonaq. ipſa videlicet mobilia conceſſimus quibuſcumque ex eiſdem fidelibus occupanda : bonorum autem immobilium quæ vos & Petrus prædictus & ſingulares eiuſdem Terræ veſtræ perſonæ in eadem Terra ac Romaniæ & quibuſcumque alijs partibus habebatis , diſpoſitione & ordinatione nobis & eiſdem ſucceſſoribus noſtris ſpecialiter reſeruatis . Quod ſi dictus Petrus, voſq. Ioannes & Commune, ac Vitalis & alij ſupradicti, & quiuis alij moleſtias, iniurias, offenſas, violentias, deprædationes , incendia,homicidia , ſeu maleficia ſupradicta contra nos & Romanæ Eccleſiæ Nuntios, ciues, habitatores , homines , & fideles præfatos , committentes vel etiam perpetrantes, ſeu ad illa committenda vel facienda dantes auxilium, conſilium , vel fauorem, infra tres menſes à tempore quo prædictum mandatum noſtrum ad veſtram & eorum ac ipſius Petri notitiam perueniret , vel per vos aut eos ſtaret quominus perueniret, ſeu peruenire poſſet,computandos,nobis & eidem Eccleſiæ Romanæ, Nuntijs, ciuibus, habitatoribus, hominibus , & fidelibus ſupradictis ſuper præmiſſis non impenderetis ſatisfactionem plenariam : necnon & quicumque vobiſcum contumacia ſupradicta durante confœderationem, ſocietatem , colligationem ſeu ligam quaſcumque faceret vel iniret , ſiue in detentione Ciuitatis & Comitatus , Diſtrictus ſeu

Terri-

Territorij prædictorum, vel quominus idem Petrus, ac vos & alij supradicti nobis & eidem Ecclesiæ Romanæ, ac Nuntijs, ciuibus, habitatoribus, hominibus & fidelibus sæpedictis de Ciuitate, Comitatu, Districtu ac Territorio, iuribus & pertinentijs, iniurijs, damnis & violentijs antedictis restitutionem & satisfactionem plenariam faceretis, vobis daret auxilium, consilium vel fauorem directe, vel etiam indirecte, publice vel occulte, si personæ singulares quantacumque dignitate fulgerent, anathematis, si vero Ciuitas, Castrum aut Villa, Vniuersitas, seu Collegium, vel Communitas foret, incurrerent Interdicti sententias ipso facto, à quibus vel eorum aliqua nullus absolutionem, remotionem, seu relaxationem posset, præterquam ab eadem excommunicatione in eodem mortis dumtaxat articulo, vt in casibus antedictis exprimitur, obtinere. Colligationes autem, confederationes, pactiones, conuentiones, societates, submissiones & obligationes quascumque inter vos & dictum Petrum, ac Vniuersitatem seu Commune dictæ ciuitatis Ferrariensis, aut Ciuitates alias siue Vniuersitates, vel Communitates quascũque factas, etiamsi essent promissione, iuramento, pœnarum adiectione, vel alia quauis firmitate vallatæ, annullauimus, cassauimus & irritauimus penitus, & haberi voluimus pro infectis: Decernentes vt si quis dominium aliquod habens vel regimen, infra tempus sui regiminis easdem pœnas vel sententias aut eorum aliquã sustineret, quasi post tempus ipsum non esset ad satisfactionis debitum compellendus, eum qui satisfacere recusaret, & successorem ipsius in dominio vel regimine supradictis, si infra quindecim dierum spatium satisfacere forsitan non curaret, manere sententijs & pœnis eisdem inclusum, & in omnibus alligatum. Et subsequenter vestra contumacia excrescente, dictos processus & sententias contra vos ac dictum Petrum, ac eamdem Terram vestram Venetiarum, auctoritate præfata diuersis modis duximus aggrauandos. Et insuper dilectus filius noster Arnaldus sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis tunc in partibus illis Legationis fungens officio, ac Nuntij supradicti per se & alios, præter huiusmodi nostros, diuersos alios processus & sententias contra vos & dictum Petrum & eamdem Terram vestram Venetiarum præmissorum occasione ante & post eosdem processus nostros diuersis temporibus habuerunt & promulgarunt, ac ipsas etiam sententias aggrauarunt, prout in eisdem nostris & Cardinalis ac Nuntiorum præfatorum processibus & litteris plenius continetur: quos, vt cum illis de quibus scriptum est, Percussisti eos, & non doluerunt, attriuisti, & noluerunt recipere disciplinam, in vobis insensibilitatis proprietas notaretur, animis sustinuistis diutius induratis. Sed postmodum Deus & pater luminum, misericordiarum Dominus, insensibilitatis præfatæ duritiam rore suæ infusionis emolliens, vosq. de tenebris vocans in delectabile lumen suum, sic cordium vestrorum oculos illustrauit, quòd deuota pœnitudine ducti ad eiusdem Ecclesiæ suæue gremium saniori directi consilio redijstis, & per dilectum filium nobilem virum Franciscum Dandoli, & quondam Carolem Quirini de prædicta Terra Venetiarum adhuc viuentem, vestros & dicti Petri Sindicos & Procurato-

res ad hæc pro vobis & eodem Petro & toto Districtu vestro, & singulis personis ipsius, dictisq. subditis & fidelibus vestris, plenum & sufficiens à vobis & ab eo mandatum habentes, quos propter hæc ad Sedem Apostolicam destinastis, super prædictis excessibus, iniurijs, damnis, & violentijs, occupationibus, spoliatione, seu spoliationibus, deprædationibus & molestijs, ac omnibus alijs & singulis supradictis nostram & eiusdē Sedis gratiam & misericordiam implorastis humiliter, & cum multæ reuerentiæ & deuotionis supplicastis instantia, quòd vos & alios dictis ligatos sententijs ab eisdem absoluere, dictosq. relaxare processus, & pœnas remittere dignaremur, se pro vobis Petro ac alijs supradictis, quorum nomine Procuratores erant & Sindici, vt prædicitur constituti, super eisdem excessibus, iniurijs, violentijs atque damnis, occupationibus, spoliatione, seu spoliationibus, deprædationibus, molestijs, & omnibus alijs supradictis, & eorum quolibet, nostris & Ecclesiæ prædictæ stare & parere mandatis & beneplacitis offerentes: Et tandem in nostra & Fratrum prædictorum præsentia in Consistorio publico, Clericorum & laicorum adstante copiosa multitudine constituti, in vestras & Petri, ac aliorum animas præfatorum super his iuramentum super sancta Dei Euangelia ab eisdem tacta corporaliter præstiterunt: & licet Petrus præfatus postmodum decessisset, dictus tamen Franciscus Sindicus, te Ioanne Duce præfato ad huiusmodi Ducatus dignitatem assumpto, ab instantia huiusmodi supplicationis non destitit, sed continue apud Sedem Apostolicā moram trahens, super præmissis pro vobis Ioanne Duce ac Consilio & Commune & alijs antedictis nostram & Ecclesiæ præfatæ gratiam & misericordiam vt prius suppliciter implorauit. Nos vero qui talem nostri clementissimi Saluatoris, cuius tenemus vices in terris, erga filios hominum nouimus pietatem, vt nedum quod ipse, qui vt misereretur omnibus, cōclusit omnia sub peccato, in puritate cordis despiciat pœnitentes, verum etiam ipsos cum de profundo malorum ad viam redeunt veritatis, desuper abundanti miserationum suarum multitudine suscipit, nec eos quantumuis exiguæ conuersionis mercede patitur vacuari, vestigijs inhærentes, & illius cælestis patrisfamilias, qui de regione longinqua filio redeunti misericordia motus occurrens, desideranter in oscula prorupit, illius exemplis salutaribus moniti, & diuinis institutionibus informati, vobis, quamuis grauitas excessuum prædictorum grandium pœnarum acerbitatem importet, eiusdem matris Ecclesiæ brachia liberaliter aperimus, in amplexus & oscula filialis dilectionis occurrimus, vobisq. stola prima munda & nitida renouatis, Franciscum Sindicum supradictum in vestros & vestrum singulorum subditorum ac fidelium, & Vitalis prædictorum, & vniuscuiusque vestrum, & ipsorum personas, etiam si personæ Ecclesiasticæ forent, à dictis excommunicationum sententijs eadem auctoritate absoluimus, & processus omnes & singulos, ac pœnas, sententias, aggrauationes per nos & Cardinalem ac Nuntios supradictos & quemlibet eorum, vel alium seu alios de mandato ipsorum, seu quemuis alium contra vos & Terram, fideles & subditos vestros, & Clericos ipsius Terræ vestræ Venetiarum habitos, promulgatos &

factos,

factos,necnon & inhabilitatis notas, quas vos & ijdem fideles & subditi, dictæq. Terræ vestræ Venetiarum Clerici incurristis,ac confiscationes de vestris & fidelium & subditorum eorumdē bonis, & interdictiones contra vos & eosdem fideles & subditos occasione præmissorum vt præmittitur factas,de speciali gratia remittimus,tollimus,& etiam relaxamus: Vosq. & eamdem Terram vestram Venetiarum communioni, participationi, & commercio fidelium eorumdem,omnibusq. priuilegijs, libertatibus, immunitatibus,feudis,iuribus & bonis immobilibus quæ habebatis in dictis Ciuitate Ferrariensi & Districtu, vel alibi, ac bonis mobilibus quæ habetis,tenetis,vel possidetis per vos vel per alium seu alios vbicumque,& honoribus habilitati,famæ ac statui pristinis, teq. specialiter Ducem eidem dignitati Ducatus,dictisq. pristinis famæ ac statui,honori & aliàs plene & in integrum restituimus,& reintegramus totaliter de gratia speciali. Notarios quoque ipsius Terræ vestræ per dictas nostras sententias Tabellionatus priuatos officio, ad ipsum officium plene restituimus, decernentes de Apostolicæ plenitudine potestatis instrumenta postmodum confecta per eos plenam obtinere roboris firmitatem. Vassallos equidem & fideles vestros in obligationem qua tenebantur vobis tempore processuum prædictorum,reponimus & reducimus, ipsosq. illi volumus subiacere. Illos autem ex vobis,aut fidelibus vel subditis vestris si quis forsitan de nostro, aut Cardinalis,siue Nuntiorum prędictorum mandato vel auctoritate per quoscumque Clericos vel laicos, Communitates, aut Vniuersitates detineantur vbique terrarum,volumus iuxta iuris exigentiam relaxari. Cum eisdē vero personis Ecclesiasticis, quæ contra prædictos nostros,aut Cardinalis, seu Nuntiorum præfatorum & quorumlibet aliorum processus ratione prędictorum quauis auctoritate habitos veniendo excommunicationis sententiam incurrerunt, ipsaq. ligati sententia celebrando diuina, vel immiscendo se illis,non tamen in contemptum clauium, irregularitatis maculam contraxerunt,sicq. ligati se fecerunt ad Ordines promoueri, dummodo aliàs rite statutis à iure temporibus ad eos Ordines sint promoti, super eadem irregularitate, & quòd in eisdem Ordinibus licite valeant ministrare, & ad superiores etiam promoueri, & quælibet Ecclesiastica beneficia cum cura vel sine cura,etiamsi Dignitates, Personatus,officia vel administrationes existant,non obstantibus processibus & irregularitate prædictis licite valeant obtinere, eadem auctoritate Apostolica dispensamus. Clericis autem & Religiosis præfatis qui de nostro, vt prædicitur,seu Cardinalis, vel Nuntiorum præfatorū, & aliorum quorumcumque Apostolica vel alia quauis auctoritate seu mandato de dictis Ciuitate Castellanen. & Terra Venetiarum vel locis, vt prædicitur,ad decem milliaria eisdem Ciuitati & Terræ propinquis recesserunt, redeundi ad Ciuitatem,Terram & loca prædicta,ibiq. vt primitus commorandi plenam licentiam elargimur. Nulli ergo &c. nostræ absolutionis,remissionis,abolitionis,relaxationis,restitutionum,reintegrationis, constitutionis, repositionis,reductionis,voluntatum,dispensationis, & permissionis &c. Si quis &c. Datum Auinione vij. Kalend. Februarij, anno octauo.

CLEMENS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI
Ad futuram rei memoriam.

VDVM contra dil. fil. Ducem, Consilium & Commune Venetiarum Castellanen. diœcesis, & singulares personas, bona, fideles & subditos eorumdem propter graues excessus per eos contra nos & Romanam Ecclesiã & Ciuitatem nostram Ferrariensem commissos, diuersos processus habuimus, & inter alias quas in eos & singulares personas ipsorum, ac participantes cum eis, seu contra huiusmodi processus nostros quomodolibet venientes protulimus, excommunicationis sententiam duximus proferendam: volentes quòd filij & nepotes ipsorum vsque ad quartam generationem essent inhabiles ad beneficia, & dignitates, personatus, & officia Ecclesiastica obtinenda, nec ad aliquos admitterentur honores Ecclesiasticos vel mundanos, decernentes irritum & inane si secus super his à quoquam contingeret attentari. Demum vero nonnullæ personæ Ecclesiasticæ de prædicta Terra Venetiarum contra dictos processus nostros temere venientes, & aliàs cum Venetis participantes eisdem, huiusmodi excommunicationis sententiam incurrerunt, & subsequenter eadem excommunicationis sententia ligatæ, celebrando diuina, vel immiscendo se illis, irregularitatis maculam contraxisse noscuntur: Cumq. postmodum Dux, Consilium & Commune præfati saniori ducti consilio ad nostra & ipsius Ecclesię mandata humiliter redeuntes, & per nos super eisdem processibus, ac excommunicationis & alijs sententijs supradictis eis & participantibus memoratis, etiamsi participantes ipsi personæ Ecclesiasticæ forent, beneficio absolutionis impenso, dictisq. personis Ecclesiasticis super huiusmodi irregularitate dispensatione concessa, ac eis & eorum singulis, etiamsi personæ Ecclesiasticæ forent, remissis inhabilitatibus, quas incurrissent prætextu processuum prædictorum, pro parte Venetorum ipsorum per dil. fil. nobilem virum Franciscum Dandoli de dicta Terra Venetiarum Sindicum & Procuratorem eorum, fuit nobis cum multa instantia supplicatum, vt personis Ecclesiasticis antedictis, quoad retentionem beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ ipsis durantibus processibus, sententijs, irregularitate, & inhabilitate prædictis collata fuerunt, subuenire de Apostolicæ prouisionis remedio dignaremur. Nos igitur eorum supplicationibus inclinati, eisdem personis, & earum singulis prædicta beneficia, etiamsi Dignitates, Personatus, vel officia cum cura vel sine cura fuerint, cum omnibus iuribus & pertinentijs suis, dummodo aliàs eis collata, vel personæ ipsæ ad præsentationem aliorum qui ius in eis præsentandi habere noscuntur,

insti-

instituta canonice fuerint in eisdem, de nouo Apostolica auctoritate conferimus, & de illis etiam prouidemus. Electiones autem & postulationes, si quæ de personis eisdem vel aliquibus earumdem ad beneficia Ecclesiastica, Dignitates, Personatus vel Officia, ad quæ personæ quæ illis præficiuntur, interdum consueuerunt per electionem assumi, etiamsi Dignitates Pontificales existant, & in locis forsan interdictis, dum tamen alias sint iuxta sanctiones Canonicas celebratæ, & quidquid in eis vel ob eas secutum est, illam habere decernimus roboris firmitatem, quam haberent si personæ ipsæ tempore dictarum electionum & postulationum ligatæ processibus & sententia excommunicationis & irregularitate prædictis, & ad illa recipienda inhabiles non fuissent, nec extitissent in locis interdictis electiones & postulationes huiusmodi celebratæ, ac irritum & inane si secus super eisdem per nos collatis beneficijs, dignitatibus, personatibus & officijs à quoquam scienter vel ignoranter quauis auctoritate contigerit attentari. Non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus contrarijs Ecclesiarum, in quibus huiusmodi beneficia, dignitates vel personatus, seu officia per nos vt præmittitur, collata fuerint, iuramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, seu quacumque firmitate alia roboratis, aut si aliqui super prouisionibus sibi faciendis de Dignitatibus vel Personatibus, seu officijs & beneficijs Ecclesiasticis in dictis Ecclesijs speciales, vel in illis partibus generales dictæ Sedis, vel Legatorum eius litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitiones, reseruationem & decretum, vel aliàs quomodolibet sit processum: quibus omnibus in assecutione Dignitatum, Personatuum, Officiorum & beneficiorũ huiusmodi personas prædictas volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem aliorum Dignitatum, vel Personatuum, seu officiorum ac beneficiorum præiudicium generari, seu si locorum Ordinarijs & Capitulis præfatarum Ecclesiarum vel quibusuis alijs communiter vel diuisim à prædicta sit Sede indultum, quòd ad receptionem vel prouisionem alicuius minime teneantur, & ad id compelli non possint, quòdq. de Dignitatibus vel Personatibus, seu Officijs ac beneficijs earumdẽ Ecclesiarum, & alijs ad eorum collationem vel prouisionem seu præsentationem, aut quamcumque aliam dispositionem coniunctim vel separatim spectantibus nullus valeat prouideri per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem, & qualibet alia prædictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cuiuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, effectus huiusmodi gratia impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cuiusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis, aut si personæ prædictæ præsentes non fuerint ad præstandum de obseruandis statutis & consuetudinibus prædictarum Ecclesiarum solitum iuramentum, dummodo in absentia sua per procuratores idoneos, & cum ad Ecclesias ipsas accesserint corporaliter illud præstetur. Nulli ergo &c. collationis, prouisionis, & constitutionis &c. Datum Auinione vij. Kalend. Februarij, anno octauo.

SIXTI PAPAE IIII.

Declaratio & promulgatio Excommunicationis, Interdicti, & aliarum censurarum contra Venetos, qui ciuitatem Ferrariensem hostiliter inuaserant, & multa illius Ducatus loca occupauerant.

ROMAE
Ex Typographia Vaticana.
Anno M DC VI.

SIXTVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI
Ad futuram rei memoriam.

D bonorum tutelam, & malorum perniciem & vindictā iustitia cælitus emanauit, vt qui virtutis amore ad ea quæ sua non sunt, manus extendere non formidant, saltem pœnæ formidine arceantur. Dudum siquidem, dum ad apicem summi Apostolatus fuimus diuina disponente clementia meritis licet insufficientibus assumpti, mente reuoluentes calamitates, quas Christi fideles pertulerant causantibus guerris, & dissensionibus eorumdem: & quod Dominus noster IESVS Christus Dei filius, cuius vices gerimus in terris, post peractum inter homines nostræ redemptionis salutiferum cursum, cum ex hoc mundo ad patrem ascensurus esset, pretiosum suis discipulis & perpetuo obseruandum iocale reliquerat in discessu, pacem videlicet, qua nihil dulcius, nihilq. desiderabilius est: eius saluberrimo exemplo edocti, ad pacem & concordiam procurandam inter vniuersos Christianæ religionis professores omnes nostros conuertimus cogitatus. Et hoc incensi studio non solum Italiam, accersitis ad nos sæpius illius Potentatuum oratoribus, ad mutuam animorum coniunctionē excitauimus, sed etiam Transalpinos Principes, & remotissimas nationes missis ad id Legatis & Nuntijs nostris monuimus, & tandē pro instanti temporis necessitate omnes Christianorum Principes & Potentatus ac vniuersos Christi fideles Ecclesiasticos & sæculares cuiuscumque præeminentiæ & dignitatis existerent per alias nostras litteras monuimus, & mandauimus eisdem, vt mutuam inter se charitatem, & pacem ac concordiam, vel saltem per triennium, infra quod adhuc sumus, treugas, inducias seu belli moram, quas per easdem litteras auctoritate omnipotentis Dei pro defensione & securitate Dominici gregis, quem Saluator noster pascendum, tuendum atque curandum nobis commiserat, indiximus, & per vniuersos Christianos seruari voluimus, obseruarent, arma deponerent, & priuatarum iniuriarum obliti, Christi redemptoris nostri iniurias, offensiones, & opprobria vlciscerentur, ac in infideles qui Christianorum omnium sanguinem sitiebant, & Euangelicam legem delere conabantur, arma sumerent. Et vt id liberius facere possent, eos cum eorum statu, Ciuitatibus, Terris, dominijs, subditis, territorijs, ac bonis omnibus sicut ea tunc tenebant & possidebant, sub beatorum Petri & Pauli ac Romani Pontificis protectione recepimus atque nostra, ita vt eis per se ipsos vel alios quæ mandabantur per nos implentibus, plena securitate & quiete gauderent, omnibus quoque cuiuscumque status & conditionis existerent, ac quacumque dignitate præfulgerent, auctoritate Dei omnipotentis

districte præcipiendo mandauimus, ne durante dicto triennio, quouis quæsito colore directe vel indirecte, palam vel occulte quemquam ex eisdem Principibus aut personis prædictis offenderent, aut offendentibus præstarent auxilium, consilium, vel fauorem, seu vt Ciuitates, Terræ, & loca vni Principi subiecta ab illius, cui suberant, obedientia quomodolibet se subtraherent, vel ab alijs subtraherentur, aut aliàs illa obtinentes in illorum regimine perturbarentur, seu quod in eis aliquid innouaretur procurarent: affirmauimus quoque quod nos contra omnes & singulos quos arma sumere, & indictas per nos auctoritate Dei omnipotentis inducias huiusmodi violare, ac nostris inhibitioni & mandatis prædictis contrauenire contingeret, per censuras Ecclesiasticas, & alia iuris remedia quauis appellatione remota vsque ad satisfactionem condignam omnino procederemus, eosq. persequi, & ad eorum persecutionem alios inducere non cessaremus, vt illos in quorum præiudiciũ aliquid foret attentatum, pro posse indemnes conseruaremus, non secus quã si talia contra nos & Sedem Apostolicam, ac loca ditioni dictæ Sedis subiecta attentata forent, prout in eisdem litteris plenius continetur. Et quamquam iure optimo possemus nonnullos subditos nostros qui contra nos grauiter deliquerant, punire, tamen ne vlla pacis turbandæ occasio daretur, omnium iniuriarum obliuisci, & illis parcere maluimus. Denique hæc omnia pro pace ordinaueramus, sed inimico humani generis & satore zizaniæ procurante, dilecti filij nobilis vir Ioannes Mocenigo Dux, ac Consilium & Commune Venetiarum (quibus nulla gerendi belli occasio antea data fuerat) propugnacula quædam erigendo primi contra mandata nostra prædicta venire, & huiusmodi pacem in Italia turbare cœperunt. Et cum dilectus filius nobilis vir Hercules Dux Ferrariensis propugnacula huiusmodi intra Ferrariensis territorij fines ad quintum ferme miliare constructa fuisse conquereretur, Nos qui adduci non poteramus ad credendum eosdem Venetos, quos nostrarum rerum atque honoris nostri, & sanctæ Sedis Apostolicæ defensores non offensores reputabamus, præmissa in nostrum contemptum, & pœnarum Apostolicarum elusionem fecisse, eos ad remouendum propugnacula prædicta enixe hortati fuimus. Qui intra suos fines & terminos illa constituisse, & Ferrariensem Ducem præfatum pacta à maioribus suis seruata violare, & seruare nolle responderunt, nobisq. suaserunt nulla ratione in bellum aut in Ferrariam occupandam, sed in fines suos & iura tutanda animum habere. Quamobrem cum propter ipsorum propugnaculorum constructionem innouatum fuisse diffiteri non posset, quamuis ad censurarum & pœnarum in litteris nostris præfatis contentarum promulgationem procedere potuissemus, & vt id per nos fieret pro parte eiusdem Ducis Ferrariensis cum instantia requisiti fuissemus: tamen cupientes huiusmodi discordias paterna charitate sopire, & ignem extinguere non augere, exhortati fuimus ipsum Ducem Ferrariensem ad pactorum sicuti maiores sui fecerant obseruationem, qui eadem illa se obseruaturum Venetis præfatis obtulisse rescripsit. Et cum ipsi Veneti non eo modo Ducem ipsum Ferrariensem eis obtulisse nobis significassent, ne quid ad compositionem inter eos faciendam deesset, misimus eisdem Venetis verborum formam in scriptis, quam ipse Dux Ferrariensis

obseruasse

obseruasse & obseruare velle nobis scripserat. Quod ab eisdem Venetis denegabatur, & ob id ipsius Ducis Ferrariensis & Potentatuum Italiæ cum quibus confederatus erat, Oratores ad nos & Sedem Apostolicam destinati promissionem huiusmodi sub eorumdem verborum formula in Consistorio nostro se facturos obtulerunt, litterasq. eorumdem Potentatuum Italiæ, & Ducis Ferrariensis confederatorum attulerunt. Qui ad nos sacrumq. Collegium venerabilium fratrum nostrorum S.R.E. Card. omnes huiusmodi controuersias retulerunt, pollicentes quidquid à nobis decisum super his fuisset, Ducem ipsum Ferrariensem expleturum. Veneti vero sæpius à nobis rogati vt idem facerent, quod sane omni ratione facere debuissent, facere noluerunt, affirmantes se in rebus Ferrariensibus nullum recognoscere superiorem, quod tametsi contra honestatem, contra iura, & sanctorum Patrum decreta in nostrum contemptum, ac nostræ auctoritatis & iurisdictionis diminutionem plane esset: quia tamen ipsi Veneti inde nullum bellum, sed concordiam sequi debere nobis persuadebant, tolerauimus, atque eos quanto potuimus hortari nō cessauimus ad beneuolentiam reintegrandam cum Duce ipso Ferrariensi, ad quam ipse Dux se offerebat. Et vt nihil omitteremus quod eorumdem honori & quieti Italiæ expediret, noluimus ad censuras & executionem litterarum prædictarum progredi, quoniam concordiæ & belli minime faciendi Veneti præfati nobis spem certam dabant, in qua cum essemus, & eosdem Venetos ad mittendum nobis iura sua in præmissis hortaremur, contra eumdem Ducem Ferrariæ, contra iustitiam, contra nos quos bellum abhorrere sciebant, contra Romanam Ecclesiam, cuius iuris ciuitas Ferrariensis existit, nobis penitus inscijs aperto marte impia arma mouerunt. Dilectus vero filius nobilis vir Alphonsus Dux Calabriæ dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Elionoræ Ducissæ Ferrariēsis frater pro liberatione cognati, sororis & filiorum eorumdem ab ipsorum Venetorum oppressione ad Territorium Ferrariense cum suis gentibus & armigeris se transferre volens, à nobis transitum petijt per terras præfatæ Ecclesiæ. Poteramus ei ad propulsandum iniuriam per eosdem Venetos eidem Duci Ferrariensi illatā proficiscenti iure optimo per vrbes, agrosq. nostros transitum dare. Non fecimus tamen, immo transitum ei penitus denegauimus: quia dilectus filius Franciscus Diedus ciuis Venetiarum orator ad nos & Sedem prædictam destinatus eorumdē Venetorum nomine nobis persuasit concordiam cito peruenturam inter eos, & Ducem Ferrariensem: quodq. ipsi Veneti præmissa contra eumdem Ducem Ferrariensem attemptauerunt, vt Ducem ipsum Ferrariensem facilius ad concordiam adducerent, non vt bellum excitarent, ac Italicam quietem & pacem perturbarent. Sed cōpositio aliqua secuta non fuit, immo subito Veneti præfati per eorū terrestrem exercitum, & naualem classem cœptum per eos bellum contra ciuitatem Ferrariensem, & illius Ducem præfatos acerrime prosequi, pleraq. oppida ipsius Ducis expugnare, multa ferro & igni vsque ad mœnia eiusdē ciuitatis depopulari & conflammare, ac denique ciuitatem eamdem obsideri fecerunt: Nosq. pro eo quia Venetis fauere dicebamur, in nostris ciuitatibus, terris & locis grauia & intolerabilia damna, etiam occupationes
ciuitatum

ciuitatum & terrarum nostrarum pertulimus, nec tamen vmquam cessauimus omni nobis possibili via eosdem Venetos ac alios Italiæ Potentatus ad communem intelligentiam, pacem, & mutuam charitatem pro posse inducere,& exquirere media per quæ pax concludi posset. Et quanto magis Venetos præfatos omnia eorum studia omnemq. conatum non vt à principio dicebant ob suorum finium conseruationem, sed ad Ferrariam, & reliqua loca dominij eiusdem Herculis Ducis diripienda conferre manifeste videbamus,tanto plus reliquos Potentatus ad optatam per nos vniuersalem Italiæ pacem inducere, & eiusdem pacis conclusionem accelerare conabamur. Cumq. tandem Deo auxiliante reliquos Italiæ Potentatus ad conuenientia media pacis huiusmodi induxissemus, Venetis præfatis de quibus sperabamus quotiens vellemus,prout sæpius per eorum Oratorem præfatum obtulerant pro communi Italiæ & Reipublicæ Christianæ bono, vt de filijs obsequentibus decernere posse,ita vt quando ceteris Italiæ Potentatibus pacem ipsam societatemq. conficiendam persuasissemus, videremur sic omnia consecuti, vt ad eamdem ipsam præclarissimam rem conficiendam nihil nobis relinqueretur difficultatis, nihilq. negotij, vt media honesta pacis huiusmodi amplecterentur, persuadere nequiuimus: processimusq. tandem ad eiusdem pacis conclusionem, locum relinquentes eisdem Venetis, vt si vellent, possent pacem ipsam honestis conditionibus amplecti, eisq. scripsimus paterna charitate causas, non minus iustas quàm necessarias, quæ nos pro totius Italiæ reiq. publicæ Christianæ incolumitate ad pacem componendam impellebant, hortantes eos vt eamdem susciperent, & à bello abstinerent, ac occupata restituerent, obtulimusq. eis omnem illorum & Ducis Ferrariensis controuersiam iustitia mediante sopire. Ipsi vero responsiuas litteras dederunt longe aliter scriptas quàm legere speraremus, Ferrariense bellum varijs fucantes coloribus, quæ ideo nos molestia doloreq. summo affecerunt: quia mentem animumq. eorum à pace ac societate quam publicam in Italia conficere statueramus, alienum esse, eosq. vehementer id abhorrere significarunt.Et quamquam statuisse bellum prosequi velle sic aperte nobis scripsissent: decreuimus eos adhuc alijs nostris litteris ad pacem amplectendam, bellumq. Ferrariense deserendum inuitare, & assumptos per eos colores in id negando confutare, eosq. paterna vt semper fecimus charitate monuimus, vt accuratius ad ea omnia quæ scribebamus, animum ex religione conuerterent, nec eos dominandi libido e ratione deduceret. Nam & si victoriam in manibus haberent, vt eorum ad nos litteris affirmabant, eo maior honos & laus eis foret, si communem pacem omnibus alijs postpositis amplecterentur. Contra vero si bellum prosequerentur, vti decreuisse statuisseq. affirmabant, eos scire debere se bellum gerere cum Christo Iesu Deo nostro, & eius sancta Ecclesia, pro cuius honore & defensione Ferrariæ rebus omnibus diuinis & humanis adesse curaremus, gererentq. bellum etiam cum reliquis Italiæ Potentatibus,qui Ecclesiam Dei & Italiam ipsam per eosdem labefactare non finerent, haberentq. quoque causam iniustam,& bellum illicitum: Nos vero è contra iustitiam foueremus; & cum totam Italiam contra se accensam prouocassent, nisi à tanto facinore desisterent,

ſterent,& occupata reſtituerent, prout eis perſuadebamus, eſſent Chriſtianis omnibus deriſui pariter & odio: omnes enim eos alienarum rerum occupatores,non ſuarum defenſores vere dicerent. Suaſimus præterea eis, vt memores eſſent Luciferum præfectionem, ſublimitatem, dignitatem ac excellentiam ſuper omnes Angelos ante lapſum habuiſſe, & cum ſuperbia elatus voluiſſet exaltari, humiliatum ac depreſſum fuiſſe vſque in profundum abyſſi: & vt in mente haberent verbum Saluatoris noſtri, Durum eſt tibi contra ſtimulum calcitrare: Quodq. in die Cœnæ Domini omnes qui ciuitatem noſtrã Ferrarienſem prædictam occupare niterentur,per nos ac prædeceſſores noſtros Romanos Pontifices excommunicati & anathematizati fuerant. Suaſimus etiam eis ne iactabunde dicerent victoriam in manibus habere. Nam hanc dabat adimebatq. ſolus Deus immortalis, cuius cauſa agebatur. Ex quo facile fieri poſſe videbatur, vt & ipſi qui viciſſe aſſerebant, breui tempore amiſiſſe viderentur: & quantum progreſſi vltra forent, tanto regredi cogerentur. Et denique hortati fuimus eos, & requiſiuimus ac monuimus in Domino,vt cogitationes iſtas inanes deponerent,cupiditates effrenes compeſcerent, arma reuocarent, Ferrariam dimitterent,caſtella per eos capta reſtituerent, quod ſuum eſt poſſidendum cuiq. tranquille relinquerent, & pacem Italiæ amplecterentur, ſicq. rei ſuæ totiuſq. Italiæ quieti conſulerẽt; alioquin non diſſimularemus amplius ſpiritualibus & temporalibus armis procedere contra eos, vti nobis expediens videretur, & iuſtitia ſuaderet, quia iſta eorum dominandi libido inhumana nimium, & à Chriſtiana religione aliena ferenda non erat: Noſq. pacem publicam in Italia vigere omnino volebamus, vt ſimul bellorum iniurias caueremus, ſimul quieti reſtitueremus omnes, & Reipublicæ Chriſtianæ vnitis viribus contra immaniſſimos hoſtes conſuleremus. Veneti vero præfati in eorum propoſito perſeuerantes, noſtris perſuaſionibus huiuſmodi annuere nullatenus voluerunt, & immemores, quod ſancta Romana Eccleſia eos ſemper dilexit vt filios, ac multis priuilegijs & gratijs inſigniuit, cœptum per eos bellum contra Ferrariam, immo contra nos & præfatam Eccleſiam, cuius nomen in omni prouincia,in qua Apoſtolicæ prædicationis ſonus exiuit, celeberrimum habetur, adeo vt etiam Barbaris gentibus ſit terrori, proſequi non ceſſarunt, nec ceſſant. Nos igitur præmiſſis omnibus debita meditatione penſatis,non valentes vlterius eorumdẽ Ducis,Conſilij & Communis Venetiarum auſus huiuſmodi, & tam manifeſtum Eccleſiæ præfatæ, ac totius Italiæ præiudicium ſub diſſimulatione tranſire, ac inhærentes veſtigijs felicis recordationis Clementis Papæ Quinti prędeceſſoris noſtri, qui contra eoſdem Venetos, pro eo quia præfatam Romanã Eccleſiã poſſeſſione ciuitatis prædictæ Ferrarienſis ſpoliauerant,& ciuitatem ipſam occupauerant,atque occupabãt,excommunicationis,interdicti & anathematis ac æternæ maledictionis,necnon priuationis & inhabilitationis Eccleſiaſticas ſententias,cenſuras,& pœnas apud Auinionem in Cœna Domini promulgauit, & brachiũ ſæculare inuocauit,eorum bona omnia capientibus in prædam conceſſit, ac voluit eos fieri ſeruos capien-

pientium eosdem, prout in eiusdem prædecessoris litteris plenius continetur, licet absque alia monitione & vlteriori dilatione iuste possimus animaduertere in eosdem Venetos, qui Italicam pacem inuiolare, & Ferrariam nostram inuadere, contra priores & in Cœna Domini publicatas alias nostras litteras prædictas præsumpserunt: & repetitis litteris nostris moniti & requisiti vt desistant, id facere aperte denegarunt, & denegant, bellumq. ipsum prout ex decreto ac statuto prosequendum esse scripserunt, prosequuntur: Nihilominus volentes de solitæ Sedis Apostolicæ benignitatis affectu adhuc experiri, si aliqua in eis scintilla deuotionis & obedientiæ remanserit, & eos vt oues errantes ad ouile humilitatis humeris reportare, ac summi Dei exemplo in benigniorem partem inclinare, habita super his cum præfatis fratribus nostris deliberatione matura, de illorum consilio præfatos Ioannem Mocenigo Ducem, & tam Rogatorum, quam generalis nuncupati Consilij Consiliarios, ac Commune Venetiarum vniuersaliter, & singulariter singulos eorumdem Consiliorum & Communis ciues, ac qui exercitus eorum contra ciuitatem præfatam Ferrariensem, immo contra nos & præfatam Ecclesiam prouiditiores existũt, & quorum nomina & cognomina ac designationes opportunas pro expressis habemus, ciues Venetiarum, necnon qui eiusdem exercitus ductor & Capitaneus fuit & est, Robertum de sancto Seuerino, omnesq. & singulos qui in locis ditionis dicti Herculis Ducis aliquod gerunt officium, seu immorantur nomine eorumdem Venetorum, & quoscumque alios qui eisdem Duci, Consiliarijs & Communi ad huiusmodi belli prosecutionem præstant quomodolibet auxilium, consiliũ, vel fauorem directe vel indirecte, publice vel occulte, eorumq. complices & adhærentes existunt, cuiuscumque status, gradus, ordinis & præeminentiæ sint, ac quacumque dignitate & auctoritate præfulgeant, præfata auctoritate hortamur in Domino, requirimus, & monemus, ac ipsis & cuilibet eorum per hæc Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus infra quindecim dies post affixionem præsentium in valuis basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe immediate sequentes, quorum quinque pro primo, quinque pro secundo, & reliquos quinque pro vltimo & peremptorio termino canonica monitione præmissa eis & cuilibet eorum assignamus, Dux, Consiliarij, Commune, Prouiditores, Capitaneus, & alij qui pro eis in dictis locis immorantur, à belli huiusmodi vlteriore prosecutione, & omni hostili incursu in locis ditionis dicti Herculis desistant, occupata per eos dicti Ducis Castra, Terras & loca quæcumque cum suis iuribus & pertinentijs, & quæcumque alia bona & iura quæ dictum Herculem Ducem, & loca suæ ditionis contingere quomodolibet dignoscuntur, præfato Herculi Duci plene & integre restituant, ac reuocatis exinde & exclusis eorum gentibus & armigeris, ac cunctis per quos infestantur & detinentur, ea omnia dimittant, & dimitti faciant vacua, libera, & penitus expedita, ita vt Hercules Dux præfatus quocumque eorumdem Venetorum impedimento sublato, Comitatum, districtum, castra, & loca ipsa possidere valeat libere, pacifice, & quiete, prout

face-

facere solitus erat ante propugnaculorum erectionem prædictam, nullam super illis vel eorum aliquo, præfato Herculi Duci molestiam seu violentiam illaturi deinceps, consultores vero, auxiliatores, adhærentes, complices, & sequaces à præstatione auxilij, consilij, vel fauoris huiusmodi omnino cessent. Et si Dux, Consiliarij, Commune, Prouiditores, Capitaneus, immorantes, consultores, fautores, complices, sequaces, & adhærentes exhortationi, requisitioni, monitioni, & mandato nostris huiusmodi infra dictos quindecim dies non paruerint cum effectu, in eosdem Ioannem Mocenigo Ducem, Rogatorum, & generalis Consilij Consiliarios, ac alias singulares personas Communis præfati Venetiarum, necnon Prouiditores, Capitaneũ, immorantes, fautores, consultores, adhærentes, complices, & sequaces, ac quemlibet eorum, qui sic non paruerint, aut vt non pareatur, seu pareri differatur, consuluerint, suaserint, fecerint, dixerint, vel procurauerint, seu alias qualitercumque in hoc culpabiles fuerint, directe, vel indirecte, tacite vel expresse, ex nũc prout ex tunc de eorumdẽ Fratrum consilio maioris excommunicationis sententiã promulgamus, & eos illam incurrere volumus eo ipso, à qua præterquam in mortis articulo constituti, ab alio quam Romano Pontifice etiam prætextu cuiuslibet facultatis cuicumque pro tempore desuper cõcessæ, nequeant absolutionis beneficium obtinere: Ita vt si quem eorum tamquam in tali articulo constitutum absolui contingat, qui postmodum conualuerit, in eamdem excommunicationis sententiam reincidat eo ipso, nisi post conualescentiám monitioni & mandato nostris prædictis paruerit cum effectu. Et si moniti & excommunicati præfati dictam excommunicationis sententiam per alios tres dies dictos quindecim dies immediate sequentes animo, quod absit, sustinuerint indurato, sententiam ipsam aggrauamus, & ex nunc prout ex tunc Venetiarum, Paduanam, Veronensem, Vicentinam, Brixiensem, Teruisinensem, Pergamensem, reliquasve à Venetis præfatis tenta & possessa, Ciuitates, Terras, Castra & loca quæcumque citra & vltra mare, ac in maritimis insulis consistentia, & generaliter loca quæcumque etiam ab eisdem Venetis non possessa, ad quæ aliquẽ eorumdem excommunicatorum declinare contigerit, quamdiu in illis permanserit, & triduo post recessum eiusdem, ac quæ in illis sunt Ecclesias & monasteria ac religiosa & pia loca quæcumque de eorumdem Fratrum consilio præfata auctoritate Ecclesiastico subijcimus interdicto, ita vt illo durante in illis etiam prætextu cuiusuis etiam Apostolici indulti personis, ordinibus, vel locis concessi, præterquam in casibus à iure permissis, & etiam in illis alias quàm clausis ianuis, ac excommunicatis & interdictis exclusis, nequeant Missæ & alia diuina officia celebrari. Si vero moniti, excommunicati, & interdicti præfati per alios tres dies dictos vltimos tres dies immediate sequentes ad cor reuerti, occupata restituere, & à bello desistere, ac nostris monitioni & mandatis prædictis obtemperare distulerint, & in sua voluerint cordis duritia & peruersa obstinatione permanere, eos & quemlibet eorum reaggrauationis, anathematizationis, & æternæ maledictionis, ac perpetuæ damnationis cum Dathan & Abiron,

quos viuos terra absorbuit, irretitos mucrone ligamus, ac ligatos & irretitos esse decernimus ipso facto. Eosdemq. Io. Mocenigo Ducem, Consiliarios Rogatorum & generalis Consilij, ac alias singulares personas Communis Venetiarum, Prouiditores, Capitaneum, immorantes fautores, adhærentes, complices, & sequaces, reliquosve monitos prædictos, excommunicatos, aggrauatos, interdictos, reaggrauatos, anathematizatos, & maledictos vt præfertur in eorum proteruia perseuerantes, reos criminis læsæ maiestatis dicta auctoritate decernimus, ac Io. Mocenigo Ducatu Venetiarum, & ipsum, necnon Consiliarios, Prouiditores, Capitaneum, & alios monitos, dignitatibus & honoribus in quibus constituti existunt, & tam ipsos in specie, quàm præfatos Commune Venetiarum, priuilegijs, concessionibus, gratijs & indultis, necnon bonis omnibus quæ in feudum, vel emphiteosim seu aliàs à Romana vel alijs Ecclesijs, monasterijs & locis Ecclesiasticis obtinent, ita vt illi ad quos pertinent, de eis vtpote ad ipsos libere reuersis possint pro sua voluntate disponere, necnon Commune præfatum iure si quod eis competit in Paduana, Veronensi, Vicentina, Brixiensi, Taruisina, Pergamensi, ac alijs Ciuitatibus, Terris, & locis eorum ditioni obtemperantibus, ac alijs eorum bonis dicta auctoritate priuamus, ita vt nihil ex illis transmittatur ad posteros, & ipsos sic priuatos respectiue ad illa & alia quæcumque dignitates, administrationes, & officia sæcularia in posterum obtinenda inhabilitamus, eorumdemq. monitorum subditos, vassallos, & feudatarios, ac præsertim Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Taruisinen. Pergamen. aliarumq. Ciuitatum, Terrarum, & locorum huiusmodi ciues, incolas, & habitatores, ac fortalitiorum, & arcium in eis consistentium, Castellanos, & Custodes, à quorumuis fidelitatis iuramentorum per eos dictis monitis non parentibus præstitorum obseruatione, iure vassallatico, & subiectione absoluimus, & penitus liberamus: & vt alij eorum exemplo perterriti similia non attemptent, volumus & de simili consilio dicta auctoritate decernimus, quòd Ioan. Mocenigo Dux, & alij sic moniti, excommunicati, interdicti, iteratis vicibus aggrauati, anathematizati, maledicti, & priuati, si in suo pessimo proposito turbandi quietem Italicam, & occupandi ciuitatem prædictam Ferrariensem perseuerauerint, ex tunc infames existant, & ad testimonium non admittantur, testamenta & codicillos condere, & ad alicuius successionem ex testamento vel intestato peruenire non possint. Etsi iurisdictionem habeant, causæ ad eorum examen non deducantur, nec valeant eorum sententiæ vel processus, nullus pro eis, nec ipsi pro alijs in quacumque causa procurare possint, & si qui eorum Notarij existant, instrumenta per eos conficere non valeant, sed cum auctore damnato damnentur. Eorum debitores ab his quæ eis debent liberati existant. Nulli eis, sed bene ipsi alijs super quocumque negotio de iure respondere teneantur: filij quoque & nepotes, alijq. descendentes eorumdem vsque ad quartam generationē Ecclesijs, monasterijs, Canonicatibus, dignitatibus, & alijs beneficijs & officijs Ecclesiasticis quæ eos tunc obtinere contigerit, sine spe restitutionis eo ipso sint priuati. Et ip-

sis ac

ſis ac alijs natis tunc, & qui poſtmodum naſcentur vſque in generationem prædictam ad illa, quibus ſic priuati forent, & alia Eccleſias, monaſteria, dignitates, adminiſtrationes & officia, aliaq. beneficia Eccleſiaſtica, & ad quoſcumque ordines & honores Eccleſiaſticos vel mundanos ſit penitus recluſus aditus & aſcenſus. Et cum ſalubre exiſtat, ac publicæ vtilitati non parum expedire noſcatur, eoſdem ſic tot cenſuris & pœnis ligatos à Chriſti fidelium cœtu, tamquam membra putrida, ne eorum verſutijs alios ad eorum perniciem deducant, ſegregare, vniuerſas & ſingulas Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Taruiſin. Pergamen. & aliarum Ciuitatum, Terrarum & locorum ditioni eorumdem Venetorum obtemperantes Communitates, vniuerſitates, & quas in eis tempore quo præfati Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnam prædictam incurrent, habitare contigerit ſingulares perſonas, & generaliter quoſcumque vaſſallos eorumdem ſic monitorum dicta auctoritate de ſimili conſilio requirimus & monemus, ac eis & eorum cuilibet mandamus, vt infra ſex dies, quorum duos pro primo, duos pro ſecundo, & reliquos duos pro vltimo & peremptorio termino eis & cuilibet eorum canonica monitione præmiſſa aſſignamus, ab eorumdem Venetorum & exiſtentium tunc in Ciuitatibus, Terris & locis prædictis pro eiſdem Poteſtatum, Capitaneorum, Prouiditorum & quorumlibet aliorum officialium obedientia penitus & omnino quantum in eis eſt ſe ſubtrahant, & illos in eorum ſuperiores nullatenus recognoſcant, nec illorum mandatis obtemperent quoquomodo. Et ſi qui eorumdem ſubditorum & vaſſallorum in his fuerint negligentes, vel remiſſi, ſeu alias quomodolibet culpabiles, in eos & quemlibet eorum omnes & ſingulas prolatas per præſentes in eoſdem Ducem Venetiarum & alios monitos præfatos excommunicationis, aggrauationis, interdicti, anathematis, maledictionis, priuationis, & inhabilitationis ſententias, cenſuras & pœnas pari modo ex nunc prout ex tunc proferimus & promulgamus in his ſcriptis. Monemus præterea & requirimus auctoritate prædicta omnes & ſingulos forenſes Italicæ, Gallicæ, Theutonicæ, Hiſpanicæ, Anglicæ, Scoticę, Dalmaticæ, & cuiuſlibet alterius nationis, quos tunc Venetijs aut in Ciuitatibus, Terris & locis, in quibus Veneti præfati de iure vel de facto ſuperioritatem obtinent, mercaturæ ſeu quauis alia cauſa eſſe contigerit, & mandamus eiſdem, vt poſtquam Veneti præfati interdicti ſententiam incurrerint memoratam, quamprimum poterunt de Venetiarum & alijs locis in quibus Veneti ſuperioritatem obtinent, vt præfertur, ipſiq. tunc degerent, cum eorum mercibus & rebus omnibus recedant, & ad illa redire, aut in eis conuerſari durante interdicto prædicto nullatenus præſumant. Alioquin illos ex eis qui monitioni & mandato huiuſmodi noſtris obtemperare diſtulerint, ſimiles prorſus excommunicationis, aggrauationis, reaggrauationis, interdicti, priuationis & inhabilitationis, ac bonorum confiſcationis ſententias incurrere volumus eo ipſo, à quibus pari modo ab alio quam Romano Pontifice niſi in mortis articulo nullus valeat abſolutionis beneficium promereri. Rurſus tamen

ipsos qui sic habitant Venetijs, & in alijs ciuitatibus prædictis, euitent ac faciant quantum in eis est euitari, nec cum eisdem Venetis aut subditis eorum, seu ipsorum aliquo emendo, vendendo, permutando, mercando, seu alias quomodolibet contrahendo, commercium habere, aut cum eisdem per terram, vel per mare conuersari, & in eorum nauibus, triremibus & alijs nauigijs, seu in quibus aliquis eorum, vel ipsorum mercantiæ, res & bona veherentur, se aut eorum res, merces, & bona vehi permittere, granum, vinum & alia victualia, pannos, merces, & res alias ad eos deferre, vel delata per eos receptare, siue ad illa vehendum nauigia & operas eorum præstare quoquomodo præsumant sub similibus censuris & pœnis: Et etiam nullitatis contractuū quos inirent, ac perditionis mercium, victualium & bonorum delatorum, quæ capientium illa fiant & applicentur eisdem, similiter eo ipso incurrendis in pœnam. Insuper Venetorum, aliorumq. monitorum non parentium prædictorum, Venetiarum, ac omnium & singularum Cathedralium etiam Patriarchalium, Metropolitanarum & aliarum inferiorum Ecclesiarum & Monasteriorum, Prioratuum, domorum & locorum religiosorum & piorum quorumlibet Abbatibus, Prioribus, Canonicis, Monachis etiam Congregationis sanctæ Iustinæ Paduan. Lateranen. & sancti Saluatoris, necnon sancti Georgij in Alega nuncupatarū, ac vniuersis & singulis Ordinibus Fratrū Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, & Seruorum sanctæ Mariæ tam Conuentualium, quàm de Obseruantia nuncupatorum, aliorumq. quorumcumque Ordinum & Religionum Prioribus, Ministris, Custodibus, Guardianis, & alijs Clericis sæcularibus & regularibus quibuscumque nominibus censeantur in Venetiarum, Paduan. Veronen. Vicentin. Brixien. Teruisin. Bergomen. & alijs Ciuitatibus, Terris & locis prædictis, in quibus Veneti superioritatem quamlibet exercent morantibus, districte præcipiendo mandamus, vt infra quinque dies post dictos primos quindecim dies immediate sequentes exeant de Ciuitatibus, Terris & locis ipsis in quibus degunt, ad loca ipsa minime reuersuri, donec ibi Veneti nostris monitionibus & mandatis obtemperauerint, & meruerint interdicti præfati relaxationem obtinere. Et si quis de prædictis contrafecerit, si Episcopi & superiores interdicti, ingressus Ecclesiæ; si vero alij ab eisdem fuerint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, à qua non possint absolui ab alio quàm à Romano Pontifice nisi in mortis articulo constituti. Et præter huiusmodi interdictum, & excommunicationis sententiam Episcopi & superiores, ac monasteriorum Abbates, Commendatarij & alij administratores regimine & administratione Ecclesiarum & monasteriorum eorumdem, reliqui vero ab eis omnium & singulorum beneficiorum, dignitatum, personatuum, administrationum, & officiorum, Canonicatuum & præbendarum, aliorumq. beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ tunc obtinebunt, & graduū ad quos promoti forent, priuationis pœnam sine vlla spe restitutionis ad ea, incurrant similiter eo ipso: De quibus possit & debeat per Sedem Apostolicam, & ab illa facultatem haben-

tes

tes Apostolica auctoritate dumtaxat absque alia declaratione incursus pœnæ huiusmodi illico libere prouideri. Concedimus tamen quod in Cathedralibus,& alijs Collegiatis & non Collegiatis Ecclesijs, ac domibus Prædicatorum & Minorum,aliorumq. religiosorum & sæcularium duo, tres, quatuor, quinque vel sex secundũ magnitudinem & paruitatem Ecclesiarum vel domorum,conuersi & illiterati,vel Clerici in minoribus Ordinibus constituti, & in Ecclesijs Parochialibus pro ministrandis Baptismatis paruulorum, pœnitentia morientium & alijs Ecclesiasticis Sacramentis quæ ministrantur tempore interdicti,earum Rectores seu aliàs curæ animarum Præpositi ibidem licite valeant remanere. Ecclesijs autem & monasterijs, domibus & locis Ecclesiasticis, in quibus interdicto huiusmodi durante Missæ & diuina officia fuerint celebrata contra interdictum huiusmodi, & quorum personæ contra mandatum nostrum in illis remanere præsumpserint,omnes gratias, omnia priuilegia & indulta adimimus; ita vt eis in posterum nullatenus suffragentur. Ad reprimendum præterea eorumdem Venetorum ad bellum tam perniciosum conatus, vniuersis & singulis Ducibus, Marchionibus, Communitatibus, Baronibus,Domicellis, feudatarijs, Vicarijs & vassallis,ac alijs quibuscumque in temporalibus prædictæ Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate quomodolibet subiectis & non subiectis, districte præcipimus & mandamus, ne ad stipendia eorumdem Ducis,Consilij & Communis Venetiarũ, aut eis fauentium in præmissis militare, aut eorum stipendia capere, seu ad stipendia huiusmodi vel aliàs cum eis se vel suos armigeros ac sequaces locare, eisq. aliquod auxilium, consilium vel fauorem quomodocumque præstare audeant. Quinimmo Robertus de sancto Seuerino, & si qui alij cum eisdem ad præsens militant,non obstante quacumque obligationis formula, qua obligati forent eisdem, quæ quatenus contra Romanam Ecclesiam militare promisissent,non astringit eosdem,& nullius est roboris vel momenti,infra quindecim dies à publicatione præsentium computandos, ab ipsis Duce, Consilio & Communi Venetiarum, eorumq. obsequijs & stipendio omnino recedant: & in omnes & singulos ex eis qui contra mandata huiusmodi facere, vel venire tentauerint quoquo modo per se vel alios,directe vel indirecte,similis excommunicationis, anathematis, maledictionis, & priuationis ac inhabilitationis, necnon in terras, dominia, & loca eorum, si quæ tunc eos habere & obtinere contigerit, interdicti,& in eos eorumq. descendentes priuationis dignitatum,dominiorum,feudorum,& bonorum,ac priuilegiorum,gratiarum & beneficiorum Ecclesiasticorum,ac inhabilitationis dominiorum, & bonorum confiscationis,sententias,censuras & pœnas prædictas ex nunc prout ex tunc promulgamus, eosq. illas incurrere volumus èo ipso: quæ similiter per alium quàm Romanum Pontificem præterquam in mortis articulo,vt de alijs superius est expressum,nequeant submoueri. Inhibemus etiam quibuscumque temporale dominium obtinentibus etiã Regali, Ducali, Principatus, Marchionatus, Comitatus,& Baroniæ,vel alia dignitate fulgentibus sub similibus censuris & pœnis per eos si contrafecerint eo ipso incurren-

currendis, ne cum eisdem Duce, Consilio, & Communi Venetiarum directe vel indirecte ad prædicti Ferrariensis prosecutionem, aut motionem alterius belli in præiudicium prędictæ Romanæ Ecclesiæ tendentis ligam, confederationem seu colligationem, vel intelligentiam ineant, aut hactenus forsan initas, factas & conclusas, quas quatenus ad præiudicium præfatæ Ecclesiæ tendunt, etiam si pœnarum adiectione & iuramento sint vallatæ, illarum tenorē ac si insereretur pro expresso habentes, non tenere, & nemini quo minus eisdem Venetis fauendo sub colore earum censuras & pœnas prædictas incurrant, excusationem præstare posse declaramus, obseruent quoquo modo. Ceterum si excommunicati, interdicti, anathematizati, maledicti, priuati & inhabilitati prædicti, postquam priuationis & inhabilitationis pœnas prædictas incurrerint, obstinata animi duritie nostris monitioni & mandato prædictis vlterius distulerint obtemperare, ex nunc prout ex tunc omnes Reges, Duces, Principes, Marchiones, Barones, Communitates, Vniuersitates, & quoscumque alios Terrarum dominos, ac gentium, armorum Capitaneos ad quorumcumque fidelium stipendia militantes requirimus per præsentes, eisq. & cuilibet eorum in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, quatenus contra eosdem Venetos, ac in sua obstinatione perseuerantes, pro honore præfatæ Sedis armis insurgant, eosq. persequi & debellare procurent, & ne nostram ciuitatem Ferrariensem ac loca quæcumque dominij dicti Ducis Ferrariensis occupent se eis opponant, & in ipsorum Venetorum pœnam, & pro eorum plectenda rebellione huiusmodi quoscumque Venetos in eorum Ciuitatibus, Terris, locis & dominijs degentes, & Ciuitatum, Terrarum ac locorum, quorū Communitates, Vniuersitates & incolæ præfatos Venetos in eorum dominos recognoscere, & eis vt eorum dominis obtemperare præsumpserint, postquam ipsi Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnā incurrissent, capiant, & captiuos teneant, eorumq. mercantias, pecunias, nauigia, credita, res & bona omnia in proprios vsus conuertant. Nos enim ipsis arma sumentibus, & aliquos eorumdem Venetorum & subditorum suorum tunc eorum ditioni obtemperantium, eorumve res & bona in huiusmodi euentum capientibus vniuersa, pecunias, iocalia, mercantias, nauigia, animalia, res & bona mobilia & immobilia, ciuitates quoque, castra & loca eorumdem Venetorum quæ sic ceperint vbique locorum etiam extra loca Territorij eorumdem Venetorum, eis in prædam concedimus, & volumus illa ad eosdem capientes pleno iure pertinere; & personas ex Venetijs, aut alijs Ciuitatibus, Terris & locis quorum Communia & vniuersitates ab eorum obedientia, prout eis mandatur per præsentes, se non subtraxerint originem trahentes, seu in illis domicilium habentes, quas vbique locorum capi contigerit, seruos fieri capientium. Concedimus quoque eisdem qui sic contra eosdem Venetos pro defensione ciuitatis prædictæ Ferrariensis, immo Romanæ Ecclesiæ, ab ipsorum Venetorum bello & oppugnatione huiusmodi se opposuerint, & ad defensionem eiusdem ciuitatis quomodolibet præstiterint auxilium, consilium, vel fauorem, plenariam

omnium

omnium ſuorum peccatorum indulgentiam & remiſſionem. Et ſi qui Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Communitates, Vniuerſitates, Collegia tam in Italia, quàm extra Italiam conſtituta, & quæuis aliæ etiam particulares perſonæ per ſe vel alium ſeu alios, publice vel occulte, directe vel indirecte, quouis quæſito colore eiſdem Venetis excommunicatis, anathematizatis, maledictis, priuatis, & inhabilitatis, ad prædicti vel alterius belli contra Romanam Eccleſiam proſecutionem arma, pecunias, aut commeatum miniſtrare, ſeu auxilium, conſilium vel fauorem quouis modo præbere præſumpſerint, aut cum commode poſſent, à ſpolio, deprædatione, & captura eorumdem Venetorum & ſubditorum ſuorum abſtinerent, quicumque fuerint etiam quacumque excelſa præditi dignitate, maledicti & excommunicati exiſtant; & diuino percuſſi anathemate, nec de ſalute animæ ſperent, niſi ante finem vitæ pœnitentiam agentes Apoſtolica fuerint auctoritate abſoluti. Vniuerſitates vero ſciant ſibi diuinis penitus interdictum: & niſi ſe correxerint, diuinam expectent vltionem: Et nihilominus earum ſingulares perſonæ paribus excommunicationis ſententia & alijs pœnis, quibus alij excommunicati prædicti, exinde innodentur. Et vt præmiſſa omnibus innoteſcant, vniuerſis & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, & Collegiatarum Eccleſiarum Prælatis, Capitulis, & perſonis alijs Eccleſiaſticis, & quorumuis Ordinum etiam Mendicantium religioſis, exemptis & non exemptis per vniuerſum orbem, & præſertim in Italia conſtitutis mandamus, quatenus ipſi & quilibet eorumdem ſub ſimilibus cenſuris & pœnis per eos & ſingulares perſonas eorumdē Capitulorum, ſi infra tres dies, quorum vnum pro primo, & alium pro ſecundo, & reliquum pro tertio & peremptorio termino Canonica monitione præmiſſa aſſignamus, non paruerint, eo ipſo incurrendis, eoſdem Ducem, Conſiliarios, Commune Venetorum, & ſingulares perſonas eiuſdem Communis, Prouiditores, Capitaneum, conſultores, fautores, adhærentes, complices & ſequaces eorum, ac alios monitos præfatos decurſis eis aſſignatis terminis prædictis, ſi non paruerint, in eorū Eccleſijs Dominicis & alijs feſtiuis diebus, dum maior inibi populi multitudo conuenerit ad diuina, cum Crucis vexillo pulſatis campanis, & accenſis candelis, ac demum extinctis, & in terram proiectis & conculcatis, & cum trina lapidum proiectione, alijsq. in talibus ſeruari ſolitis cæremonijs excommunicatos publice denuntient, ac faciant & mandent ab alijs nuntiari, & ab omnibus arctius euitari, necnon omnibus alijs Chriſti fidelibus vt eos euitent, & cuncta eis neceſſaria denegent miniſtrare, donec compuncti corde, ſpiritum aſſumentes conſilij ſanioris, noſtris monitionibus & mandatis prædictis obtemperauerint, & meruerint à cenſuris & pœnis prædictis abſolutionis & interdicti ac reſtitutionis beneficium, & alias integram reconciliationis eorum gratiam à nobis & Sede præfata obtinere. Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes cuiuſcumque ſtatus, conditionisve fuerint, qui quominus præſentes litteræ noſtræ, vel earum tranſumpta, copiæ, ſeu

exem-

exemplaria in ſuis, aut alienis Dominijs legi, affigi, aut publicari, ac ad omnium notitiam deduci poſſint, fecerint vel procurauerint quoquo modo. Eccleſijs quoque, Monaſterijs, Conuentibus, & alijs quibuſuis ſacris locis in quibus denegatum fuerit per illarum Prælatos & perſonas litteras ipſas publicari, omnia priuilegia, omnia indulta, omnes gratias quibus ab Apoſtolica Sede decorantur, adimimus, volentes illa pro non conceſſis haberi. Poſtremo quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula loca deferri in quibus neceſſarium foret, volumus & Apoſtolica auctoritate decernimus, quod earum tranſumpto manu Notarij publici confecto, & ſigillo alicuius Prælati Eccleſiaſtici munito vbique ſtetur, prout originalibus litteris ſtaretur, ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Et quia dolus & fraus nemini debent patrocinari, nullus vano decipiatur errore, vt intra tempus ſui regiminis prædictas cenſuras & pœnas vel aliquas earum ſuſtineant, quaſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionis debitum compellendus: nam & ipſum qui ſatisfacere, & in aliquo præmiſſorum mandatis noſtris obtemperare noluerit, & ſucceſſorem eius, niſi paruerit, decernimus eiſdem pœnis incluſum, ac in omnibus & per omnia obligatum. Et cum ipſæ præſentes litteræ Venetijs propter eorumdem Venetorum potentiã nequeant tuto publicari, ne Veneti & alij quos litteræ ipſæ contingunt, quibusve aliquid mandatur vel prohibetur per eaſdem, valeant de præmiſſis ignorantiam allegare, & prætextu ignorantiæ huiuſmodi ſi non paruerint, velamen excuſationis aſſumant: volumus litteras ipſas in valuis baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe affigi, & per huiuſmodi affixionem publicari: decernentes quod earumdem litterarum publicatio ſic facta perinde eoſdem monitos, & omnes quos litteræ ipſæ contingunt, arctet, ac ſi litteræ ipſæ die affixionis & publicationis huiuſmodi eis perſonaliter lectæ & inſinuatæ forent: cum non ſit veriſimilis coniectura, quod ea quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis &c. & contrarijs quibuſcumque, ſeu ſi monitis præfatis vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à Sede Apoſtolicà indultum exiſtat, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ hortationis, requiſitionis, monitionis, præcepti, mandati, aſſignationis, promulgationis, aggrauationis, ſubiectionis, ligationis, conſtitutionis, priuationis, inhabilitationis, abſolutionis, liberationis, prolationis, conceſſionis, ademptionis, inhibitionis, expreſſe habitionis, declarationis, maledictionis, excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innodationis, voluntatis & decreti infringere &c. Si quis autem &c.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. C C C C. L XXXIII. decimo Kalendas Iunij, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

D. Galletus.

Collat. B. de Spello.

SIXTI PAPAE IIII.

Declaratio contra Venetos, qui ab eiusdem monitorio appellauerant ad futurum Concilium.

SIXTVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI
Ad futuram rei memoriam.

VI monitis acquiescere nolunt, & mandatis Apostolicis obedire, nec ad obediendum minis etiam inducuntur, Canonum seueritatis in se debent experiri rigorem, ne si vniuersis vniuersa licerent, paruipenderetur in singulis iurisdictio singulorum: & qui nos supra Principes sedere voluit, & de Principibus iudicare, spe sua frustretur in nobis, videaturq. Petri nauicula sine remige nauigare. Sane cùm superiori anno Veneti nostrum Ferrariense Territorium hostiliter inuasissent, & à nobis vt desisterent moniti, & instantissime sæpius requisiti, se id non belli gerendi, sed pacis habendæ causa, & pro iurium suorum conseruatione agere affirmarent; ac bellum continue acrius prosequerentur, & adeo vltra processissent, vt de Ferrariensis ciuitatis occupatione in breui dubitaretur: ne tam longa mora nostra, qui in illorum verbis confidebamus, Romanæ Ecclesiæ damnosa foret, ipsiq. eorum voti compotes fierent, Ferrariensi ciuitati prædictæ, ne occuparetur ab eis, occurrere etiam cum gentibus nostris armigeris, & aliàs prout fas & possibile fuit ac tenebamur curauimus: & vniuersali in Italia pace inter aliquos illius Potentatus per nos composita, eisdem Venetis vt à bello prædicto Ferrariensi desisterent, & pacem ipsam, quam nos vt inæstimabile bonum Fidei catholicæ ardenti desiderio ad effectum deducere curaueramus, amplecterentur conditionibus eorum & statui & potentatui conuenientibus, repetitis Nuntijs & litteris persuadere, & eos saluberrimis paternis monitis ab eorum belli proposito ad tramitem rectitudinis reuocare ardentius non cessauimus. Cumq. expectatis pluribus mensibus, nostris persuasionibus obtemperare nullatenus velle, & bellum ipsum Ferrariense contra nos & Romanam Ecclesiã omnino prosequi decreuisse responderent; ne quid omitteremus de ijs quæ nostro incumbunt officio, eosdem Venetos quos ob inuasum Ferrariense Territoriũ, prolatas in id facientes nominatim in Cœna Domini per nos & prædecessores nostros Romanos Pontifices Ecclesiasticas censuras & pœnas incurrisse notorie constabat, vt iure optimo facere potuissemus, censuras ipsas incurrisse minime declarauimus, sed vt mitius ageremus cum eisdem, nostris patentibus litteris eos vt à bello prædicto tam iniusto desisterent, & occupata restituerent, denuo monuimus & requisiuimus, Ecclesiasticas quas facti qualitas exigebat sentẽtias, censuras & pœnas proferentes in eos, si nostris, vt debebant, tam sanctis tamq. iustis non obtemperarent mandatis. Ipsi vero quanto mitius processimus contra eos,

c tanto

tanto magis excedere non formidarunt. Nam non solum monitionibus & mandatis prædictis obtemperare, aut præfixi eis ad id termini prorogationem petere, & de parendo spem dare non curarunt, imnio spiritu rebellionis assumpto, accersitis in eorum Ducali palatio nonnullis Prælatis Ecclesiasticis tunc Venetijs commorantibus, coram eis vt honestis personis, à monitionibus & mandatis huiusmodi nostris ad tribunal omnipotentis Dei, & ad id quod de proximo celebrari debere temere affirmare non erubuerunt futurum generale Concilium appellare, & vt appellatio ipsa per eosdem Prælatos reciperetur, laudaretur & admitteretur, ac tandem ad nostram deduceretur notitiam procurare, & Christifidelibus Clero & populo cuiuslibet Ciuitatum, Terrarum & locorum eorum ditioni obtemperantium, quòd prætextu appellationis huiusmodi monitionibus & mandatis nostris obtemperare non tenerentur, nihilq. cõtra eos huiusmodi prætensa eorum appellatione pendente posse aut debere innouari persuadere, & eorum animas huiusmodi falsis persuasionibus illaqueare non formidarunt in huius sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritatis contemptum, perniciosum exemplum, & scandalum plurimorum. A quibus omnibus Veneti prædicti profectò vt credimus abstinuissent, si considerassent attente ea quæ apud nos in beato Petro à Domino nobis concessa ligandi atque soluendi iuxta meritorum exigentiam plenitudo residet potestatis, qua non extollimur ad superbiam, sed ad prouidentiam excitamur: & illius exemplo qui omnes saluat, & neminem vult perire, libentius vtimur ad soluendum, quàm ligandum: & voluissent diligentius intueri qua facta nostra prosequi perfectione velimus, quòdq. eos vt peculiares Romanæ Ecclesiæ filios semper gessimus in visceribus charitatis, & gratijs ac fauoribus prosequi non cessauimus. Nos igitur, qui disponente Domino qui nos vnxit oleo lætitiæ præ consortibus nostris, in eo sumus officio constituti, vt singularum animarum saluti consulere, iustitiam colere, & iniquitatem odire debeamus; attendentes quòd de minoribus ad maiores iudices dumtaxat appellare legalis permittit auctoritas, & propterea inhibet ab Imperiali & Præfecto prætorio iudicio appellari, & quòd non homo, sed is dumtaxat qui solo verbo fecit cælum & terram, Apostolicam Sedem & in ea sedentem prætulit vniuersis etiam Concilijs, quæ ab ea robur accepisse, sanctorum Patrum decreta testantur, & etiam Gelasius Papa contra Acacium Fausto Legato scribens, dum ait: Ipsi sunt Canones, qui appellationes totius Ecclesiæ ad huius Sedis examen voluere deferri, ab ipsa autem numquam appellari debere, & ipsam de tota Ecclesia iudicare, de ipsius autem iudicio numquam iudicari senserunt. Et dum scribit ad Orientales Episcopos dicens: Sedem prædictam nulla Synodo præcedente soluendi quos Synodus inique damnauerat, & damnandi quos oportuit nulla existente Synodo habuisse facultatem. Testantur etiam quamplurimorum antiquorum Conciliorum epistolæ, in quibus verba illa apponuntur, Salua in omnibus Apostolicæ Sedis auctoritate: & quòd de ijs, & alijs quàmpluribus iuribus, & canonibus, ac auctoritatibus piæ me. Pius Papa Secundus prædecessor noster dudum de fratrum suorum S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, ac Iurisperitorum tunc Romanam Curiam

 sequen-

ſequentium conſilio in Conuentu Mantuano, auctoritate Apoſtolica in perpetuum valitura conſtitutione omnes qualitercumque appellantes à Romano Pontifice, Canonum tranſgreſſores, & illos ex eis qui ad non indictum nec congregatum Concilium appellare præſumerent, aliud caput in Eccleſia Dei ac imaginarium, maius & ſublimius tribunal confingentes contra Apoſtolum dicentem: Fundamentum aliud nemo poteſt ponere, præter id quod Chriſtus inſtituit; huius ſanctæ Sedis primatum negare, Eccleſiæ vnitatem diuidere, non vnum ſolum priuilegium eidem Eccleſiæ adimere, ſed præcipuam & principalem dictæ Sedis auctoritatem, quam & vox Chriſti, & maiorum traditio, & Canonum fulſit auctoritas, penitus ſubuertere non verentur, præ ceteris deteſtabiliores eſſe: & eorũ appellationes huiuſmodi quacumque occaſione interponerentur, non ſolum irritas & inanes, ſed fraudoloſas, & ſacrilegas, & hæreticas eſſe declarauit, ac ſtatuit nulli cuiuſcumque ſtatus, ordinis, vel conditionis exiſteret, licere deinceps pro quacumque cauſa à Sede Apoſtolica præſertim ſub hoc prætextu nominis futuri Concilij appellare, aut huius appellatione vti & inniti, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, à qua à nemine abſolui poſſit, præter quàm à Romano Pontifice, niſi in mortis articulo conſtitutus: & voluit omnes adhærentes appellationibus eiſdẽ, procuratores quoque, ſindicos, & alios quoſlibet alieno nomine appellantes, ſimili ſententiæ ſubiacere: Notarios vero & ſcribentes, dictantes, & teſtificantes in eis, aut conſilium præſtantes vel fauorem, vltra anathematis pœnam, perpetua notari infamia, & aduocationis, procurationis, & notariatus officijs fore priuatos; & ſi in huiuſmodi excommunicationis ſententia per annum perſiſterent, tamquam de hæreſi & ſchiſmate ſuſpectos ab omnibus haberi & reputari, & contra eos vt tales iuxta Canonum præcepta procedi, prout in eadem conſtitutione latius continetur. Ex quibus manifeſte infertur quòd huiuſmodi eorumdẽ Venetorũ appellatio ex eo quia à Romano Pontifice non appellatur, ipſo facto nulla; & quia ad fictum & imaginarium Concilium interpoſita fuit, ſacrilega & abhorrenda extitit: & vt ad tribunal omnipotentis Dei interpoſita per eos ſuſtineri non poteſt, niſi alterum de duobus affirment, videlicet, vel Omnipotentem ipſum Petro Apoſtolorum Principi, & per eum eius ſucceſſoribus omnimodam poteſtatem in terris non tradidiſſe, & aliquid de ea retinuiſſe, vel quòd à Vicario ad eum cuius vices gerit, cuiuſque vnum & idem eſt tribunal, valeat appellari: quorum primum hæreticum, aliud vero à ſacris Canonibus alienum eſſe nemo ambigit. Et non minus conſiderantes quòd ſi Veneti præfati non appellaſſent, ſed conceſſa grauatis à Romano Pontifice via nobis ſupplicandi, aut in integrum reſtitutionem à nobis petendi vſi fuiſſent; nihilominus ex ſex cauſis in eorum prætenſa appellatione prædicta deductis, quæ ſi recte procederetur, ad vnam reducuntur, videlicet quòd ob pacta eis non ſeruata à Duce Ferrarienſi nobis conſentientibus bellum ei indixerunt, & quæſita in eo bello vtpote licite ad eos pertinent, exaudiri nullatenus deberent, cum cauſæ ipſæ à facti veritate & iuris diſpoſitione ſint penitus alienæ. Nam vt ex noſtrarum litterarum, per quas moniti fuere, lectura euidenter apparet, Dux ipſe Ferrarien-

rarienſis pacta ſeruare, & noſtræ ordinationi deſuper parere ſæpius obtulit, & ad bellum ipſum penitus nobis inſcijs deuentum extitit. Ac volentes eorumdem Venetorum, ne eorum aſſertione, & inualidæ appellationis prædictæ vana ſpe decipiantur, ſubditorum, fautorum ac adhærentium eorumdem animarum ſaluti, quæ omnibus rebus eſt præferenda, quantum nobis poſſibile eſt paterna charitate conſulere, ne aliàs vel eos filios odiſſe ſi virgæ parcamus, vel ipſis ægris ſi mederi deſeramus, cauſam interitus præſtitiſſe videamur, firmiter credentes quòd Veneti præfati quantumcumque ex his forſitan, iniuſte tamen, mouebuntur, ad mentem tamen reuerſi cum remedium ſenſerint medicinæ, nobis & Apoſtolicæ Sedi tanto deuotiores erunt, quanto maiorem in nobis fuerint ex paterna charitate ſeueritatem experti: habita ſuper his cum venerabilibus fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus deliberatione matura, de illorum conſilio eorumdem Venetorum appellationes prætenſas, & quaſcumque alias, quas quomodolibet forſan interpoſuerunt à nobis occaſione contentorũ in noſtris litteris prædictis tam poſtquam litteræ ipſæ publicatæ fuerint, quàm anteaquam publicarentur, irritas & inanes ac ſacrilegas eſſe, & eoſdem Ioannem Mocenigum, eiuſq. Conſiliarios quoſcumque qui huiuſmodi prætenſas appellationes interpoſuerunt, aut illis adhæſerunt, ſeu eas ratas & gratas habuerunt, ac Ludouicum de Zambertis, Philippum & Franciſcum de Morandis, necnon Andream Pacis laicos Venetiarum, qui vt publici Notarij de huiuſmodi appellationibus publicum confecerunt inſtrumentum, ac Iacobum de Pierleonibus, & Danielem Zutho iuris Doctores Venetos, qui vt teſtes dictæ appellationi interfuerunt, excommunicationis ſententiam, & præter illam Notarios & teſtes prædictos, & qui appellationes ipſas dictarunt & ſcripſerunt, aut ad illas interponendũ præſtiterunt auxilium, conſilium, vel fauorem, aduocationis, procurationis, & Tabellionatus officiorum, priuationis pœnam, iuxta eiuſdem Pij prædeceſſoris conſtitutionem prædictam, incurriſſe, auctoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus: ac vniuerſis & ſingulis Prælatis & perſonis Eccleſiaſticis eadem auctoritate mandamus, vt cum deſuper fuerint requiſiti, faciant eoſdem Ducem, Conſiliarios, Notarios, & teſtes excommunicatos & alijs pœnis prædictis irretitos publice nunciari, & ab omnibus arctius euitari, donec compuncti corde ſpiritum aſſumentes conſilij ſanioris meruerint ab exceſſu, excommunicationis ſententia, alijsq. pœnis prædictis abſolutionis beneficium obtinere. Contradictores per cenſuras &c. Non obſtantibus Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcumque, ſeu ſi excommunicatis prædictis, vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à prædicta ſit Sede indultum quòd interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo &c. noſtræ declarationis, mandati & voluntatis infringere &c. Si quis autem &c. Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M. C C C C. L X X X I I I. Idibus Iulij, Pontificatus noſtri anno duodecimo.

Ioannes Poggius.

IVLII PAPAE II.

Monitorium, & declaratio Excommunicationis, Interdicti, & aliarum censurarum Ecclesiasticarum contra Venetos detinentes aliquas ciuitates & loca S.R.E. ab eis per fraudem occupata.

R O M A E
Ex Typographia Vaticana.
Anno M D C VI.

IVLIVS EPISCOPVS
SERVVS SERVORVM DEI
Ad futuram rei memoriam.

ASTORALIS officij diuina gratia nobis licet immeritis iniuncti consideratione, monente nos beato Iulio primo prædecessore nostro, cuius nomen electi ad apicem Apostolatus assumpsimus, non est nobis dissimulandum, non tacendi libertas quibus maior cunctis Christianæ religionis zelus incumbit. Debemus enim summam curam habere de his qui pereunt; quatenus nostra redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles apparuerint, ab Ecclesia separentur. Pius est Deus & misericors, qui vindictam temperat ab eo qui illam præuenit; & sicut in Genesi legitur, quos videt prorsus impœnitentes, ante seuera vltione castigat quàm prius fuerit comminatus: assidueq. peccanti, & in peccatis perseueranti non miseretur. Cum itaque retroactis temporibus dominij Venetorum potentia priuilegijs, indultis atque fauoribus, pecunijs etiam Romanæ Sedis sæpenumero adiuta, adeo in immensum excreuerit, vt quibuscumque Regibus, Principibus, Ducibus, Potentatibus & dominijs totius Europæ, & præcipue matri suæ Ecclesiæ Romanæ, à qua beneficia multa suscepit, formidolosa & perniciosa fuerit & sit in præsens; quandoquidem leonina pelle assumpta, non solum leonis more, sed & luporum omnium, quibus proxime accedit, coria expilat, nec vmquam retro aspicit, sed eiusdem leonis feritate vicinos & obuios quosque pessundat & discerpit: fuerintq. sæpe à prædecessoribus nostris & nobis Duces eiusdem ciuitatis Venetiarum, Rogati, Consiliarij, & alij eiusdem Reipub. Venetæ Præsidentes moniti vt à violentia alijs inferenda se abstinerēt, & à rebus alienis occupandis, & præcipue sanctæ Romanæ Ecclesiæ cessarent: illi nihilominus duritiam Pharaonis imitati, huiusmodi paterna ac salubria monita surda aure & excæcata mente numquàm admittere voluerunt, nisi quantum eorum cupiditas & dominandi libido effrenata, aut nonnumquam necessitas eis suadebat. Sic factum ab eis nouimus (vt de aliorum Regum & Principum iniurijs, oppressionibus ac damnis taceamus) cum Ferrariam sanctæ Romanæ Ecclesiæ ciuitatem temporibus fel. record. Clementis Quinti prædecessoris nostri occuparunt, donec per omnes censuras, interdicta & diffidationes illam sanctæ Romanæ Ecclesiæ dimittere coacti fuerunt. Et quoniam eorum cor non plene pœnitens fuerat, eamdem ciuitatem Ferrariensem sedente in hac sancta Sede fel. record. Sixto Papa Quarto etiam prædecessore & patruo nostro maximis conatibus occupare contenderunt, & proculdubio

culdubio

culdubio occupassent, nisi præfati Pontificis & aliorum Italiæ Regum & Dominiorum auctoritas ac potentia illis obstitisset. Sic factum ab eis cum iam multis annis Rauennam inclytam ciuitatem Romanæ Sedis per dolum & fraudem, necnon Ceruiam ciuitatem prohibito modo, & illicito colore, illarumq. oppida & pertinentias vsurparunt: & nequid deesset ad cumulum male meritorum suorum, mortuo Alexandro Sexto etiam prædecessore nostro, Ariminum, Fauentiam, & Sarsinã vrbes S. R.E. illarumq. arces, oppida, & omnem districtum, multaq. Cæsenaten. Forliuien. & Imolen. districtuum oppida temeritate propria inuaserunt atque occuparunt. Et quamuis nobis huiusmodi occupationem ægre ferentibus, & grauiter conquerentibus nostri Pontificatus initio aliqua ex dictis oppidis postmodum restituerint, hoc ipso euidenter satis confessi iniuste se omnia detinere, cum maxime nulla retinendi vrbes aliaq. loca ratio subesset aut excogitari posset: ipsi tamen duro corde prædictas ciuitates & reliqua perperam & impudenter retinere, minimeq. relaxare voluerunt, immo à tempore occupationis & citra detinuerunt & detinent de præsenti. Quos licet per processum qui singulis annis in die Cœnæ Domini ex more Romanorum Pontificum legi consueuit, tamquam occupatores & detentores prædictarum Ciuitatum & locorum Romanæ Ecclesiæ excommunicatos & anathematizatos declarare, & ab omnibus euitandos decernere hactenus potuissemus: tamen cùm paterna pietate Ducem & reliquos prædictos, cum in minoribus ageremus, & nunc ad apicem Apostolatus euecti, in visceribus charitatis semper complexi fuerimus, curauimus omni studio & diligentia vt ad cor redeuntes, nobis & matri suæ S. R. E. obedientes se præstarent, animarum suarum saluti occupata restituendo consulerent, & huius sanctæ Sedis quæ illis semper vsui fuit & honori, auctoritatem cum debita reuerentia agnoscerent. Proinde per venerabilem fratrem Angelum Episcopum Tiburtinum, nostrum & Apostolicæ Sedis Nuntium apud eos agentem, in zelo charitatis prædictos Ducem & Consiliarios moneri & requiri fecimus, vt occupata per illos quæ ad Romanam Ecclesiam spectabant, videlicet Ariminum, Fauentiam & Sarsinam cum districtibus suis, Castellis & oppidis illis adiacentibus, ac alia oppida, arces & terras Forliuien. Cæsenaten. & Imolen. territorij nobis & Romanæ Ecclesiæ restituerent, nihilq. noui operis aut muniendi aut reparandi prætextu, aut alio quouis colore in eis fabricarent, protestati fuimus: pro qua etiam restitutione facienda charissimus in Christo filius noster Maximilianus tunc Romanorum Rex tamquam sanctæ Romanæ Ecclesiæ aduocatus per proprios & speciales Oratores suos eosdem Venetos magna cum instantia tunc requisiuit, & interpellauit. Qui cum ad occupandum faciles, ad relaxandum vero admodum difficiles existant, monitionibus nostris, & Regis prædicti requisitionibus satisfacere neglexerunt, dictas Ciuitates & loca nouis propugnaculis & armorum apparatibus muniendo. Et insuper cùm biennio iam elapso, Deo fauente, cum maximis laboribus & expensis ciuitatem nostrã Bononiensem à tyrannide Bentiuolorum liberauissemus, & contra eosdem Bentiuolos eorumq. com

plices & rebelles nostros, quoniam mala malis accumulando apertius in rebellionem aduersus nos & Romanam Ecclesiam in dies varijs machinationibus se armabant, Excommunicationis sententiam contra singulos ex eis, receptatoresq. eorũ, & interdicti contra Vniuersitates & loca ad quæ eos declinare contingeret, per litteras nostras protulissemus: nihilominus Antonius Galeatius, Annibal & Hermes Bentiuoli, eorumq. seruitores & complices in Terris ab ipsis Venetis detentis, videlicet Paduan. Cremonen. & ad excitandam magis populi Bononiensis rebellionem in Fauentia ciuitate Bononiæ propinqua, & Venetijs etiam recepti fuerunt, & pro libito eorum ad dicta loca admittuntur in maximum nostrum & Romanæ Ecclesiæ & Apostolicarum censurarum contemptum, ex quo dictorum rebellium nostrorũ receptatores, & loca omnia prædicta Excommunicationis in singulos, & Interdicti in Vniuersitates & loca censuras iuxta formam litterarum nostrarum prædictarum inciderunt, & pro talibus haberi & publicari debuissent, nobis patienter hoc ferentibus, ipsorum Venetorum inobedientia in nullo remittitur, sed in dies magis augetur, ita vt Ecclesiasticæ vltionis seueritatem exposcere manifeste videantur. Magna sunt hæc, & in oculis omniũ notoria, & mucrone seueritatis Apostolicæ rescecanda. Verum longe maius est, quòd Dux, Rogati, Consiliarij, Senatus, populusq. Venetus omni ex parte religionem Christianam factis ita abnegare audent, vt Sedis Apostolicæ obedientia in illis nulla penitus vigeat: Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, Dignitatum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum prouisiones à Sede prædicta factas impudenter impediant, nec possessionem illorum nisi ex arbitrio suo cuiquam dari permittãt: Confugientes pro iustitia consequenda ad hanc Sedem Apostolicam, quæ refugium est oppressorum, quasi reos maximi criminis puniant: neque in dicta Ciuitate aut Terris illis subiectis, Clericis præcipue & personis Ecclesiasticis iustitiam nisi pro libito voluntatis eorum ministrari patiantur: nulla rescripta aut litteras Apostolicas nisi ipsis annuentibus executioni mandari permittant: Clerum & Ecclesiasticas personas, & pia loca grauissimis impositionibus, decimis atque oneribus vsque ad sanguinem excorient: Prælatos, Clericos, & Religiosos nulla ordinis, dignitatis aut religionis habita ratione in exilium, & nonnumquam in carcerem mittant: & ita abrupto cuiusque sacræ legis vel Canonis vinculo præcipites feruntur, quòd nullam legem impositam sibi fuisse, aut imponi posse, elata ceruice præsumere videantur. Hæc autem omnia ita in oculis omnium patent, vt assiduis querelis Regum, Principum, Cleri & populi, & præsertim subditorum suorum, plurimum quotidie excitemur vt ipsorum Venetorum ambitum, Apostolicæ maiestatis & nostrum contemptum, quibus se extollunt, effrenatam peccandi, & quod libitum fuerit licitum faciendi licentiam Canonica vltione comprimere vlterius non tardaremus, ne quod ex solita benignitate nostra & huius sanctæ Sedis, censura Ecclesiastica illos persequi omisimus, expectantes vt resipiscerent, & ad cor redirent, negligentiæ nostræ aut pusillanimitati adscriberetur: Non enim Deum agnoscit vt subditus, sed subsannat vt superbus,

qui

qui in peccatis in dies magis insordescit: iterataq. vulnera, & ad ima vsque penetrantia tardius & difficilius sanantur: Dedimus omnem operam & per bo. mem. Antoniottũ Episcopũ Prænestinum, & venerabilẽ fratrem nostrum Bernardinũ Episcopum Sabinen. & dilectum filiũ Georgium tt. S. Sixti Presbyterum Rothomagen. ipsius S.R.E. Cardinales, nostros & Apostolicæ Sedis Legatos, & per intercessionem aliorum Regum Christianæ Religionis exaltationem desiderantium, & quibus potuimus medijs, vt charissimi in Christo filij nostri & Reges serenissimi, Maximilianus Rex Romanorum Imperator electus, & Ludouicus Rex Franciæ Christianissimus inuicem concordarent, & pacem inirent; Deiq. gratia voti nostri compotes fuimus: concordarunt, & nonnullos alios etiam Principes ad pacem reduxerunt: gratumq. nobis fuisset quòd cum satisfactione prædictorum Regum & Principum Veneti ipsi vt participes pacis recepti fuissent. Sic enim iam omnes Principes Christianos, quod tota mente concupiscimus, ad sumenda arma contra perfidos hostes Fidei Catholicæ, & occurrendis periculis Christianę religionis inducere posse confidebamus, sicut nonnulli ex eis nobis persuaserunt, & se obtulerunt. Verum Reges præfati, ac charissimus in Christo filius noster Aragoniæ Rex Catholicus nobis significarunt securius sibi videri, immo necessarium, quòd ante omnia à Venetis sibi restituantur ea quæ de dominijs ad eos spectantibus per illos occupantur: tum vt debito iustitiæ in restitutione rerum suarum per dictos Venetos eis satis fiat: tum ne ipsis Regibus ad debellandum infideles intentis, ab ipsis Venetis dominia eorum vexentur, & cogantur pedem retrahere: nec vlla ratione aliter ad hanc sanctam expeditionem adduci possunt, quinimmo nos quoque hortati sunt, vt ad recuperationẽ Terrarũ nostrarum prædictarum intenderemus, seq. in ea re totis viribus coadiutores nobis affuturos obtulerunt. Nos videntes hoc pacto, & reintegratione ablatorum, & iustitiæ singulorum, & auctoritati nostræ ac huius sanctæ Sedis facilius prospici, & citius hanc sanctam expeditionem posse confici, etiam adducti fuimus vt insurgere contra prædictos Venetos vlterius non differamus. His igitur Romanæ Ecclesiæ tam in spiritualibus quàm in temporalibus oppressionibus, libertatis Ecclesiasticæ, & Cleri ac gregis nobis commissi dilacerationibus, & lupina quadam rabie deuorationibus perspectis, & per prædecessores nostros ac nos ipsos nimiũ toleratis, præmissisq. rationibus compulsi agnoscentes nos diuino munere, licet immeritos, Dei omnipotentis vicem in terris gerere, de cuius ore, vt in Apocalypsi scribitur, gladius ex vtraque parte acutus egreditur, sententia scilicet quæ punit bonos vt timore pœnæ emendentur, & ab illicitis abstineant, ex altera vero parte malos perscindit, vt cum bonos ad cor reduxerit, relinquãtur mali in conculcatione, & à bonis penitus tollantur, neve exemplo Venetorum, si diutius illos ita dimiserimus, & contumaciã proteruiamq. ipsorum dissimulauerimus, ceteri etiam contemnendi & peccandi occasionem & licentiam capiant: de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio & assensu contra præfatos Venetos ad seueritatem vltionis Ecclesiasticæ, necnon ad arma tam spiritualia quàm tem-

temporalia deueniendum duximus,vt vel per pœnitentiam,matrem suam hanc sanctam Sedem Apostolicam,occupata eidem restituendo,& in præmissis excessibus se corrigendo agnoscant : vel Apostolicæ auctoritatis exemplo & seueritate exortes se intelligant diuini mysterij,& satanæ tradendos esse, ac fortè cum Dathan & Abiron sortiantur, quorum consortes multipliciter peccando se fecerunt. Nemo est qui ignoret ex prædictis criminibus & excessibus per præfatos Venetos perpetratis constare notorie, prout & nos notorium esse decernimus & declaramus, Ducem, Rogatos, generale Consilium, Senatumq. Venetum, eorumq. Officiales & ciues, ac alios quoscumque, quorum auctoritate, opera, iussu, consilio vel fauore prædictæ Ciuitates nostræ hactenus occupatæ fuerunt, & occupantur, præmissaq. facinora contra hanc sanctam Sedem, Clerum & Ecclesiasticam libertatem commissa fuerunt, excommunicatos & anathematizatos fuisse & esse, prout ex prædictis processibus qui per singulos annos publice promulgantur in die Cœnæ Domini ex more prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum omnibus innotescit, & propterea aliud nobis nihil agendum restaret, nisi vt eosdem tamquam ethnicos & publicanos à grege fidelium eijceremus, & tamquam scabiosas oues à caulis nostris repelleremus, ne totam domum, massam & corpus ardere, putrescere, & interire eorum contagione contingat : tamen cum illius licet non nostris meritis vices geramus, cuius misericordiæ mensuram erga pœnitentes & ad cor redeuntes, metiri non possumus, gaudetq. super vno peccatore pœnitentiam agente : non duximus omittendum, quin denuo paterna charitate cum censurarum, vt res ipsa postulat, appositione illos per præsentes Apostolica auctoritate hortemur, requiramus, & moneamus ad auctoritatis huius sanctæ Sedis, & libertatis Ecclesiasticæ recognitionem, necnon ad rerum & dominiorum ad nos & Romanam Ecclesiam spectantium per eos occupatorum integram restitutionem. Præfatos itaque Leonardum Lauredanum Ducē, & Rogatorum ac generalis Consilij nuncupatorū Consiliarios, ac Commune Venetiarum, omnesq. & singulos patritios & ciues dicti Communis Venetiarum, Prouisores, Potestates, Commissarios, & Officiales eorumdem tam in dicta ciuitate Venetiarum, quàm in præfatis nostris Ciuitatibus ab illis occupatis, quorum nomina, cognomina, qualitates & dignitates hic pro expressis habemus, eorumq. complices, adhærentes, & fautores cuiuscumque status, gradus, & præeminentiæ existant, & quacumque dignitate etiam Regali, Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, vel aliàs quauis Ecclesiastica vel mundana dignitate præfulgeant, auctoritate nobis à Deo omnipotente concessa, & de nostræ plenitudine potestatis per præsentes in Domino requirimus & monemus, & cuilibet eorum tenore præsentium per hæc scripta mandamus, quatenus infra vigintiquatuor dies post affixionem præsentium in valuis basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe immediate sequentes, quorum octo pro primo, octo pro secundo, octo pro vltimo & peremptorio termino Canonica monitione præmissa, eis & cuilibet eorum assignamus, Dux, Rogati, Consiliarij, Prouisores, & Commune

mune præfatum Venetiarum, singularesq. dicti Communis personæ à præmissis excessibus publice damnatis, vt præfertur, in dicto processu qui legitur in Cœna Domini, omnino abstineant, & nos sanctamq. hanc Sedem Apostolicam plene & omni ex parte in concessa sibi auctoritate & libertate cum debita obedientia recognoscant & reintegrent: necnon etiam infra dictos vigintiquatuor dies assignatos eisdem pro peremptorijs terminis vt supra, præfati Dux, Rogati, Consiliarij, Prouisores, Commune Venetiarum, & dictorum Consiliariorum, Rogatorum, atque Communis singulares personæ, Rauennaten. Ceruien. Ariminen. Fauentin. & Sarsinaten. Ciuitates cum Oppidis, Castris, Terris & districtu earum, ac Cæsenaten. Forliuien. & Imolen. Territorij Castra, Oppida, Terras & loca quæ occupant, integre & libere nobis & Romanæ Ecclesiæ, cuius iuris esse noscuntur, relaxent, & cum fructibus etiam quos percipere potuerunt, plene restituant: Prouisores, Potestates, Castellani, & alij quicumque officiales ac stipendiarij nomine præfati Veneti Dominij, eorumq. adhærentes, fautores & complices, exinde recedant, nec aliquod impedimentum quouis modo prædictis Ciuitatibus, Oppidis, Castris, & locis eorum, ciuibus & habitatoribus præstent, quo minus libere ad obedientiam matris suæ Romanæ Ecclesiæ reuertantur. Consultores quoque eorumdem, auxiliatores, adhærentes, complices & sequaces à præstatione consilij, auxilij & fauoris huiusmodi contra prædicta omnino cessent. Et si Dux, Consiliarij, Commune, singularesq. personæ supradictæ, Prouisores, fautores, complices, sequaces & adhærentes prædicti, exhortationi, requisitioni, monitioni & mandato nostris huiusmodi infra dictos vigintiquatuor dies non paruerint cum effectu, in eosdem Leonardum Ducem, Rogatorum & generalis Consilij Consiliarios, & alias singulares personas Communis prædicti Venetiarum, necnon Prouisores, fautores, consultores, adhærentes, complices & sequaces, & quemlibet eorum ac si nominatim singuli præsentibus essent expressi, qui sic non paruerint, aut vt non pareatur, seu pareri differatur, consuluerint, suaserint, fecerint, dixerint, vel procurauerint, seu aliàs qualitercumque in hoc culpabiles fuerint, directe vel indirecte, tacite vel expresse, ex nunc prout ex tunc de eorumdem fratrum consilio maioris excommunicationis sententiam promulgamus, & eos illam incurrere volumus eo ipso, à qua præterquam in mortis articulo constituti ab alio quàm à Romano Pontifice etiam prætextu cuiuslibet facultatis cuicumque pro tempore desuper concessę nequeant absolutionis beneficium obtinere: ita vt si quem eorum tamquam in tali articulo constitutum absolui contingat, qui postmodum cum conualuerit, in eamdem excommunicationis sententiam reincidat eo ipso, nisi post conualescentiam monitioni & mandato nostris prædictis paruerit cum effectu, & nihilominus etiam Ecclesiastica careat sepultura, donec vt præfertur, huiusmodi mandatis nostris paritum fuerit. Et si moniti excommunicatiq. prædicti dictam excommunicationis sententiam per alios tres, dictos vigintiquatuor dies immediate sequentes, animo (quod absit) sustinuerint indurato, sententiam ipsam aggrauamus, & ex nunc prout ex tunc Venetia-

tia-

tiarum, Paduan. Veronen. Vicentin. Cremonen. Brixien. Teruisin. Pergamen. Trigestin. Tranen. Brundusin. Hydruntin. Monopolitan. & reliqua à Venetis prædictis etiam de facto tenta & possessa, Ciuitates, Terras, Castra & loca quæcumque citra & vltra mare, ac in maritimis insulis existentia, & quæ in illis sunt, Ecclesias, Monasteria, ac religiosa & pia loca quæcumque, de eorumdem fratrum consilio prædicta auctoritate Ecclesiastico subijcimus interdicto, ita vt illo durante in illis etiam prætextu cuiusuis etiam Apostolici indulti personis, ordinibus, vel locis concessis, præterquam in casibus à iure permissis, & etiam in illis aliàs quàm clausis ianuis, ac excommunicatis & interdictis exclusis nequeant Missæ ac alia diuina officia celebrari. Si vero moniti, excommunicati, & interdicti prædicti per alios tres dies, dictos vltimos tres dies immediate sequentes ad cor reuerti, occupataq. restituere, & nostris monitioni & mandato prædictis obtemperare distulerint, & in sua voluerint cordis duritia & peruersa obstinatione remanere, eos & quemlibet eorum reaggrauationis, anathematizationis, & maledictionis ac damnationis mucrone percutimus, & omnium Ecclesiasticarum censurarum laqueis ligatos & irretitos esse decernimus ipso facto. Et eosdem Leonardũ Ducem, Consiliarios Rogatorum & generalis Consilij, & alias singulares personas Communis Venetiarum, Prouisores, fautores, adhærentes, complices & sequaces, reliquosve monitos prædictos, excommunicatos, aggrauatos, interdictos, reaggrauatos, anathematizatos & maledictos, vt præfertur, in eorũ proteruia perseuerantes, reos criminis læsæ maiestatis, & ab omnibus Romanæ Ecclesiæ deuotis cum eorum bonis perpetuo diffidatos dicta auctoritate & potestatis plenitudine decernimus. Et generaliter Ciuitates, Oppida, Terras & loca quæcumque etiam ab eisdem Venetis non possessa, ad quæ aliquem eorumdem excommunicatorũ declinare contigerit, quamdiu ibidem permanserit, & triduo post recessum eiusdem simili interdicto subijcimus: ac Leonardum Ducatu Venetiarum, & ipsum, necnon Rogatos, Consiliarios, Prouisores, & alios monitos, dignitatibus & honoribus in quibus constituti existunt, & tam ipsos in specie, quàm præfatum Commune Venetiarum, priuilegijs, concessionibus, gratijs & indultis, necnon bonis omnibus quæ in feudum, vel emphiteosim, seu aliàs à Romana vel alijs Ecclesijs, monasterijs & locis Ecclesiasticis obtinent, ita vt illi ad quos pertinent, de illis vtpote ad eos libere reuersis, possint pro sua voluntate disponere: necnon Commune præfatum iure si quid eis competit in Paduan. Veronen. Vicentin. Cremonen. Brixien. Teruisin. Pergamen. Trigestin. Tranen. Brundusin. Hydruntin. Monopolitan. & alijs Ciuitatibus, Terris tam maritimis, & Insulis, quàm terrestribus, & locis eorum ditioni obtemperantibus, ac alijs eorum bonis dicta auctoritate priuamus, ita vt nil ex illis transmittatur ad posteros, & ipsos sic priuatos respectiue ad illa & alia quæcumque, dignitates, administrationes & officia sæcularia in posterum obtinenda inhabilitamus: Eorumdemq. monitorum subditos, vassallos & feudatarios, & præsertim Paduan. Veronen. Vicentin. Cremonen. Brixien. Taruisin. Pergamen.

gamen.

gamen. Trigestin. Tranen. Brundusin. Hydruntin. Monopolitan. aliarumq. Ciuitatum, Terrarum & locorum etiam de facto per eos obtentorum huiusmodi ciues, incolas & habitatores, & fortalitiorum & arcium in eis degentes Castellanos & Custodes, à quorumuis fidelitatis iuramentorum per eos dictis monitis non parentibus præstitorum obseruatione, iure vassallatico & subiectione absoluimus & penitus liberamus. Et vt alij eorum exemplo perterriti similia non attentent, volumus & de simili consilio dicta auctoritate & potestatis plenitudine decernimus, quòd Leonardus Dux & alij sic moniti, excommunicati, interdicti, iteratis vicibus aggrauati, anathematizati, maledicti, & priuati, si in suo pessimo proposito non parendi huiusmodi monitionibus & mandatis nostris perseuerauerint, ex tunc infames existant, & ad testimonium non admittantur, testamenta & codicillos condere, & ad alicuius successionem ex testamento vel intestato peruenire non possint: & si iurisdictionem habeant, causæ ad eorum examen non deducantur, nec valeant eorum sententiæ vel processus: nullus pro eis, nec ipsi pro alijs in quacumque causa procurare possint: & si qui eorum Notarij existant, Instrumenta per eos confecta non valeant, sed cum auctore damnato damnentur: eorum debitores ab his quæ eis debent liberati existant: nulli eis, sed ipsi alijs super quocumque negotio de iure respondere teneantur: Filij quoque & nepotes, alijq. descendentes eorumdem vsque ad quartam generationem, Ecclesijs, Monasterijs, Canonicatibus, dignitatibus, & alijs beneficijs & officijs Ecclesiasticis quæ eos tunc obtinere contigerit, sine spe restitutionis eo ipso sint priuati, & ipsis ac alijs natis tunc, & illis qui postmodum nascerentur, vsque ad generationem prædictam ad illa quibus sic priuati forent, ac aliàs ad Ecclesias, Monasteria, dignitates, administrationes & officia, aliaq. beneficia Ecclesiastica, & ad quoscumque ordines & honores Ecclesiasticos vel mundanos sit penitus præclusus aditus & ascensus. Et cum salubre existat, ac publicæ vtilitati non parum expedire noscatur, eos sic tunc tot censuris & pœnis ligatos à Christifidelium cœtu tamquam membra putrida, ne eorum versutijs alios ad eorum perniciem deducant, segregare, vniuersas & singulas Paduan. Veronen. Vicentin. Cremonen. Brixien. Teruisin. Pergamen. Trigestin. Tranen. Brundusin. Hydruntin. Monopolitan. & aliarum Ciuitatum, Terrarum & locorum, ditioni eorumdem Venetorum, vt præfertur, etiam de facto obtemperantes Communitates, Vniuersitates, & quas in eis tempore quo præfati Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnam prædictam incurrent, habitare contigerit singulas personas, & generaliter quoscumque vassallos eorumdem sic monitorum, dicta auctoritate de simili consilio requirimus & monemus, vt infra sex dies à tempore dictæ priuationis, quorum duos pro primo, duos pro secundo, & reliquos duos dies pro vltimo & peremptorio termino eis & cuilibet eorũ canonica monitione præmissa assignamus, ab eorumdẽ Venetorum, & existentiũ tunc in Ciuitatibus, Terris & locis prædictis pro eisdem Potestatum, Prouisorum, & quorumlibet aliorum officialium obedientia penitus & omnino quantum in eis est se subtrahant, & illos in eorum superiores nullate-

nus recognoſcant, nec illorum mandatis obtemperent quoquomodo. Et ſi qui eorumdem ſubditorum & vaſſallorum in his fuerint negligentes vel remiſſi, ſeu aliàs quomodolibet culpabiles, in eos & quemlibet eorũ omnes & ſingulas prolatas per præſentes in eoſdẽ Ducem Venetiarũ, ac alios monitos præfatos, excommunicationis, aggrauationis, reaggrauationis, interdicti, anathematis, maledictionis, diffidationis, priuationis, & inhabilitationis ſententias, cenſuras & pœnas pari modo ex nũc prout ex tunc proferimus & promulgamus in his ſcriptis. Monemus præterea & requirimus auctoritate & poteſtate prędicta omnes & ſingulos forenſes Italicæ, Gallicæ, Theutonicæ, Hiſpanicæ, Anglicæ, Scoticæ, Dalmaticæ, & cuiuſlibet alterius nationis quos tunc Venetijs aut in Ciuitatibus, Terris & locis in quibus Veneti prædicti de iure vel de facto ſuperioritatem obtinent, mercaturæ, vel quauis alia cauſa eſſe contigerit, & mandamus eiſdem, vt poſtquam Veneti prædicti Interdicti ſententiam incurrerint memoratam, quàm primum poterunt ex Venetiarum & alijs locis, in quibus Veneti ſuperioritatem obtinent, vt præfertur, ipſiq. tunc degerint, cum eorum mercibus & rebus omnibus recedant, & ad illa redire, aut in eis conuerſari durante interdicto prædicto nullatenus præſumant: alioquin illos ex eis qui monitioni & mandato huiuſmodi noſtris obtemperare diſtulerint, ſimiles prorſus excommunicationis, aggrauationis, reaggrauationis, interdicti, diffidationis, priuationis, & inhabilitationis, ac bonorum confiſcationis ſententias incurrere volumus eo ipſo, à quibus pari modo ab alio quàm à Romano Pontifice niſi in mortis articulo nullus valeat abſolutionis beneficium promereri. Rurſus tam ipſis qui ſic habitant, & in alijs Ciuitatibus, Terris & locis prædictis, quàm vniuerſis & ſingulis alijs Chriſtifidelibus diſtrictius iniungimus, vt excommunicatos, anathematizatos, maledictos, priuatos & inhabilitatos prædictos euitent, & faciant quantum in eis eſt euitari: nec cum eiſdem Venetis & ſubditis eorum, ſeu ipſorum aliquo, emendo, vendendo, permutando ſeu mercando, vel aliàs quomodolibet contrahendo, commercium habere, aut cum eiſdem per terram vel per mare conuerſari, & in eorum nauibus, triremibus, & alijs nauigijs eorum, ſeu in quibus aliquis eorum, vel eorum mercantiæ, res & bona veherentur, aut eorum res, merces & bona vehi permittere, granũ, vinum, & alia victualia, arma, pannos, merces, & res alias ad eos deferre, vel delata per eos receptare, ſeu ad illa vehendum nauigia & operã eorum præſtare quoquo modo præſumant, ſub ſimilibus cenſuris & pœnis, & etiã nullitatis contractuum, quos inirent, ac perditionis mercium, victualium & bonorum delatorum, quæ capientium illa fiant, & applicentur eiſdem, ſimiliter eo ipſo incurrendis. In pœnam inſuper Venetorum, aliorumq. monitorum non parentium prædictorum, Venetiarum, ac omnium & ſingularum Cathedralium etiam Patriarchalium, Metropolitanarũ, & aliarum inferiorum Eccleſiarum & Monaſteriorum, Prioratuum, domorũ & locorum religioſorum & piorum quorumlibet Abbatibus, Prioribus, Canonicis, Monachis etiam Congregationis ſanctæ Iuſtinæ Paduan. Lateranen. & ſancti Saluatoris, necnon ſancti Georgij in Alega nuncupatarũ, ac vni-

ac vniuersis & singulis Ordinibus Fratrum Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, Carmelitarum, & Seruorum sanctæ Mariæ tam Conuentualiũ, quàm de Obseruantia nuncupatorum, aliorumq. quorumcumque Ordinum & Religionum Prioribus, Ministris, Custodibus, Guardianis, & alijs Clericis sæcularibus & regularibus quibuscumque nominibus censeantur, in Venetiarum, Paduan. Veronen. Vicentin. Cremonen. Brixien. Teruisin. Pergamen. & alijs Ciuitatibus, Terris & locis prædictis, in quibus superioritatem quamlibet exercent morantibus, districte præcipiendo mandamus, vt infra sex dies post dictos primos viginti quatuor dies immediate sequentes exeant de Ciuitatibus, Terris & locis prædictis in quibus degunt, ad loca ipsa minime reuersuri, donec dicti Veneti nostris monitionibus & mandatis obtemperauerint, & meruerint Interdicti præfati relaxationem obtinere. Et si quis de prædictis contrafecerit, si Episcopi & superiores interdicti, ingressus Ecclesiæ; si vero inferiores ab eisdem fuerint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, à qua absolui non possint ab alio quàm à Romano Pontifice, nisi in mortis articulo constituti. Et præter huiusmodi interdictum, & excommunicationis sententiam Episcopi & superiores, ac Monasteriorum Abbates, Commendatarij & alij administratores, regiminis & administrationis Ecclesiarum & Monasteriorum eorumdem, reliqui vero ab eis omnium & singulorum beneficiorum, dignitatum, personatuum, administrationum, & Officiorum, Canonicatuum & Præbendarum, aliorumq. beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ tunc obtinebunt, & graduum ad quos promoti forent, priuationis pœnam sine vlla spe restitutionis ad ea, incurrant similiter eo ipso: de quibus possit & debeat per Sedem Apostolicam, & ab illa facultatem habentes Apostolica auctoritate dumtaxat absque alia declaratione incursus pœnæ huiusmodi illico prouideri. Concedimus tamen quòd in Cathedralibus, & alijs Collegiatis & non Collegiatis Ecclesijs, & domibus Prædicatorum & Minorum, ac aliorum Religiosorum & sæcularium duo, tres, quatuor, quinque vel sex pro custodia secundum magnitudinem & paruitatem ipsarum Ecclesiarum vel domorum, conuersi & illiterati, vel Clerici in minoribus Ordinibus constituti, & in Ecclesijs Parochialibus pro ministrando Baptismate paruulorum, pœnitentia morientium, & alijs Sacramentis Ecclesiasticis quæ ministrantur tempore interdicti, earum Rectores seu aliàs curæ animarum Præpositi ibidem licite valeant remanere. Ecclesijs autẽ & monasterijs, domibus & locis Ecclesiasticis, in quibus interdicto huiusmodi durãte Missæ & alia diuina officia fuerint celebrata contra interdictum huiusmodi, & quorum personæ contra mandatum nostrum in illis remanere præsumpserint, omnes gratias, omnia priuilegia & indulta adimimus, ita vt eis in posterum nullatenus suffragentur. Ad reprimendum præterea eorumdem Venetorum inobedientiam, & aliena rapiendi & tenendi insatiabilem cupiditatem, & temerarios conatus: vniuersis & singulis Ducibus, Marchionibus, Communitatibus, Baronibus, Domicellis, feudatarijs, Vicarijs & vassallis, ac alijs quibuscumque in temporalibus præfatæ Romanæ Ecclesiæ mediate vel

immediate quomodolibet ſubiectis & non ſubiectis, diſtricte præcipimus & mandamus, ne ad ſtipendia eorumdem Ducis, Conſilij & Communis Venetiarum, aut eis fauentium militare, aut eorum ſtipendia capere, ſeu ad ſtipendia huiuſmodi vel aliàs cum eis ſe vel ſuos armigeros ac ſequaces locare, eisq. aliquod auxilium, conſilium vel fauorem quomodocumque præſtare audeant. Quinimmo ſi qui cum eiſdem ad præſens militant, quoniam in omni obligatione excepta ſemper intelligitur reuerentia & obedientia Romani Pontificis, non obſtante quacumque obligationis formula, qua obligati forent, quæ quatenus contra Romanam Eccleſiam militare promiſiſſent, non aſtringat eoſdem, cum nullius ſit roboris vel momenti, infra vigintiquatuor dies à publicatione præſentiũ computandos, ab ipſis Duce, Conſilio & Communi Venetiarum, eorumq. obſequijs & ſtipendijs omnino recedant. Et in omnes & ſingulos ex eis qui contra mandatũ huiuſmodi facere, vel venire tentauerint quoquo modo per ſe vel alios, directe vel indirecte, ſimilis excommunicationis, anathematis, maledictionis, & priuationis ac inhabilitationis, necnon in terras, dominia, & loca eorum, ſi quæ tunc eos habere & obtinere contigerit, interdicti, & in eos eorumq. deſcendentes priuationis dignitatum, dominiorum, feudorum, & bonorum, ac priuilegiorum, gratiarum & beneficiorum Eccleſiaſticorum, ac inhabilitationis dominiorum, & bonorum confiſcationis, ſententias, cenſuras & pœnas prædictas ex nunc prout ex tunc promulgamus, eosq. illas incurrere volumus eo ipſo: quæ ſimiliter per alium quàm Romanum Pontificem præterquam in mortis articulo, vt de alijs ſuperius eſt expreſſum, nequeant ſubmoueri. Inhibemus etiam quibuſcumque temporale dominium obtinentibus etiã Regali, Ducali, Principatus, Marchionatus, Comitatus, & Baroniæ, vel alia dignitate fulgentibus ſub ſimilibus cenſuris & pœnis per eos ſi contrafecerint eo ipſo incurrendis, ne cum eiſdem Duce, Conſilio & Commune Venetiarum directe vel indirecte ad impediendam recuperationem Ciuitatum, Terrarum & locorum noſtrorum, vel ad defenſionem, ſeu auxilium eorumdem ſe nobis vel pro eadem Romana Eccleſia agentibus, aut munitionem belli opponant in præiudicium dictæ Romanæ Eccleſiæ tendentis, ligam, confederationem, ſeu colligationem, vel intelligentiam ineant, aut hactenus forſan initas, factas & concluſas, quæ quatenus ad præiudicium prædictæ Eccleſiæ tendant, etiam ſi pœnarum adiectione, iuramentoq. ſint vallatæ, illarum tenores ac ſi insererentur pro expreſſis habentes, non tenere, & nemini quominus eiſdem Venetis fauendo ſub colore earum cenſuras & pœnas prædictas incurrant, excuſationem præſtare poſſe declaramus, obſeruent quoquo modo. Ceterum ſi moniti, excommunicati, interdicti, anathematizati, maledicti, priuati, & inhabilitati prædicti, poſtquam priuationis & inhabilitationis pœnas prædictas incurrerint, obſtinata animi duritie noſtris monitioni & mandato prædictis vlterius diſtulerint obtemperare, ex nunc prout ex tunc omnes Reges, Duces, Principes, Marchiones, Barones, Communitates, Vniuerſitates, & quoſcumque alios terrarum Dominos, & gentium armorum Capitaneos ad quorumcumque fide-

lium

lium ſtipendia militantes, & alias quaſcumque perſonas tam per mare quàm per terram facultatem & poteſtatem habentes, requirimus per præſentes, eisq. & cuilibet ipſorum in virtute ſanctæ obedientiæ præcipimus & mandamus, quatenus contra eoſdem Venetos hac in ſua obſtinatione perſeuerantes, pro honore prædictæ Sedis armis inſurgant, eosq. perſequi & debellare, ad reſtitutionem quoque ablatorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ faciendam cogere procurent, & ne noſtras Ciuitates & loca quæcumque occupent, ſe eis opponant, & in ipſorum Venetorum pœnam, & pro eorum plectenda rebellione huiuſmodi, quoſcumque Venetos, & eorum Ciuitatibus, Terris & locis & dominijs degentes, & Ciuitatum, Terrarum & locorum, quorum Communitates, Vniuerſitates, & incolæ præfatos Venetos in eorum dominos recognoſcere, & eis vt eorũ dominis obtemperare præſumpſerint, poſtquam ipſi Veneti priuationis iuris eorum in illis pœnam incurriſſent, vbicumque eos inuenerint, capiant & captiuos teneant, eorumq. mercantias, pecunias, nauigia, credita, res & bona omnia in proprios vſus conuertant. Nos enim auctoritate & de plenitudine poteſtatis præmiſſa, ipſis arma ſumentibus, & aliquos eorumdem Venetorum & ſubditorum eiſdem tunc eorum ditioni obtemperantium, eorum res & bona in huiuſmodi euentum capientibus vniuerſa, pecunias, iocalia, mercantias, nauigia, animalia, res & bona mobilia & immobilia vbique locorum etiam extra loca Territorij eorumdem Venetorum, Ciuitates quoque, Caſtra & loca eorumdem Venetorum, quæ ſic ceperint, eis in prædam concedimus, & volumus illa ad eoſdem capientes pleno iure pertinere: & perſonas ex Venetijs, aut alijs Ciuitatibus, Terris & locis, quorum Communia & Vniuerſitates ab eorum obedientia, prout eis mandatur per præſentes, ſe non ſubtraxerint, vt præfertur, originem trahentes, ſeu in illis domicilium habentes, quas vbique locorum capi contigerit, ſeruos fieri capientium. Concedimus quoque eiſdem qui ſic contra eoſdem Venetos pro Romanæ Eccleſiæ defenſione, & rerum ſibi ablatarum, & Apoſtolicæ auctoritatis reintegratione, ipſorum Venetorum bello & oppugnationi huiuſmodi ſe oppoſuerint, & ad defenſionem noſtram quomodolibet præſtiterint auxilium, conſilium vel fauorem, plenariam omnium peccatorum ſuorum indulgentiam & remiſſionem. Et ſi qui Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, Barones, Communitates, Vniuerſitates, Collegia tam in Italia quàm extra Italiam conſtituta, aut quæuis aliæ etiam particulares perſonæ per ſe, vel alium ſeu alios publice vel occulte, directe vel indirecte quouis quæſito colore eiſdem Venetis excommunicatis, anathematizatis, maledictis, priuatis & inhabilitatis, contra Romanam Eccleſiam in præmiſſis vel aliquo eorum, arma, pecunias aut commeatum miniſtrare, ſeu auxilium, conſilium vel fauorem quouis modo præbere præſumpſerint, aut cum commode poſſent, à ſpolio, deprædatione, & captura eorumdem Venetorum & ſubditorum ſuorum abſtineant, quicumque fuerint etiam quacumque excelſa præditi dignitate, maledicti & excommunicati exiſtant, & diuino percuſſi anathemate, nec de ſalute animæ ſperent, niſi ante finem vitæ pœnitentiam agentes

tes

tes Apoſtolica fuerint auctoritate abſoluti. Vniuerſitates vero ſciant ſibi diuinis penitus interdictum: & niſi ſe correxerint, diuinam expectent vltionem. Et nihilominus earum ſingulares perſonæ paribus excommunicationis ſententia & alijs pœnis, quibus alij excommunicati prædicti, exinde innodentur. Et vt præmiſſa omnibus innoteſcant, vniuerſis & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum Prælatis, Capitulis & perſonis alijs Eccleſiaſticis etiam quorumuis Ordinum etiam Mendicantium Religioſis, exemptis & non exemptis, per vniuerſum orbem & præſertim in Italia conſtitutis, mandamus quatenus ipſi & quilibet eorum ſub ſimilibus cenſuris & pœnis per eos & ſingulares perſonas eorumdem Capitulorum, ſi poſtquam vigore præſentium requiſiti fuerint, infra tres dies, quorum vnum pro primo, & alium pro ſecundo, ac reliquū pro tertio & peremptorio termino Canonica monitione præmiſſa aſſignamus, non paruerint, eo ipſo incurrendis, eoſdem Ducem, Conſiliarios, Commune Venetiarum, & ſingulares eiuſdem Communis perſonas, Officiales, Prouiſores, conſiliarios, fautores, adhærentes, complices & ſequaces eorum, ac alios monitos præfatos, decurſis eis aſſignatis terminis prædictis ſi non paruerint, in eorum Eccleſijs Dominicis & alijs feſtiuis diebus dum maior inibi populi multitudo conuenerit ad diuina, cum Crucis vexillo pulſatis campanis, & accenſis candelis, ac demum extinctis, & in terram proiectis & conculcatis, & cum trina lapidum proiectione, alijsq. in talibus ſeruari ſolitis cæremonijs, excommunicatos publice nuntient, ac faciant & mandent ab alijs nuntiari, & ab omnibus arctius euitari, necnon omnibus alijs Chriſtifidelibus, vt eos euitent. Et pari modo ſub prædictis cenſuris & pœnis præſentes litteras, vel earum tranſumptum ſub forma infraſcripta factum, infra terminum trium dierum, vt præfertur, præfixum, in Eccleſijs, Monaſterijs, Conuentibus & alijs eorum locis publicari & affigi faciant, & eiſdem Venetis cum per eorum tacitam rebellionem à grege Dominico ſe ſeparauerint, cuncta neceſſaria denegent miniſtrare, donec compuncti corde ſpiritum aſſumentes conſilij ſanioris, noſtris monitionibus & mandatis prædictis obtemperauerint, & meruerint à cenſuris & pœnis prædictis abſolutionis ac reſtitutionis beneficium, ac aliàs integram reconciliationis eorum gratiam à nobis & à Sede prædicta obtinere. Excommunicamus quoque & anathematizamus omnes cuiuſcumque ſtatus, conditionisve fuerint, qui quominus præſentes litteræ noſtræ, vel earum tranſumpta, copiæ ſeu exemplaria in ſuis Terris aut dominijs legi, affigi, aut publicari, ac ad omnium notitiam deduci poſſint, fecerint vel procurauerint quoquo modo. Eccleſijs quoque, Monaſterijs, Conuentibus, & alijs quibuſuis ſacris locis, in quibus denegatum fuerit per illarum Prælatos & perſonas litteras ipſas publicari, omnia priuilegia, omnia indulta, omnes gratias quibus ab Apoſtolica Sede decorantur, adimimus, volentes illa pro non conceſſis haberi. Poſtremo quia difficile foret præſentes litteras ad ſingula loca deferri in quibus neceſſarium foret; volumus & Apoſtolica auctoritate decernimus, quòd earum tran-

ſumpto

ſumpto manu Notarij publici confecto, vel in alma Vrbe per dilectum filium Iacobum Mazochium impreſſo,& ſigillo alicuius Prælati Eccleſiaſtici munito vbique ſtetur, prout originalibus litteris ſtaretur,ſi eſſent exhibitæ vel oſtenſæ. Et quia dolus & fraus nemini debent patrocinari, nullus vano decipiatur errore,vt intra tempus ſui regiminis prædictas cenſuras & pœnas vel aliquas earum ſuſtineat, quaſi poſt illud non ſit ad ſatisfactionis debitum compellendus: nam & ipſum qui ſatisfacere, & in aliquo præmiſſorum mandatis noſtris obtemperare noluerit,etiam depoſita adminiſtratione,& ſucceſſorem eius,niſi paruerit,decernimus eiſdem pœnis incluſum, ac in omnibus & per omnia obligatum. Et cum præſentes litteræ Venetijs propter eorumdem Venetorum potentiam nequeant tute publicari: ne Veneti & alij quos litteræ ipſæ contingunt,quibusve aliquid mandatur vel prohibetur per eaſdem, valeant de præmiſſis ignorantiam allegare,& prætextu ignorantiæ huiuſmodi ſi non paruerint, velamen excuſationis aſſumant: volumus litteras ipſas in valuis baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe affigi, & per huiuſmodi affixionem publicari: Decernentes quòd earumdem litterarum publicatio ſic facta perinde eoſdem monitos, & omnes quos litteræ ipſæ contingunt, arctet, ac ſi litteræ ipſæ die affixionis & publicationis huiuſmodi eis perſonaliter lectæ & inſinuatæ forent: cum non ſit veriſimilis coniectura, quòd ea quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere. Non obſtantibus conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis contrarijs quibuſcumque, ſeu ſi monitis prædictis,vel quibuſuis alijs communiter vel diuiſim à Sede Apoſtolica indultum exiſtat, quòd interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto huiuſmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ hortationis, requiſitionis, & monitionis, mandati,aſſignationis, promulgationis, voluntatis, aggrauationis,ligationis,decreti, priuationis, inhabilitationis, prolationis, conceſſionis, præcepti,inhibitionis,excommunicationis, & anathematizationis,infringere &c. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum.

Datum Romæ apud ſanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ M.D.IX. quinto Kalendas Maij,Pontificatus noſtri anno ſexto.

Sigiſmundus.

Anno à Natiuitate Domini milleſimo quingenteſimo nono, Indictione duodecima, die vero viceſimaſeptima menſis Aprilis, Pontificatus ſanctiſſimi in Christo Patris & domini noſtri D. Iulij diuina prouidentia Papæ Secundi anno ſexto, præſentes retroſcriptæ litteræ Apoſtolicæ præfati ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, affixæ & publicatæ fuerunt in Baſilica Principis Apoſtolorum de Vrbe ac Cancellariæ Apoſtolicæ valuis ſeu portis & acie Campi fiore, per ambos Curſores hic ſubſcriptos, videlicet Eurardum du Viuier præfati ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ & Romanæ Curiæ Curſorem. Ita eſt Michael le Boux Curſor ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, & ipſorum Curſorum modernus Magiſter.

IVLII PAPAE II.

Declaratio contra Venetos, qui ab eiusdem monitorio appellauerant ad futurum Concilium.

IVLIVS EPISCOPVS SERVVS SERVORVM DEI
Ad perpetuam rei memoriam.

VSCEPTI regiminis nos cura sollicitat, vt eorum malitijs & audaciæ, quorum sceleris cæcitas, & damnandæ ambitionis improbitas, animas occupantes (discordiarum fautore, ac schismatum inuentore & alumno, humani generis inimico procurante) eos in illam temeritatem impellunt, vt quæ sibi à iure interdicta, & à sanctis Patribus etiam in congregatione fidelium, pro huius sanctæ Sedis dignitate, & Ecclesiæ vnitate seruandis, ad schismatis occasionem tollendam (quo in Dei Ecclesia perniciosior morbus inueniri vix potest) Spiritu sancto cooperante, nō minus prouide & salubriter, quàm necessarie decreta & statuta esse nouerint, damnata audacia & exquisitis artibus & fraudibus attentare temere conentur, & eis contrauenire contendant, nunc nouorum editione iurium, nunc antiquorum innouatione & declaratione, nunc vero extensione, & nouarum pœnarum adiectione, prout salubriter expedire conspicimus, sollicitis studijs obuiare curemus. Sane licet olim fel. rec. Pius Papa II. prædecessor noster, de fratrum suorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, cunctorumq. Prælatorum, ac diuini & humani iuris interpretum, Curiam Romanam sequentium, in dieta seu congregatione Mantuana existentium approbatione, matura prius & graui præmissa discussione, & de eorumdem congregatorum vnanimi consilio & assensu, ac ex certa scientia, prouocationes ad futurum Concilium efficacissimis & palpabilibus rationibus, tamquam erroneas & detestabiles damnauerit, ac sub excommunicationis latæ sententiæ, & interdicti pœnis præceperit, ne qua persona cuiusuis dignitatis, siue etiam Vniuersitas, aut Collegiū, quouis quæsito colore, ab ordinationibus, sententijs, seu mandatis quibuscumque suis ac successorum suorum appellationem huiusmodi interponere auderet, & contrafacientes vnà cum fautoribus suis, & consilium auxiliumve præstantibus (siue hi tabelliones essent, siue testes, siue aduocati, siue alij quicumque) non solum pœnis & censuris prædictis, sed etiam ijs quæ læsæ maiestatis, & hæreticæ prauitatis reis imponuntur, obnoxios esse statuerit: Leonardus tamen Lauredanus Dux, Rogati, ac generale Consilium & Commune Venetiarum, omnesq. & singuli patritij & ciues Communis eiusdem, vnà cum Prouisoribus,

bus, Poteſtatibus, Commiſſarijs,& reliquis officialibus ſuis (quorum auctoritate, induſtria, conſilio, opera, aut fauore, Ciuitates, Oppida, Caſtra & arces ad nos & ſanctam Romanam Eccleſiam legitime pertinentes, occupatæ fuerant aut detinebantur) de fratrum noſtrorum conſilio, à nobis requiſiti & moniti, vt intra certum terminum, ſub pœnis tunc expreſſis, nos & ſanctam Apoſtolicam Sedem plene & omni ex parte, in conceſſa ſibi auctoritate & libertate, cum obedientia recognoſcerent & redintegrarent, ac Rauennam, Ceruiam, Ariminum, Fauentiam, Sarſinam ciuitates, cum oppidis, caſtris, terris, & diſtrictu ipſarum, cumq. Cęſenaten. Forliuien. ac Imolen. Territorijs, Caſtris, Oppidis, Terris & locis quæ occupabant, integre & expedite nobis & dictæ Romanæ Eccleſiæ, cuius iuris eſſe noſcebantur, relaxarent, atque inde recederent, nec impedirent quominus illorum ciues & habitatores ad piæ matris ſuæ Romanæ Eccleſiæ obedientiam reuerterentur; omnes eorum fautores ab auxilij in talibus præſtatione deterrendo; ita quod requiſitioni, monitioni & mandato noſtro huiuſmodi non parentes, maioris excommunicationis ſententia, de ſimili conſilio eo ipſo innodati cenſerentur, à qua præterquam in mortis articulo conſtituti, per alium quàm per Romanum Pontificem, etiam prætextu cuiuſcumque facultatis cuicumque pro tempore conceſſæ, abſolui non poſſent (quam quidem excommunicationis ſententiam in huiuſmodi non paritionis euentum, iteratis etiam vicibus aggrauauimus) paternis monitis & ſalutaribus iuſſis obſequi, prout debebant, indebite recuſantes, ſeu qui iuri proprio diffidunt, & ſuperioris mandata contumaciter obaudiunt, vt quæ minus iuſte vſurparunt, indebite etiam cum animarum ſuarum detrimento retineant; ad prohibitum atque damnatũ remedium confugientes, à requiſitione, monitione & mandato, ac ſententijs, cenſuris & pœnis prædictis, nulla conſtitutionis Pij prædeceſſoris hoc expreſſe vetantis, habita ratione, ad futurum Concilium temere (vt accepimus) prouocarunt: prout etiam perditionis filij, quondam Ioannes Bentiuolus, & eius nati, cum eos à tyrannica oppreſſione dilectæ ciuitatis noſtræ Bononiæ expellere decreuiſſemus, damnabiliter feciſſe dicuntur, videlicet ad futurum Concilium prædictum appellaſſe & prouocaſſe. Nos igitur quàm deteſtanda ſit eorum peruerſitas attendentes, qui proprijs innixi commodis, & nefarijs cupiditatibus mancipati, ſalubria decreta Patrum & ſuperiorum iuſſa ſpernentes, inconſutilem Chriſti tunicam ſcindere, aut etiam ſciſſionis cauſam præbere contendunt, & Eccleſiæ vnitatem diuidere, prædictæ ſanctæ Sedis Apoſtolicæ principatum tollere, & contra tot ſanctorum Patrum & ſacrorum Conciliorum decreta, temere & damnabiliter magna audacia venire non erubeſcunt, & contrafacere non verentur; aſſerentes inter cetera, conſulentes, perſuadentes, determinantes, ſeu determinationi huiuſmodi intereſſentes, ſola conſilij præſtatione ſeu perſuaſione, deliberatione aut determinatione, quòd aliquibus caſibus à Romano Pontifice, ſeu eius ſententia, vel decreto, ad futurum Concilium generale appellari poſſit, dicta Pij prædeceſſoris conſtitutione non ligari, niſi in ipſa actuali appellatione, & illius interpoſitione,

vel

vel scripturæ compositione, se immiscuerint; Ne de cetero tali assertione se excusare, ac tale quid in posterum præsumere impune valeant, opportunam tam immani & periculoso morbo medelam adhibere volentes; hac generali & in perpetuum valitura constitutione, ex certa nostra scientia & potestatis plenitudine, de venerabilium fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio promulgata, sancimus constitutionem Pij prædecessoris præfatam, tam citra quàm vltra montes, & in vltramontanis partibus, quo ad omnes tam Ecclesiasticas quàm sæculares personas, etiam Regali dignitate ac Cardinalatus honore fulgentes, Capitula, Vniuersitates, Communitates & Collegia, Congregationes, & Synodos, ac Parlamenta, valuisse, valere, & perpetuo valituram declaramus, cum suppletione solemnitatis cuiuslibet, etiam publicationis omissæ, cuius in illa edenda vel publicanda defectus prætendi posset, quæ iuxta illam fieri requirebatur, eamq. ex præterito nunc & in posterum inuiolabiliter obseruari mandamus; ipsius violatores, cuiuscumque dignitatis existant, pœnis & censuris in eadem expressis, quocumque tempore subiacere statuentes, contraria consuetudine seu potius corruptela non obstante: Decernentes & declarantes vltra pœnas impositas (quas ipso facto dictos violatores & contrauenientes incurrere volumus) ipsos & eorum quemlibet pro veris & indubitatis schismaticis, & inconsutilis tunicæ Domini nostri IESV Christi violatoribus & dissipatoribus, ac de Catholica fide male sentientibus, habendos & reputandos, pœnisq. canonicis & legalibus contra tales impositis subiacere, & cum Dathan & Abiron partem & damnationem habere, ipsasq. etiam pœnas & earum quamlibet omnes illos incurrere volumus, cuiuscumque conditionis existãt, & gradus prærogatiua fulgeant, qui in Senatu, Consilijs, Parlamentis, Congregationibus, etiam Synodalibus & Prouincialibus, vel aliàs quomodolibet, tacitè vel expresse, voce vel scripto, per se vel aliũ (cuiuscũque timoris vel reuerentiæ velamine, vel prætensa excusatione, & superioris mandato non obstantibus) decreuerint, consuluerint, seu deliberauerint, vel aliorum dicta approbauerint, consilium aut vocem dederint, vt ad futurum vniuersale Concilium à nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus contra prædictam constitutionem appellare liceat, possit, vel debeat; dictas pœnas ad ipsos & eorum quemlibet contrauenientem in præmissis, tenore præsentium extendentes, & locum habere declarantes, omni ambiguitate cessante. Et nihilominus prouocationes & appellationes, tam per Leonardum Ducem, Rogatos, Consilium & Commune Venetiarum factas huiusmodi, quàm per quoscumque alios prædictos pro tempore faciendas, & inde secuta quæcumque (vtpote contra Pij prædictã ac præsentem constitutionem attentatas) nullas, prout sunt, & inualidas, nulliusq. roboris vel momenti fuisse, & pro tempore fore, auctoritate, scientia & potestate similibus statuimus, decernimus & declaramus, ac pro potiori cautela cassamus & annullamus. Et vltra supradictas pœnas, quas contra constitutionis huiusmodi violatores in suo robore permanere decernimus, loca quæcumque, ad quæ violatores ipsos declinare, & in quibus

bus

bus ſcienter ſtare permitti contigerit, Eccleſiaſtico ſupponimus interdicto; decernentes illud, quamdiu ipſi violatores inibi ſcienter ſteterint vt præfertur, & per triduum poſt eorum inde diſceſſum, firmiter obſeruari. Ac præſentes litteras in quinterno Cancellariæ etiã deſcribi mandamus. Non obſtantibus præmiſſis,ac conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, ceterisq. contrarijs quibuſcumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ ſanctionis, declarationis, mandati,ſtatuti,decreti, voluntatis, extenſionis, caſſationis, annullationis & ſuppoſitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei,ac beatorũ Petri & Pauli Apoſtolorum eius ſe nouerit incurſurum. Datum Romæ apud ſanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicæ milleſimo quingenteſimo nono, Kalend. Iulij, Pontificatus noſtri anno ſexto.

Ia. Quæſtemberg.

Sigiſmundus.

MANDATA REIPVB. VENETAE ad concordandum cum Iulio II. Pont. Max. ac Sede Apostolica, & petendum absolutionem à censuris in eiusdem monitorio contra eos promulgato contentis, vna cum capitulis & conuentionibus ab eiusdē Reip. Oratoribus initis, confirmatis & promissis.

IN CHRISTI NOMINE, AMEN.

Anno à Natiuitate eiusdem M. D. I X. Indictione duodecima, die vero vltimo mensis Iulij, Illustris Princeps & excellentiss. Dominus D. Leonardus Lauredanus Dei gratia inclytus Dux, & excellentissimum Dominium Venetorum &c. vnà cùm suis Consilijs habentibus ad infrascripta omnia & singula exercenda & peragenda plenissimam auctoritatē & facultatē, de more vocatis & rogatis, omnibus vijs & modis, iuribus & titulis, formis & causis quibus melius potuerunt & possunt, pro se & successoribus suis, ac vice & nomine Dominij Reipublicæ Venetæ fecerunt, constituerūt, creauerunt & ordinauerunt, ac faciunt & constituūt, creant & ordinant suos & dicti Dominij & Reipublicę Sindicos, actores, factores, procuratores legitimos, negotiorū gestores, & nuntios speciales, magnificos & præstantes viros D. Dominicum Triuisanum Equitem, Procuratorem S. Marci, D. Leonardum Mocenigo, D. Aloysium Maripetro, D. Paulū Capellū Equitem, D. Paulum Pisani Equitem, & D. Hieronymum Donatū doctorem, nobiles Venetos, & quemlibet eorum in solidum & de per se, ita quòd occupātis conditio potior non existat, sed quod vnus eorum inceperit, alius & eorū quilibet prosequi, mediare valeat & finire, & ad effectū perducere, specialiter & expresse ad comparendū nominibus quibus supra, coram Sanctissimo & Beatissimo Patre Domino D. Iulio diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ summo Pontifice, & similiter coram sacro Collegio Reuerendissimorum Cardinalium eiusdem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, tam vnite quàm separatim, & tā semel quàm pluries, sicuti opus fuerit: Et post declaratam per eos singularem deuotionem, & filialem obseruantiam ipsorum Dominorum constituentium, quæ singulis temporibus fuit erga Sanctitatem præfatam, & sanctam Sedem Apostolicam, & optimā & constantissimam mentem & dispositionem perseuerandi, sicuti semper fuit peculiare institutum Veneti Dominij, supplicandū, vt dignetur benignitate sua atque clementia eumdem Illustris. Principem, Dominium & Rempublicam Venetam, ac statum suum in gratiam recipere, amplecti, & fouere, sicuti pientissimo Pontifici conuenit: & sicuti reuerenter paruerunt monitorio Apostolico, sic etiam per suam Beatitudinem singulis Principibus & Dominijs Christianis ipsius obedientia, ac paterna & clementissima susceptio per Beatitudinem suam facta declaretur: Et si quouis

modo ipsi Domini constituentes nominibus antedictis, vel eorum aliqui in vllas censuras & pœnas incurrissent in dicto monitorio expressas, beneficium absolutionis ac totalem remissionem, & relaxationem interdictorum specialium vel generaliũ in eorum monitorio contentorũ, tam in Ciuitate, quàm in Dominio & alijs locis eisdem suppositis, humiliter & deuote petendum, requirendum, & obtinendum, & si opus fuerit, renuntiandũ omnibus & quibuscũque appellationibus & protestationibus quomodocumque & qualitercumque per ipsos Dominos constituentes interpositis coram quibuscumque personis, ac admissionibus eorum,& litteris testimonialibus quomodolibet promulgatis, ac contentis in eis, ac si nullo vnquam tempore factæ, emanatæ vel impetratæ fuissent, etiam si tales forent, quæ de iure sub generalibus verbis non comprehenderentur, vel venirent,atque de iure deberent expresse & specialiter nominari,cum quibuscumque promissionibus, pactis, stipulationibus, renuntiationibus, iuramentis etiam in animam prædictorum principalium constituentium, & cuiuslibet eorum,cautelis & clausulis opportunis,& quæ dictis eorum sindicis & procuratoribus, & cuilibet eorum necessariæ videbuntur: Et generaliter ad alia omnia & singula dicendum, faciendum,promittendum,& renuntiandum,quæ in prædictis, & circa prædicta, & quolibet prædictorum,& inde pendentibus, connexis & annexis eisdem, vel ab eisdem, seu altero eorum, & prorsus extraneis de iure,aut consuetudine quomodolibet requiruntur & exiguntur,etiam si talia essent quæ mandatum exigerẽt speciale,quæ ex nũc prout ex tunc dictus Illustris Princeps & Domini constituentes,vt supra prænominatis Sindicis & Procuratoribus, & eorũ cuilibet expresse concesserunt, & pro concessis specialiter & nominatim haberi voluerunt ac si in præsenti instrumento de eis facta foret mentio specialis, & quæ prædictus Illustris Princeps & Dominium Venetorum facere possent per se in prædictis, & circa prædicta, & quolibet prædictorum tam de iure, quàm de consuetudine, & quilibet verus & legitimus sindicus & procurator cum pleno, libero, & generali mandato,quomodolibet facere posset: Dantes & concedentes dicti Domini constituentes nominibus quibus supra,dictis eorum sindicis & procuratoribus,& cuilibet eorũ in prædictis,& circa prædicta, & quolibet prædictorum, & dependentibus & connexis eisdem,plenum, liberum, & generale mandatum, ac etiam speciale, vbi exigitur, cum plena,libera, speciali & generali administratione,bailia & potestate, quæ in præfatis & circa præfata quacumque via & forma requiruntur: Promittentes dicti Domini constituentes nominibus quibus supra, & mihi Notario infrascripto vt publicæ personæ & authenticæ stipulanti & recipienti vice & nomine Sindicorum suprascriptorum, ac aliorum omnium & singulorum quorum interest,intererit,vel interesse poterit in futurum, se perpetuo & omni tempore firma, rata, & grata habituros quæcumque dicti magnifici Domini Procuratores & Sindici, & eorum quilibet in prædictis, & circa prædicta, & quolibet prædictorum,& occasione eorum duxerint facienda,& contra ea,vel eorum aliquod vllo tempore non facere, vel venire per se vel alium seu alios quauis
occa-

occasione vel causa,tam de iure quàm de facto vel consuetudine, sub obligatione & hypotheca omnium bonorum prædicti Illustriss. Principis & Dominij præsentium & futurorum. De quibus omnibus & singulis præfati Domini constituentes vnum vel plura instrumenta publica & authentica fieri mandauerunt, & ad maius robur præsens instrumentum iusserũt bulla sua plumbea pendente muniri. Actum Venetijs in sala maioris Consilij eiusdem Illustriss. Dominij, præsentibus spectatissimo viro domino Gaspare à Vidua,& spectabilibus dominis Aloysio Sabadino, & D. Andrea de Franciscis, & D. Vincentio Sabadino Ducalibus secretarijs, testibus ad præmissa specialiter vocatis, notis,habitis, atque rogatis.

Ego Ioannes Baptista de Andrianis q. D. Aloysij publicus Imperiali & Veneta auctoritatibus Notarius, ac eiusdem Illustriss. Dominij Secretarius, præmissis omnibus & singulis dum sic vt præmittitur agerentur interfui, rogatus scripsi, & alijs occupatus manu aliena scribi feci, ac diligenter cum originali collationaui: Et quia in omnibus concordare inueni, ac in nullo penitus dissentire: ideo in fidem me subscripsi, signumq. meum apposui consuetum.

Mandatum aliud.

IN CHRISTI NOMINE, AMEN. Anno à Natiuitate eiusdem M.D.IX. Indictione duodecima, die vero vndecima mensis Septembris, Cum Sanctissimus & Beatissimus in Christo Pater & Dominus noster D. Iulius diuina prouidentia sacrosanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ summus Pontifex velit nonnulla tractare & peragere cum magnificis Oratoribus Illustris Domini Principis & Domini D. Leonardi Lauredani inclyti Ducis,& excellentissimi Dominij Venetorum, ad præsens in Curia residentibus, pro bona conseruatione deuotionis & filialis obseruantiæ suæ erga Beatitudinem antedictam,& licet clare & perspicue videri potuerit per alterum mandatũ eiusdem Illustris Principis & inclyti Dominij,& totius Reipublicæ Venetæ,rogatum per me Notarium infrascriptum sub die vltima mensis Iulij proxime præteriti,quanta fuerit & sit,& deinceps proculdubio sit futura filialis obsequentia sua,non solum circa monitorium,verum & ad alia omnia tractanda,& fine debito terminanda,cum Consilijs plenissimam libertatem habentibus fuit eisdem magnificis dominis Oratoribus amplissima facultas & libertas attributa:tamen pro reuerentia Beatitudinis suæ,& vt cunctis perseuerantia dicti Illustris Principis & vniuersi Dominij pateſiat, vnà cum præfatis Consilijs amplissimam facultatem habentibus, omnibus melioribus modis,vijs, iuribus, titulis, formis & causis, quibus melius & validius fieri potest & debet, fecerunt, constituerunt, creauerunt & ordinauerunt, ac faciunt, constituunt,creant & ordinant suos & dicti Dominij, ac totius Venetæ Reipublicæ Sindicos, actores, factores, procuratores legitimos, negotiorum gestores, & nuntios speciales,præfatos magnificos Oratores suos, videlicet, præclaros viros dominos Dominicũ Triuisanum Equitem, Procuratorem sancti Marci, Leonardum Mocenigo,

Aloysium Maripetro, Paulum Capellũ Equitem, Paulum Pisani Equitem, & Hieronymum Donatũ Doctorem, nobiles Venetos absentes tamquam præsentes, sed me Notario eorum nomine stipulante & recipiente, ac eorum quemlibet in solidum & de per se, ita quod occupantis conditio potior non existat, sed quod vnus eorum inceperit, alius & eorum quilibet prosequi, mediare valeat & finire, ac ad effectum perducere, specialiter & expresse ad omnia & singula agendum, tractandum, peragendum, concludendum, & fine debito terminandum cum eodem Sanctissimo Domino nostro, ac ab eo deputatis vel deputandis, vel alio quocumque eius nomine substituto vel substituendo, quocumque nomine & quouis titulo censeatur, quæcumque, quascumque, quantumcumque, & qualiacumque fuerint, & si talia forent, quæ de iure sub generalibus verbis non comprehenderentur vel venirent, aut de iure deberent expresse & specifice nominari, & requirerent speciale mandatum, & ad rogandum de prædictis omnibus & singulis quæ stipulata & conuenta fuerint, ac pro eorum obseruatione vnum & plura publica instrumenta, cum quibuscumque promissionibus, pactis, stipulationibus, iuramentis, etiam in animam prædictorum principalium constituentium, & cuiuslibet eorum, cautelis, promissionibus, obligationibus, terminis, conuentionibus, formis, articulis, & clausulis opportunis; & quæ dictis magnificis Sindicis ac Procuratoribus, ac eorum cuilibet necessariæ & opportunæ visæ fuerint: & generaliter ad omnia & singula dicendum, faciendum, procurandum, & exercendum, quæ in præmissis & circa præmissa, & quolibet præmissorum, & inde pendentibus & emergentibus, connexis & annexis, & prorsus extraneis ab eisdem, vel ab eisdem, seu altero eorum, aut quibuscumque alijs maioribus, remotis & prorsus extraneis, de iure vel de facto, aut consuetudine quomodolibet requirũtur & exiguntur, etiam si eius generis essent quæ mandatum exigerent speciale, quæ ex nunc prout ex tunc idem Illustris Princeps, & Domini constituentes prænominatis Sindicis & Procuratoribus, ac eorum cuilibet & de per se, amplissime & expresse concesserunt & attribuerunt, ac pro concessis & attributis specialiter & nominatim haberi voluerunt, ac si in præsenti instrumento de vnoquoque eorum facta esset mentio specialis, & Illustris Princeps & vniuersum Dominium Venetum facere per se possent in prædictis, & circa prædicta, & quolibet prædictorum tam de iure, quàm de facto vel consuetudine, & quæ quilibet verus & legitimus sindicus & procurator cum pleno, libero & generali mandato quoquo modo facere posset: Dantes & concedẽtes dicti Domini constituentes nominibus quibus supra, dictis eorũ Sindicis & Procuratoribus, ac vnicuique eorum in prædictis, & circa prædicta, & quolibet prædictorum, ac dependentibus, annexis & connexis eisdem, extraneis, & maioribus & remotis, plenum, liberum, & generale mandatum, ac etiam speciale vbi exigitur, cũ plena, libera, speciali & generali administratione, bailia ac potestate, quæ in prædictis & circa prædicta quacumque via vel forma requirũtur: Promittentes dicti Illustris Princeps, & inclytũ Dominium Venetorũ vnà cum Consilijs authenticis, mihi Notario infrascripto

vt

vt publicæ personæ & authenticæ agenti, stipulanti, & recipienti nomine & vice magnificorum dominorum Sindicorum, de quibus supra, ac aliorum omnium & singulorum, quorum interest, intererit, aut interesse poterit in futurum, se perpetuo & omni tempore firma, rata & grata habituros quæcumque dicti magnifici Procuratores & Sindici, ac eorum quilibet tam coniunctim quàm diuisim in præmissis, & circa præmissa, ac eorum quolibet, ac ab eis dependentibus, emergentibus, annexis & connexis, & prorsus extraneis fecerint, promiserint, stipulauerint & conuenerint, & contra ea nullo vmquam tempore non facere vel venire per se vel alium, seu alios quauis occasione vel causa, tam de iure quàm de facto, vel consuetudine, sub obligatione & hypotheca omnium bonorum præfati Illustris Principis & Dominij præsentium & futurorum: Et in præmissorũ fidem iusserunt præsens instrumentum cum bulla sua plumbea pendente muniri. Actum Venetijs in sala veteri prædicti Illustris Dominij, præsentibus ad pręmissa spectabilibus viris D. Aloysio Sabadino, D. Aloysio Barbafella, & D. Ioanne Soro Ducalibus Secretarijs, testibus ad supradicta omnia & singula vocatis, notis, specialiter habitis & rogatis.

Ego Ioannes Baptista de Andrianis q. Aloysij publicus Imperiali & Veneta auctoritatibus Notarius, quia præmissis omnibus interfui rogatus scripsi, & alijs occupatus negotijs aliena manu scribi feci, & cum authentico vnà cum abrasione facta in prima linea ad vnguem concordare inueni, & ideo in fidem me subscripsi, ac signum meum apposui consuetũ.

Mandatum tertium.

IN CHRISTI NOMINE, AMEN.

Anno Natiuitatis eiusdem M. D. X. Indictione decimatertia, die vero decimaquinta mensis Februarij, licet Illustris Princeps, & excellens Dominus D. Leonardus Lauredanus inclytus Dux, & excellentissimum Dominium Venetiarum fecerint & instituerint suos procuratores legitimos, magnificos & præclaros viros dominos Dominicum Triuisanũ Equitem, Procuratorem sancti Marci, Leonardum Mocenigo, Aloysium Maripetro, Paulum Capellũ Equitem, Paulum Pisani Equitem tunc in humanis agentem, & Hieronymum Donatũ Doctorem, Oratores suos in Romana Curia residentes, cum amplissimo mandato, facultate & libertate ad omnia & singula agendũ, tractandum, & fine debito terminandũ cum sanctissimo Domino nostro Domino Iulio diuina prouidentia Pontifice summo, ac cum sacro Collegio Reuerendissimorum Dominorum Cardinalium, vel ab eis institutorum, vel substituendorum, cum omnibus clausulis necessarijs & opportunis, prout constat duobus procuratorijs instrumẽtis, primo sub die vltimo mensis Iulij, secundo sub die vndecimo mensis Septembris proxime præteritorum, rogatis & stipulatis manu mei Notarij infrascripti: tamen, vt cunctis innotescat perpensissimus animus, & filialis dispositio sua erga Beatissimum Dominum nostrum præfatum, & Sedem sanctã Apostolicam, cum Consilijs plenam auctoritatem & facultatem habentibus voluerunt, & in nomine Domini nostri IESV Christi omnibus melioribus

ribus modo, via, iure, & forma quibus magis melius & validius fieri potest & debet, de nouo fecerunt, constituerunt, creauerunt & ordinauerunt, ac virtute præsentis publici instrumenti & authentici, faciunt, constituũt, creant & ordinant suos & dictæ Reipublicæ veros, legitimos & indubitatos procuratores, actores, factores, negotiorum gestores, sindicos, & nuntios speciales & generales, ita tamen quòd specialitas generalitati nõ deroget, nec è contra, magnificos & præstantes viros dominos Dominicũ Triuisanum Equitem Procuratorem, Leonardum Mocenigo, Aloysium Malipetro, Paulum Capellũ Equitem, & Hieronymũ Donatum Doctorẽ, nobiles Venetos ad præsens in Romana Curia residentes, absentes tamquam præsentes, sed me Notario publico eorum nomine singulariter stipulanti & recipienti, ac vnumquemque eorum in solidum & de per se, ita quod occupantis conditio potior non existat, sed quod vnus incœperit, alius & ipsorum quilibet prosequi, mediare valeat & finire, & ad effectum perducere, specialiter & expresse ad comparendum coram præfato sanctissimo ac Beatissimo Domino nostro Domino Iulio diuina clementia sacrosanctæ Romanæ & vniuersalis Ecclesiæ Pont. Max. ad confitendũ & recognoscendũ litteras Apostolicas monitoriales aliàs per præfatũ S.D.N. decretas sub Datum anno Incarnationis Dominicæ M. D. I X. quinto Kal. Maij, Pontificatus eiusdem anno sexto, contra præfatos Illustres Principem, ac vniuersam ciuitatem Venetiarum, terras & loca sua, ad eorum notitiam peruenisse, ac legitime & ex veris & legitimis de causis processisse, ac propterea renuntiantes appellationi & protestationi in scriptis per eos interpositæ, & admissioni ipsius, & alijs quibusuis actibus superinde secutis, ac si numquam factæ vel facti fuissent, ita quod nullius sint roboris vel momenti: Et insuper ad petendum humiliter & deuote à Sanctitate sua veniam & absolutionem à censuris in eis contentis, & quibusuis alijs, & Interdicti in illis contenti relaxationem, & eam vel eas dicto vniuersali nomine deuote recipiendum: Et insuper ad infrascripta omnia & singula agendum, tractandum, concludendum, & fine debito terminandũ cum Sanctitate sua: Ac instrumentum cum capitulis, clausulis, conditionibus, & obligationibus de verbo ad verbum inferius annotatis, concludendum, stipulandum, & roborandum, cum eadem facultate, bailia & libertate, ac si idem Illustris Princeps & excellentissimum Dominium Venetorum interesset, & facere posset. Tenor autem Instrumenti cum omnibus & quibuscumque capitulis, clausulis, & obligationibus conficiendis, stipulandis, & roborandis talis est, videlicet.

IN NOMINE DOMINI, AMEN.

Per hoc præsens publicum Instrumentum cunctis pateat euidenter, & sit notum, quòd anno à Natiuitate eiusdem M. D. X. Indictione xiij. die vero xxiiij. mensis Februarij, Pontificatus sanctiss. in Christo Patris & D.N. D. Iulij diuina prouidentia Papæ II. anno septimo, in præsentia eiusdem S. D. N. Papæ, meiq. Notarij publici, & testium infrascriptorum ad hæc vocatorum & rogatorũ, personaliter constituti magnifici viri domini Domini-

minicus Triuisanus Eques,Procurator sancti Marci,D.Leonardus Mocenigo, D.Aloysius Maripetro,D.Paulus Capellus Eques,& D. Hieronymus Donatus Doctor, nobiles Veneti, Oratores, sindici, & procuratores per Illustrissimum & excellentissimum Principem Dominum Leonardum Lauredanum Ducem, Rogatos, Consiliarios, & Dominium Venetiarum legitimo & sufficienti numero ac solito loco congregatos,prout in similibus & alijs grauibus negotijs peragendis facere consueuerunt,legitime constituti, non vi, dolo, metu, fraude, aut aliqua sinistra machinatione circumuenti, sed sponte & libere, & ex certa eorum scientia ac voluntate, maturaq. deliberatione præhabita,in modum infrascriptum, & iuxta capitula & conuentiones infrascriptas ibidem exhibitas, ac de verbo ad verbum lectas & intellectas, promiserunt,conuenerunt, & obligauerunt: quorum Capitulorum & conuentionum tenor de verbo ad verbum sequitur, & est talis.

CAPITVLA ET CONVENTIONES *inter Pontificem, & Illustrem Dominium Venetorum.*

IN primis præfati Oratores,procuratores & sindici expresse renuntiauerunt cuicumque appellationi interpositæ per dictum Dominium, aut eius nomine,ad futurum Concilium, & cuilibet protestationi vel scripturæ ad eam pertinentibus,illamque,& illas prout sunt,pro nullis,friuolis, & penitus infectis haberi voluerunt: seq. facturos & curaturos promiserunt, quòd Episcopi seu Prælati coram quibus appellatio & protestatio prædictæ interpositæ fuerunt, personaliter ad Romanam Curiam venient,& S. D. N. se præsentabunt veniam petituri, & pœnitentiam eis iniungendam recepturi.

Item nominibus & modo quibus supra, ante omnia recognouerunt & confessi fuerunt litteras Apostolicas monitoriales aliàs per S. D. N. sub Datum anno Incarnationis Dominicæ M. D IX. quinto kal. Maij,Pontificatus eiusdem anno vj. contra Ducem, Rogatos, Consiliarios, & alios Venetiarum ciuitatis Præsidentes, Dominium, eiusq. Terras & loca decretas, de quibus illarumq. tenore, ac singulis clausulis & capitulis in eisdem contentis, plenam & indubitatam notitiam habere asseruerunt, legitime & ex veris & legitimis causis emanasse: petieruntq. humiliter & deuote absolutionem à censuris in eis contentis,& quibusuis alijs,& Interdicti in eis contenti relaxationem.

Item nominibus & modo quibus supra,expresse & solemniter promiserunt nullo vmquam tempore,aut quouis quæsito colore,seu quauis causa in futurum aliquas decimas,seu impositiones, seu collectas,aut quæcumque onera Clericis, vel Ecclesiasticis personis, tam ratione personarum, quàm quorumcumque beneficiorum Ecclesiasticorum, seu etiam Ecclesiarum,Monasteriorũ, vel locorum religiosorum, aut Hospitalium imponere, seu imposita exigere.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt de cetero perpetuis

tuis futuris temporibus non impedire quoquomodo per ſe vel alium ſeu alios, collationes, præſentationes, inſtitutiones, prouiſiones, ſeu quaſlibet diſpoſitiones per Sedem Apoſtolicam vel Romanum Pontificem pro tempore exiſtentem, ſeu eiuſdem Sedis Legatos, & quoſcumque alios Ordinarios, de quibuſcumque Dignitatibus Eccleſiaſticis etiam Metropolitanis aut Patriarchalibus, ſeu Monaſterijs etiam Conſiſtorialibus, aut quibuſcumque alijs Dignitatibus, Officijs, ſeu beneficijs Eccleſiaſticis regularibus, vel ſæcularibus, & alijs pijs locis hactenus quomodolibet factas, ſeu faciendas, & de eis nullatenus ſe intromittere, quinimmo illorum omniũ & ſingulorum poſſeſſionem liberam & expeditam per eos, vel ad quos ſpectat, ſine contradictione vel moleſtia tradi, & traditas retineri permittere.

Item nominibus & modo quibus ſupra, promiſerunt deinceps perpetuis futuris temporibus, per ſe vel alium ſeu alios ex quauis cauſa & quouis quæſito colore aut ingenio non impedire, nec ſe quoquomodo intromittere quominus cognitio cauſarum fori Eccleſiaſtici libere exerceatur per Iudices Eccleſiaſticos, & per eos dictæ cauſæ cognoſcantur & terminentur in quacumque inſtantia tam in Romana Curia, quàm in alijs locis, prout Sanctiſs. D. N. & Romano Pontifici pro tempore illas in quocumque ſtatu committi contigerit: Nec appellationes & prouocationes in cauſis prædictis ad eamdem Sedem vel alios interponi, & interpoſitas libere proſequi etiam in Romana Curia impedient. Nec pariter Clericos, aut Eccleſiaſticas perſonas prædictas abſque expreſſa licentia Sedis Apoſtolicæ, vel alterius Eccleſiaſtici Iudicis ad quem ſpectat, capi, carcerari, detineri, aut quauis moleſtia in eorum bonis, perſonis, aut beneficijs affici facient aut permittent.

Item nominibus & modo quibus ſupra, promiſerunt & conuenerunt decetero perpetuis futuris temporibus nullo modo impedire, ſeu facere directe vel indirecte, quouis quæſito colore aut cauſa, quin ſubditi omnes & ſinguli, immediate eidem S. R. E. ſeu Ciuitatum, Caſtrorum, Terrarũ, locorum quorumcumque eiuſdem ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, omnes & ſinguli ciues, ruſtici, habitatores & incolæ, ſubditi vero mediate eidem S.R.E. etiam, Terras, Ciuitates & Caſtra, ac loca quæcumque in Vicariatum ſeu feudum tenentes, eorumq. ſubditi, & Ciuitatum, Terrarum, Caſtrorum, & locorum eorumdem ciues, ruſtici, habitatores & incolæ in Marchia Anconitana, & Romandiola, comprendendo etiam ciuitatẽ Ferrarienſem, eiuſq. Comitatum, Territorium & Diſtrictum, dumtaxat exiſtentes, cum eorum omnium & ſingulorum nauibus, ſeu nauigijs cuiuſcumque generis, mercantijs & bonis in illis exiſtentibus cuiuſcumque generis & qualitatis fuerint, libere & expedite, ac penitus ſine aliqua gabellarum aut pedagiorum ſeu onerum quorumcumque ſolutione, vel exactione, ad quæcumque loca tam per ſinum maris Adriatici, quàm quæcumque alia maria, & aquas etiam dulces, nauigare poſſint: quinimmo promiſerunt, quòd eos, vt præfertur, libere nauigare permittent, nec nauigia, homines, mercantias, & bona prædicta quocumque modo, & quouis colore & cauſa impedient, retinebunt, aut retardabunt, etiam prætextu

textu vel colore alicuius prætensæ custodiæ maris, cui quo ad præmissa specialiter & expresse renuntiauerunt, siue etiam prætextu visionis dictorum bonorum seu mercantiarum, aut librorum mercantilium in dictis nauigijs, aut penes ipsos nauigantes quomodolibet existentium, etiam sub eo prætextu quòd mercantia, & bona, & alia prædicta ad quascumque alias personas etiam non subditas, in parte vel in totum pertinere dicerentur.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt & conuenerunt perpetuis futuris temporibus parere mandatis sanctæ Romanæ Ecclesiæ; quinimmo tamquam ipsius deuoti filij numquam erunt in facto, opere, consilio, aut auxilio contra Sedem Apostolicam, & Romanum Pontificem pro tempore, publice vel occulte, & hoc sub pœnis & censuris in dictis litteris monitorialibus, & alijs infra contentis.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt & conuenerunt cassare, & cũ effectu irritare, prout ex nunc pro cassis & irritis habent omnes & singulos contractus, capitula & conuentiones hactenus cum quibusuis Ciuitatibus, Communitatibus, Terris, seu locis eidem sanctæ Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate subiectis, in præiudicium ipsius Romanæ Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ, & contra eius libertatem quomodolibet respectiue initos & facta.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt & conuenerunt perpetuis futuris temporibus aliquos rebelles, seu inimicos, vel exititios eiusdem Sedis Apostolicæ in terris eorum, & dicti eorum Dominij vbicumque existant non recipere, vel admittere, aut illos seu aliquem illorum quomodolibet protegere, & si qui in præsentiarum in locis prædictis reperiuntur, illos infra mensem proxime futurum licentiare, & cum effectu expellere: Ac etiam quòd quoscumque Vicarios, Feudatarios, aut Domicellos, seu Barones Terrarum & locorum quorumcumque eidem Romanæ Ecclesiæ mediate vel immediate subditorum, etiam Duces, aut quocumque præeminentiæ titulo insignitos, siue eorum Terras, Ciuitates, status & bona, in eorum seu dicti Dominij protectione non recipient, nec recipi permittent publice vel occulte sine expressa licentia Romani Pontificis pro tempore existentis.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt & conuenerunt deinceps perpetuis futuris temporibus de ciuitate Ferrariensi, illiusq. Comitatu, Territorio & districtu, illorumq. gubernio & regimine ad Romanam Ecclesiam & ad Sedem Apostolicam pleno iure legitime spectantibus & pertinentibus, quouis modo seu causa, aut quouis quæsito colore, directe vel indirecte, etiam ratione prætensi Vicedominatus, cui & prætensis iuribus in petitorio & possessorio in eo quomodolibet competentibus specialiter & expresse renuntiauerunt, se nullatenus intromittere.

Item nominibus & modo quibus supra, promiserunt & conuenerunt reficere & restituere cum effectu omnia & singula damna illata & facta, ac etiam pecunias, & quæcumque bona quibusuis Monasterijs, Ecclesijs,

Congregationibus, & alijs locis & personis Ecclesiasticis cuiuscumque qualitatis existant, hactenus per ipsos, eorumq. Officiales prætextu vel occasione paritionis & obseruationis litterarum monitorialium prędictarum, & Interdicti & censurarum in eis contentarum, eis & ab eis respectiue illatis & ablatis, si qua illata & ablata respectiue reperiantur, dictasq. personas & loca à damnis & bonorum ablationibus prædictis releuare, & indemnes conseruare.

Pro quibus omnibus & singulis præmissis & præinsertis Capitulis contentis sic, vt præmittitur, tenendis, attendendis, complendis, & inuiolabiliter obseruandis, dicti Oratores, sindici & procuratores nominibus quibus supra, prædictos dominos Leonardum Lauredanum, & pro tempore existentem Ducem, Rogatos, & totum Dominium Venetorum cum omnibus & singulis Ciuitatibus, Terris, Oppidis, Castris, rebus & bonis mobilibus & immobilibus, iuribus & actionibus quibuscumque ad dictum Dominium quauis occasione vel causa spectantibus & pertinentibus, & vbicumque existentibus, prædicto S. D. N. Papæ, & pro tempore existenti summo Pontifici, & sacro Collegio Reuerendissimorum S.R.E. Cardinaliũ, necnon Cameræ Apostolicæ, sub pœnis, & in ampliori & strictiore forma Cameræ prædictæ obligarunt & hypothecarunt, dictosq. D. Leonardũ, & pro tempore existentem Ducem, Rogatos, & Dominium, ac Ciuitates, Terras & alia bona, iura & actiones superius expressa, iurisdictioni, coercitioni, compulsioni, iuribus, & mero examini Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ prædicti D.N. Papæ, ac Dominorũ Camerarij, Vicecamerarij, eiusq. Auditoris, Viceauditoris, Regentis, Locumtenentis, & Commissarij eiusdem, etiam per pactum expressum solemni stipulatione vallatum, omniumq. aliarum Curiarum Ecclesiasticarum & sæcularium in quibuscumque mundi partibus existentiũ, seu constitutarũ, in qua seu quibus hoc præsens publicum Instrumentum exhiberi contigerit, seu etiam produci, totaliter supposuerunt & submisserunt: per quas quidem Curias, & earũ quamlibet, ac ipsarum, & cuiuslibet earum Auditores, Iudices, & Officiales, prædicti Domini Dux, Rogati, Consiliarij & Dominium totiens quotiens contrauentum fuerit in toto vel in parte contentis in dictis Capitulis, voluerunt ad instantiam tam moderni, quàm pro tempore existentis summi Pontificis, seu dicti sacri Collegij, vel Cameræ Apostolicæ posse cogi, compelli, constringi, excommunicari, aggrauari, & reaggrauari, etiã cum inuocatione auxilij brachij sæcularis, ac realiter & personaliter conueniri vsque ad integram obseruationem omnium & singulorum in dictis Capitulis præinsertis, & in præsenti publico instrumento contentorũ; ita tamen quòd vna dictarum Curiarum electa per prædictum modernum, & pro tempore existentem summum Pontificem, aut dictum sacrum Collegium, seu Cameram Apostolicam, & iudicio incœpto in ea, nihilominus ipsa dimissa ad aliam seu alias Curiam, seu Curias ire & redire possit, & habere recursum, nullum sibi neque suis propter electionem huiusmodi præiudiciũ generando: Renuntiaruntq. dicti Oratores nominibus quibus

supra

ſupra, exceptioni dictorum Capitulorum, non ſic, vt præmittitur, per eos celebratorum, & aliter fuiſſe dictum & recitatum quàm ſcriptum, & è conuerſo, ac exceptioni doli mali, vis, metus, fraudis, in factum actioni, conditioni indebitum ob cauſam & ſine cauſa, & ob iniuſtam, ſeu turpem cauſam reſtitutioni in integrum, & cuilibet proteſtationi publice vel occulte quomodolibet factæ vel fiendæ, necnon omni iuris Canonici & Ciuilis auxilio, omni appellationis remedio, dationiq. & oblationi libelli, litis conteſtationi, ad arbitrium boni viri reductioni, & reclamationi copiæ præſentis publici inſtrumenti, ſeu eius notæ & Capitulorum prædictorum, ac à quibuſcumque alijs priuilegijs, beneficijs, ferijs, inducijs, immunitatibus factis & fiendis, ac omnibus alijs & ſingulis exceptionibus, iuribus & defenſionibus impetratis & impetrandis quibuſcumque, & ſub quocumque tenore verborum, quibus mediantibus, contra præmiſſa vel aliquod præmiſſorum in præſenti publico inſtrumento, & Capitulis prædictis, ac eorum quolibet contentorum facere, dicere vel venire poſſent, aut ſe in aliquo defendere, iuuare vel tueri, & ſpecialiter iuriſdicenti generalem renuntiationem non valere niſi præceſſerit ſpecialis & expreſſa. Et ibidem incontinenti prædicti Oratores, ſindici & procuratores nominibus quibus ſupra, ad maiorem firmitatem & cautelam omnium & ſingulorum præmiſſorum, ac aliorum in præſenti publico inſtrumento & Capitulis prædictis contentorum, omnibus melioribus modo, via, iure, cauſa & forma, quibus melius & efficacius potuerunt & debuerunt, fecerunt, conſtituerunt, creauerunt, & ſolemniter ordinauerunt ſuos, veros, certos, legitimos & indubitatos procuratores, actores, factores, negotiorumq. ſuorum infraſcriptorum geſtores, ac nuntios ſpeciales & generales, ita tamen quòd ſpecialitas generalitati non deroget, nec è contra, videlicet, Prouidos & diſcretos viros magiſtrum Marianum de Cuccinis, Nicolaum de Parma, Petrum de Aretio, necnon Ioannem Baptiſtam de Eccleſia, Andream de Portijs, & Tranquillum de Romaulis, dictæ Curiæ cauſarum Cameræ Apoſtolicæ Notarios, & alios quoſcumque procuratores & Notarios, qui nunc ſunt, & pro tempore erunt, quorum nomina & cognomina hic haberi voluerunt pro ſufficienter expreſſis, licet abſentes tamquã præſentes, ac eorum quemlibet in ſolidum, ita tamen quòd non ſit melior conditio primitus occupantis, nec deterior ſubſequentis, ſed quod vnus eorum inceperit, alter eorum id proſequi, mediare & terminare valeat & finire, ad comparendum pro ipſis D. Duce, Rogatis, Conſiliarijs, & Dominio prædictis omni tempore, die & hora feriatis, & non feriatis, ac totiens quotiens prædicto ſummo Pontifici nunc & pro tempore exiſtenti, & ſacro Collegio videbitur & placuerit, coram dictis dominis Camerario, Vicecamerario, Auditore, Viceauditore, Regente, Locumtenente, & Commiſſario eiuſdem, ac aliarum Curiarum Officialibus & iudicibus, ſeu eorum locatenentibus, & omnia & ſingula in præinſertis Capitulis contenta & expreſſa, eorumque, & cuiuſlibet eorum contrauentionem, ſeu

cognoſcendum, & ad petendum, audiendum, & recipiendum ipſorum Ducis, Rogatorum, & Dominij nominibus, & pro ipſis omne præceptum, omnemq. monitionem, condemnationem, ſententiam atque mandatũ, quæ, quod & quam prædicti domini Camerarius, Vicecamerarius, Auditor, Viceauditor, Regens, Locumtenens, & Commiſſarius, & alij Iudices & Officiales, ſeu ipſorum Locumtenentes, & eorũ quilibet contra prædictos dominos Ducem, Rogatos & Dominium, Terras, loca & bona prædicta facere & ferre voluerint, & eis ſponte acquieſcendum, & ad ſubmittendum, & reſubmittendum propterea prædictos D. Ducem, Rogatos, Conſiliarios & Dominium pro pręmiſſis firmiter obſeruandis, iuriſdictioni Curiarum ſupradictarum, & cuiuſlibet ipſarum, & ad volendum & conſentiendum expreſſe quod ipſi domini Camerarius, Vicecamerarius, Auditor, Viceauditor, Regens, & Locumtenens, & Commiſſarius, & alij Iudices & Officiales contra prædictos D. Ducem, Rogatos, Conſiliarios & Dominium, eiusq. ſingulares perſonas excommunicationis ſententiam, & per Sanctiſſimum Dominum noſtrum ſeu Romanum Pontificem pro tempore Interdicta quæcumque ferant, promulgent, & decernant, aliosq. proceſſus reales & perſonales gerant & faciant, quos voluerint, & dicto ſummo Pontifici nunc & pro tempore exiſtenti, & ſacro Collegio viſum fuerit expedire: Et generaliter omnia alia & ſingula faciendum, dicendum, gerendum & procurandum, quæ in præmiſſis & circa ea neceſſaria fuerint, ſeu opportuna, etiam ſi talia forent, quæ mandatum exigerent magis ſpeciale, quàm præſentibus eſt expreſſum. Promittentes inſuper dicti domini Oratores, ſindici & procuratores nominibus quibus ſupra eidem S.D.N. ibidẽ præſenti & acceptanti, ſacro Collegio, & Cameræ Apoſtolicæ, & mihi Notario publico infraſcripto tamquam publicæ & authenticæ perſonæ pro eis & quolibet eorum ſolemniter ſtipulanti & recipienti, ac vice & nomine omnium & ſingulorum, quorũ intereſt, intererit, aut intereſſe poterit quomodolibet in futurum, ſe ratum, gratum atque firmum perpetuo habituros totum id & quidquid per dictos procuratores conſtitutos actum, dictum, geſtum, factum, procuratumve fuerit in præmiſſis, ſeu quolibet præmiſſorum: Releuantes nihilominus ex nunc, & releuare volentes eoſdem ſuos procuratores ab omni onere ſatiſdandi, ac iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendi, cum omnibus & ſingulis clauſulis neceſſarijs & opportunis, ſub hypotheca & obligatione dicti domini Ducis, Rogatorum, Conſiliariorum, ac Dominij, bonorum, terrarum & locorum prædictorum, mobilium & immobilium, iurium & actionum præſentium & futurarum, & qualibet alia iuris & facti renuntiatione ad hęc neceſſaria pariter & cautela. Et inſuper prædicti domini Oratores, ſindici & procuratores in manibus eiuſdẽ S.D.N. Papæ, & in præſentia mei Notarij publici infraſcripti, vt ſupra recipientis & ſtipulantis, ſponte & libere ad ſancta Dei Euangelia, tactis per eos ad hoc corporaliter ſcripturis ſacroſanctis, ſolemniter iurauerunt & promiſerunt ſupradictos ſuos procuratores, vt ſupra conſtitutos, aut eorum aliquem non reuocare, neque reuocari facere, nec contra

tra

tra præmissa, aut quodlibet præmissorū facere, dicere, vel venire, nec vllo vmquam tempore consentire in iudicio & extra, publice vel occulte, directe vel indirecte, quouis quæsito colore, sed ea attendere & obseruare, & rata & grata habere, donec & quousque omnia & singula in præsenti instrumento & Capitulis prædictis, ac quolibet eorum realiter & cum effectu contenta, fuerint totaliter adimpleta. De & super quibus omnibus & singulis præmissis dicti domini Oratores, sindici & procuratores nominibus quibus supra, eisdem Sanctissimo Domino Nostro Papæ, & sacro Collegio, & Cameræ Apostolicæ, per me Notarium publicum infrascriptum vnum vel plura publicum vel publica fieri atque confici petierunt instrumentum & instrumenta.

Actū in ciuitate Venetiarum in palatio Illustrissimi Principis antedicti, præsentibus ad omnia & singula sic vt præmittitur gesta, spectabilibus viris dominis Nicolao Stella, Ioanne Soro, & Vincentio Sabadino Ducalibus secretarijs, testibus ad præmissa vocatis, notis, & specialiter rogatis.

Ego Ioannes Baptista de Andrianis q. Aloysij, supradicto sindicatui cum omnibus & singulis capitulis, obligationibus, & conditionibus interfui, & rogatus scripsi, & stipulaui die & millesimo suprascriptis, hora vigesimaquarta. Verum alijs occupatus negotijs, aliena manu scribi feci, & in omnibus præcise concordare inueni. Ideo in præmissorum omnium fidem me subscripsi, signumq. meum apposui consuetum, & ad maius robur prædictus Illustriss. Dominus solito suo plumbeo sigillo muniri mandauit.

Die xxiiij. Februarij M. D. X. constituti personaliter coram S. D. N. D. Iulio diuina prouidentia Papa Secundo, & sacro Reuerendissimorum Dominorum S. R. E. Cardinalium Collegio, adstante etiam ibidem Reuerendissimo D. Raphaele Episcopo Portuensi, Camerario D. N. Papæ, ac Reuerendis Patribus dominis Vicecamerario, Clericis & Præsidentibus Cameræ Apostolicæ, necnon dominis Iustino de Carosijs Aduocato, & Mariano de Cucinis Procuratore fiscalibus, ac magna parte Prælatorum, aliorumq. Romanæ Curiæ Officialium, supradicti domini Oratores, sindici & procuratores requisiti & interpellati per dictum dominum Marianū de Cucinis fisci procuratorem super obseruatione suprascriptorum mandatorum, & Capitulorum in illis contentorum, promiserunt omnia & singula suprascripta se, Ducem, Rogatos, Consiliarios, ciues & Dominium ciuitatis Venetiarum inuiolabiliter obseruaturos, ac paratos esse obtemperare mandatis eiusdem S. D. N. & Sedis Apostolicæ, subijciendo se ac

tenorem, præsente eodem domino Mariano Procuratore, & prædicta omnia & singula stipulante & acceptante nomine prædicti S. D. N. & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Cameræ Apostolicæ, & petente super prædictis vnū vel plura fieri instrumentum vel instrumenta per me Laurelium Amerinū, & omnes alios eiusdem Cameræ Apostolicæ Notarios, ad perpetuam rei memoritm, ac prædicta omnia registrari in libris in Archiuio dictæ Cameræ.

Et ego Laurelius Amerinus Cameræ antedictæ Notarius de mandato subscripsi.

ABSOLVTIO VENETORVM ab excommunicatione & anathemate per Iulium II. Pontificem Maximum, cum omni ſolemnitate & Miſſa in ſecunda Dominica Quadrageſimæ. Anno Domini M.DX.

Extracta ex tertio Tomo Diariorum Paridis Craſſi eo tempore Cæremoniarum Magiſtri.

DIE Dominica ſecunda Quadrageſimæ, quæ fuit xxiiij. menſis Februarij, S. D. N. abſoluit Oratores Venetos vice & nomine Ducis ac Dominij Venetiarum ab excommunicatione & anathemate, his cæremonijs, & hoc modo, videlicet.

Menſibus præteritis Papa mihi impoſuit, vt inquirerem à ſæculo circa, quot abſolutiones fuerint ſolemniſſime per Pontifices factæ, quia volebat intelligere modum, quem quiſque ſeruauerat. Et retuli quod à Sixto IIII. auunculo ſuo, vſque in hoc ipſo, quatuor Abſolutiones habitæ fuerunt, videlicet.

Primo idem Pontifex Sixtus anno octauo ſui Apoſtolatus abſoluit tres nobiles Barones Hiſpanos de ciuitate Legionenſi, qui ante aliquo tempore Epiſcopum Legionenſem interfecerant, & ob hoc Pontifex eos nudos ſub Porticu baſilicæ ſancti Petri cum virgis verberauit, aſſiſtentibus duodecim Presbyteris, ſimiliter cum virgis verberantibus.

Deinde idem Sixtus anno nono ſui Apoſtolatus abſoluit Oratores Florentinos nomine Vexilliferi & Dominij Florentini eo quòd Archiepiſcopum Piſanum ſuſpenderant laqueo in platea, & quia etiam Cardinalem ſancti Georgij captiuauerant: Ideo Papa eoſdem Oratores ante Baſilicam prædictam, non nudos, ſed veſtitos cum virgis verberauit, aſſiſtentibus ſimiliter duodecim Cardinalibus Presbyteris cum virgis verberantibus, & alijs omnibus Cardinalibus in circulo ſtantibus.

Deinde Innocentius Sixti ſucceſſor abſoluit Vexilliferum Iuſtitiæ & vnum de Antianis populi ciuitatis Bononienſis eo quòd vnum Presbyterum, & vnum Fratrem S. Franſciſci in platea de facto ſuſpenderant, & hos non ipſe Pontifex percuſſit per ſeipſum, ne illos tantum honoraret vt ſubditos, ſed circumſtantibus omnibus Cardinalibus in die Paſchæ Reſurrectionis fecit per Pœnitentiarios omnes cum virgis acriter percuti, & quidem totaliter nudos etiam ſine caligis, ſed ſolis campeſtribus ſiue brachis pudebunda tegentibus, & diu quidem percuti fecit, donec tres ex

non de necessitate Absolutionis huiusmodi verberatio, sed de solemnitate fieri solet, mandauit mihi, vt formam & modum Caeremonialem, quo vti in Venetorum Absolutione posset componerem & scriberem, & sic in scriptis ei ostenderem, quia ibidem sua Sanctitas aut addi, aut minui, pro voluntate sua iuberet: Ac etiã intellecto quòd sub Porticu, & in secunda Dominica Quadragesimae, quae est vigesimaquarta Februarij, vt supra scripsi, in hunc modum videlicet.

Praeparetur ante valuas, & in claustro siue sub Porticu basilicae Principis Apostolorum pro actu ipso Absolutionis agendo, ac habeatur suggestus trium graduum solitus Papalis, & inter duas portas Basilicae, idest, apud aeneam quae media est, ponatur, & tapetibus ornetur tam suggestus, quàm paries pannis sericeis magnis. Fores omnes Basilicae sint clausae, donec erunt ipsae aperiendae. Informetur Procurator Fiscalis, qualiter ipse debet petere ab Oratoribus an habeant mandatum, & illud praesentent: An velint iurare de parendis mandatis Papae, & Ecclesiae ac Sedis Apostolicae: Et quod ipse debet requirere omnes Notarios, vt Instrumentum, & Instrumenta conficiant. Informetur Notarius tamen vnus, vel duo, aut omnes, vt stipulentur, & testes rogent. Informetur Cardinalis Poenitentiarius, vt simul cum Poenitentiarijs adsit in tempore cum virgis, si opus erit, & quòd introducant Oratores in gremium Ecclesiae. Habeatur liber Pontificalis, vt Papa possit ex eo legere Psal Miserere mei Deus. *Habeantur omnia Capitula scripta in bona forma, quae legi debebunt. Informetur Papa de poenitentia, vt cogitet & deliberet, quae ei videatur imponenda. Et an placeat Sanctitati suae, quòd finito officio, omnis eius Palatina familia, simul cum Praelatis suis Palatij associent Oratores ipsos vsque ad habitationem eorum. Habeatur alius liber Missalis cum imagine Crucifixi pro iuramento Oratorum. Habeatur in quinterno forma Absolutionis in bona littera, quam Papa leget. Habeantur virgae in totum tredecim, ex quibus vna pulchrior pro Papa cum manutergio in extremitate. Nulla sint pro Cardinalibus sedilia, sed omnes circumstent. Omnes Officiales Camerae adsint, & omnes Poenitentiarij. Cardinales sint cum cappis violaceis, & similiter omnes Praelati solito more. Et hi omnes Officiales sint ad sinistram Papae, sed Praelati alij ad dexteram: Et ante Papam prouisionati & custodes Palatij patefaciant locum, vt Papa commode, & Cardinales ibi esse possint. Oratores praeueniant ad Palatium, & in aliqua Camera expectent descensum Papae ad Porticum. Pro Missa cantanda praeparetur in ipsa Basilica Capella Sixtina tam pro Papa, quàm pro omnibus solitis, & R. P. D. Franciscus Argentinus Venetus Episcopus Concordiensis Datarius Missam cantet de Dominica more solito.*

Omnibus paratis & ordinatis Papa exit, & paratus vt in Dominica Quadragesima conuenit, defertur in sede sua gestatoria vsque ad Porticum, quem Oratores praeueniunt ad suggestum locum. Papa in eadem sede gestatoria posita super suggesto sedet, Cardinales circumstant. Super solio sint soli hi, videlicet, Magister Caeremoniarum, & Secretarius, ad sinistram in angulo suggesti Procurator Fiscalis, & Aduocatus, & Notarius Camerae. Stantibus omnibus indicatur silentium. Oratores ex gratia petunt osculum pedum, & Papa ex gratia concedit, & redeunt ad locum suum, idest, in supremo gradu suggesti omnes genuflexi: ex quibus primus, aut quinis ex eis vnus dicit alte quidquid placet, veniam petendo, ac misericordiam & absolutionem, attento quòd parati sunt satisfacere & iurare. Procurator Fiscalis

lis petit an habeant mandatum sufficiens, quod ostendant. Oratores ipsum mandatum exhibeant iam prouisum, & sufficiens. Papa mandat legi per suum Secretariũ capitula ac pacta inita. Quibus lectis Procurator iterum petit, an velint illa iurare, & etiam iurare de parendo mandatis Papæ & Ecclesiæ. Et Oratores offerunt se paratos. Interim liber Missalis per Magistrum Cæremoniarum aperitur, & in genua Papæ ponitur, quem Diaconi Cardinales assistentes hinc inde sustinent, Pontifice manum apponente: Et Oratores ascendunt, & singuli ambabus manibus tactis scripturis & imagine iurant, promittunt, & obligant: De quibus Procurator Fiscalis requirit Notarium, vt stipulctur, & Instrumentum agat. His factis Pontifex loquitur aduersus Oratores quidquid placet, & sic concludit quòd paratus est illos absoluere. Et sic datis virgis tam Papæ, quàm Cardinalibus duodecim vt supra, Pontifex incipit Psal. Miserere mei Deus. *quem cum Cardinalibus alternatim respondentibus, vsque ad finem prosequitur, & pro vnoquoque versu semel Oratores leuiter super spatulis percutiuntur. Dicto Psalmo Papa deposita mitra surgit, & legit Versiculos & Orationes, vt in forma Absolutionis, quæ infra ponetur. Finitis Orationibus Papa sedet cum mitra, & extendens manum super Oratores legit ex libro.* Misereatur vestri, & Indulgentiam, absolutionem &c. *Deinde,* Auctoritate Dei omnipotentis &c. *Postea imponit pœnitentiam salutarem quæ ei placet, deinde mandat Pœnitentiario Cardinali, vt simul cum alijs Cardinalibus, vel Pœnitentiarijs introducant Oratores omnes ad osculum pedis, manus & oris, sicut in Consistorio publico venientes ad præstandam obedientiam, & ei Oratores gratias agunt.*

Et ista est forma, quam ego dedi scriptam Pontifici, qui ex illa nihil cassari iussit, nisi quòd non voluit cum virgis percutere: & omnes Prælatos, & familiam suam Palatinam associare Oratores ad ædes eorum voluit.

Forma Absolutionis Venetorum.

O*fficium autem Absolutionis factum & lectum est hoc modo, videlicet. Pontifex sedens cum mitra legit Psalmum* Miserere mei Deus, *cum Cardinalibus, & non verberauit: deinde deposita mitra stans legit,* Kyrie eleison. Christe eleison. Kyrie eleison. Pater noster. Et ne nos inducas. Sed libera. ℣. Saluos fac seruos tuos, & ancillas tuas. ℟. Domine Deus sperantes in te. ℣. Nihil proficiat inimicus in eis. ℟. Et filius iniquitatis noñ apponat nocere eis. ℣. Esto eis Domine turris fortitudinis. ℟. A facie inimici. ℣. Domine exaudi orationem meam. ℟. Et clamor meus ad te veniat. Dominus vobiscum. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.

DEus, cui proprium est misereri semper, & parcere: supplicationes nostras suscipe, & hos famulos tuos vice & nomine Ducis, Rogato-

vtriusque sexus de Ciuitate & Dominio Venetiarum, dignum pœnitentiæ fructum: Ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerant peccando, peccatorum veniam consequendo, reddantur innoxij. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

His lectis Papa sedit, & accepta mitra legit extendens manum apertam super Oratores, dicens:

Misereatur vestri & illorum omnipotens Deus, & dimissis omnibus peccatis vestris & illorum, perducat vos & illos ad vitam æternam. Amen.

Indulgentiam, Absolutionem, & remissionem omnium peccatorum vestrorum & illorum tribuat vobis & illis omnipotens & misericors Dominus. Amen.

Auctoritate Dei omnipotentis, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & Ecclesiæ suæ sanctæ, & nostra, absoluimus vos vice ac nomine Ducis, ac Rogatorum, & Consiliariorum, Senatusq. & Populi, & aliorum omniũ vtriusque sexus de Ciuitate & Dominio Venetiarum, à vinculo excommunicationis & anathematis, & omnium censurarum in vos & illos quomodocumque & qualitercumque & quibuscumque de causis illatarum, & Interdictum relaxamus, & restituimus vos & illos omnes eadem auctoritate sanctis Sacramentis Ecclesiæ. In nomine ✝ Patris, & ✝ Filij, & Spiritus ✝ sancti. Amen.

Deinde Papa imposuit pœnitentiam, vt ipsi Oratores irent ad septem Ecclesias, vbi orationes & eleemosynas facerent nominibus quibus supra, ad arbitrium eorum, super quo regrauabat eorum conscientias. Et sic omnia vt supra facta fuerunt.

Missa eiusdem Diei.

In Cappella Sixti intra Basilicam R. P. D. Episcopus Concordiensis Datarius cantauit Missam, ad quam Papa fessus venire non voluit: & quia etiam erat hora tarda, propterea non voluit quòd haberetur sermo in illa die intra Missam. Sed voluit quòd finita Missa omnes familiares eius associarent, prout associarunt cum magno honore Oratores, quorum nomina hæc sunt, videlicet.

D. Dominicus Triuisanus Eques, Procurator sancti Marci.

D. Leonardus Mocenigo.

D. Aloysius Maripetro.

D. Paulus Cappellus Eques.

D. Hieronymus Donatus Doctor.

Et isti vestiti fuerunt omnes vno modo, videlicet, de scarlatto rubeo cum corneto, siue stola ex velluto cremesino ad collum, quem habitum dixerunt esse eorum ferialem.